

Marjaana Kosma

Iloa ja voimavaroja isä-lapsikerhosta Toimintatutkimus isien vertaistukitoiminnan

kehittämiseksi Kymenlaakson

Ensi- ja turvakotiyhdistyksessä

Opinnäytetyö

Terveysten edistäminen YAMK

Huhtikuu 2016

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Marjaana Kosma	Terveiden edistäminen, YAMK	Huhtikuu 2016
Opinnäytetyön nimi		99 sivua 7 liitesivua
Iloa ja voimavaroja isä-lapsikerhosta. Toimintatutkimus isien vertaistukitoiminnan kehittämiseksi Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksessä		
Toimeksiantaja		
Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry.		
Ohjaaja		
Yliopettaja Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyön aiheena oli kehittää uusi vertaistukeen perustuva toimintamalli Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen isätyöhön. Tutkimuksen tavoitteena oli lisätä toimintaan osallistuvien isien voimavaroja ja isyyteen sitoutumista. Alkukartoituksessa haastateltiin viisi yhdistyksen isäasiakasta ja nämä haastattelut ohjasivat isätyön toimintamallin suunnittelua. Isä-lapsikerhon pilotti ideoitiin, suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä yhdistyksen henkilökunnan, toisen kerhon vetäjän ja isien kanssa.</p> <p>Isä-lapsikerhon pilotti toteutettiin syys-joulukuussa 2015 Kotkan ja Haminan alueella. Kerho kokoontui viisi kertaa ja jokainen interventio oli oma kokonaisuutensa. Opinnäytetyö toteutettiin toimintatutkimuksena, johon kerättiin aineistoa osallistuvan havainnoinnin, ryhmähaastattelun, kyselyn sekä palautteenkeruun avulla</p> <p>Viisi tapaamiskertaa tavoittivat yhteensä 10 isää ja 15 lasta. Keskimäärin kerhotapaamisiin osallistui kuusi isää ja kahdeksan lasta. Tutkimustulokset kertoivat isä-lapsikerhon pilotin onnistuneen hyvin tavoitteissaan. Suurin osa isistä koki voimavarojensa lisääntyneen kerhotapaamisen aikana. Isä-lapsikerhossa toteutuivat hyvin ryhmän hoitavat elementit, joten kerhon voidaan nähdä voimaannuttaneen isiä. Kerho mahdollisti isän ja lapsen molempia tyydyttävän vuorovaikutuksen, kokonaisvaltaisen huolenpitämisen, isyydelle omistautumisen, positiiviset tunteet sekä kiintymyksen ja jaetun ilon kokemukset. Isä-lapsikerholla oli myös merkittävä vaikutus parisuhdetyytyvyyteen ja puolison kokemaan hyvinvointiin, joten kerhon voidaan nähdä siltä osin ylittäneen odotukset. Kaikki isät olivat tyytyväisiä kerhon toimintaan ja toivoivat isä-lapsikerhon toiminnan jatkuvan myös tulevaisuudessa.</p> <p>Toimintatutkimuksen tulosten perusteella laadittiin myös isä-lapsikerhon toimintamalli. Laadittu toimintamalli sisältää kerhon tavoitteet ja periaatteet, ohjeet kerhon käytännön toteutuksesta sekä elementit, jotka mahdollistavat isien voimavarojen lisääntymisen sekä isyyden tukemisen.</p>		
Asiasanat		
isyys, vertaistuki, voimavarat, toimintatutkimus, toimintamalli		

Author (authors)	Degree	Time
Marjaana Kosma	Master of Health Promotion	March 2016
Thesis Title		99 pages
Joy and Resources from Father-Child Club. Action Research to Develop Fathers' Peer Support Activities for the Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry.		7 pages of appendices
Commissioned by		
Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry.		
Supervisor		
Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen, Principal lecturer		
Abstract		
<p>The objective of the Master's Thesis was to increase fathers' resources and father involvement through peer support operating model for Kymenlaakson Ensi- ja Turvakotiyhdistys. For a start five father clients of the association were interviewed. These interviews guided the process of planning the peer support operating model. The Father-Child club was planned and implemented in co-operation with the employees of the association, the second group leader and the clients.</p> <p>The club took place from September to December 2015 in the Kotka and Hamina areas. The club gathered five times and each meeting was planned separately. The master's Thesis was conducted as an action research in which the material was collected via participant observation, group interview, form interview and written feedback.</p> <p>The club meetings reached 10 fathers and 15 children, the average being six fathers and eight children per meeting. The age of the children varied between 1-5 years. The results of the study showed that the father-child Club pilot reached its goals successfully. The majority of the fathers experienced an increase in resources during the club meetings. The groups healing elements were achieved in the Club, so it can be stated that the Club empowered the fathers. The Club made mutual satisfying interaction between a father and a child possible, holistic care of a child, positive feelings, dedication to paternity, attachment and shared joy of the experience. The father-child Club had a significant impact on marital satisfaction and well-being of the spouse, so the Club exceeded expectations. All the fathers were pleased with the club activities and they expressed a wish for the continuation of the club in the future.</p> <p>The operating model of the father-child Club was based on the results of the research. The father-child Club operating model contains the objectives and principles of the Club, the guidelines of the practical implementation, the elements of the Club, which will enable an increase of resources, as well as the support of the fatherhood.</p>		
Keywords		
fatherhood, peer support, resources, action research, operating model		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	ISÄTOIMINNAN KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT.....	9
2.1	Yhteistyökumppanina Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys.....	10
2.2	Toimintatutkimus isätoiminnan kehittämisen välineenä	13
3	ISYYDEN TUKEMINEN ENSI- JA TURVAKOTIYHDISTYKSESSÄ.....	15
3.1	Haastattelu alkukartoituksen menetelmänä	16
3.2	Isien haastattelujen tulokset	18
3.3	Keskeisimmät ongelmat nykyisessä tilanteessa	23
4	ISÄTOIMINNAN KEHITTÄMISEN TAVOITTEET	24
5	ISYYDEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS TOIMINTATUTKIMUKSESSA	25
5.1	Isyys osana miehisyyttä.....	25
5.2	Isäksi tuleminen	26
5.3	Isyyden erilaiset muodot	27
5.4	Isyyteen sitoutuminen	29
5.5	Isyys miehen voimavarana	31
5.6	Vanhemmuuden voimavaroihin vaikuttavat tekijät.....	32
6	VANHEMMUUDEN JA ISYYDEN TUKEMINEN.....	35
6.1	Vertaistuki.....	38
6.2	Järjestöt isien tuen kehittäjinä.....	41
6.3	Ryhmät isien tukena	42
7	ISÄTOIMINNAN SUUNNITTELU JA TUTKIMUKSELLISET INTERVENTIOT	43
7.1	Osallistuva havainnointi	45
7.2	Voimavaratankki	48
7.3	Ryhmähaastattelu.....	48
7.4	Kysely	49
8	TOIMINNAN KÄYNNISTYMINEN.....	49
8.1	Toimintakerta 1 – Ryhmä muodostuu	50
8.2	Toimintakerta 2 – Tutustumista ulkoilun merkeissä	53
8.3	Toimintakerta 3 – Retki kalojen maailmaan	55

8.4	Toimintakerta 4 – Saman pöydän ympärillä.....	57
8.5	Toimintakerta 5 – Viimeiset piparit uunista ulos.....	59
9	TUTKIMUSAINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET.....	61
9.1	Osallistuvan havainnoinnin toteutus, analyysi ja tulokset	61
9.2	Voimavaratankki-palautteen kerääminen, analyysi ja tulokset.....	67
9.3	Ryhmähaastattelun toteutus, analyysi ja tulokset.	69
9.4	Kyselyn toteutus, analyysi ja tulokset	74
10	ISÄ-LAPSIKERHON TOIMINTAMALLI KYMENLAAKSON ENSI- JA TURVAKOTIYHDISTYKSESSÄ	80
11	PÄÄTELMÄT, POHDINTA JA ARVIOINTI	84
11.1	Toimintatutkimuksen arviointi.....	88
11.2	Jatkotutkimusaiheita	91
	LÄHTEET.....	93
	LIITTEET	
	Liite 1. Isien ja lasten havainnoinnin teemat	
	Liite 2. Voimavaratankki	
	Liite 3. Kyselylomake	
	Liite 4. Isä-lapsikerhon ilmoitus	
	Liite 5. Kerhokirje	
	Liite 6. Kyselylomakkeen tulokset	
	Liite 7. Isä-lapsikerhon toimintamalli	

1 JOHDANTO

Ilo kuuluu olennaisena osana hyvinvoinnin kokemukseen. Ilon ja mielihyvän tavoittelu ohjaa ihmistä hakeutumaan toimintaa ja kehittymistä tukevien myönteisten kokemusten pariin. Ilon lähteistä merkittävimpänä voidaan pitää sosiaalisia tilanteita. (Sajaniemi & Mäkelä 2014, 138.) Ihmisellä on sisäänrakennettu tarve olla yhteydessä toiseen ihmiseen, tulla huomatuksi ja kokea hyväksyntää (Mäkelä 2015) ja hyvin haavoittavaa onkin, jos ihminen kokee jäävänsä ulkopuolelle tästä yhteydestä (Sajaniemi & Mäkelä 2014, 137).

Yhteyden kokemuksen puuttuminen eli syrjäytyminen, on merkittävä yhteiskunnallinen ongelma (Sajaniemi & Mäkelä 2014, 137). Syrjäytymisen syyt voivat olla hyvin moninaisia. Esimerkiksi työttömyys, köyhyys, mielenterveysongelmat ja alkoholisoituminen voivat estää ihmisiä osallistumasta täysipainoisesti normaaleihin yhteiskunnan toimintoihin. (Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen.)

Etenkin Kymenlaakson alueella voidaan nähdä syrjäytymisen uhkaan läheisesti liittyviä tunnusmerkkejä. Kymenlaakso kärsii suuresta työttömyydestä. Kymenlaaksossa vuonna 2014 koko työvoimasta oli työttömiä 15,2 %, kun koko maassa tämä luku oli 12,4 %. Etenkin miesten joukossa tällä alueella on paljon työttömyyttä. Työttömiä miehiä oli 17,3 % työvoimasta, kun koko maassa tämä luku oli 14 %. (Sotkanet 2014a.)

Päihteet kuuluvat myös vahvasti seutukunnan elämään. Tästä kertoo muun muassa se, että päihdehuollon nettokustannukset vuonna 2014 Kymenlaaksossa olivat 46,6 euroa asukasta kohden. Kustannukset olivat yli 10 euroa muun maan keskiarvoa suuremmat (Sotkanet 2014b). Kymenlaakson aikuisväestön mielenterveys- ja päihdepalvelut vuonna 2012 -raportissa todettiin työttömyyden heikentävän mielenterveyttä ja erityisesti pitkittyessään sen on todettu olevan vakava mielenterveysriski varsinkin miehille (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2013). Mielenterveyden ikävakioitu indeksi vuonna 2011 oli Kymenlaaksossa 105,6. Koko maassa luku oli 100. Indeksia tulkitaan niin, että mitä pienempi indeksi on, sitä terveempää alueen väki on verrattuna muuhun maahan. (Sotkanet 2011.)

Alueella on siis monia haasteita juuri miesten hyvinvoinnin suhteen ja näiden miesten joukosta löytyy puolisoita ja isiä. Itse isyyteen liittyy myös itsessään

voimavaroja kuluttavia asioita, kuten oman ajan väheneminen, vastuun ja työ- määrän lisääntyminen ja öiset heräilyt sekä lapsen sairastelu (Sinkkonen 2012, 216–217). Isyyden vaatimukset ovat myös kasvaneet, elättäjä isästä pitäisi synnyttää hellyyttä ja hoivaa antava, lapseensa sitoutunut isä.

Isyyteen sitoutumisella on tutkimuksissa huomattu merkittäviä positiivisia vaikutuksia lapsen hyvinvoinnille, kehitykselle ja kasvulle. Isyyteen sitoutuminen lisää lapsen sosiaalista, emotionaalista ja kognitiivista kyvykkyyttä. Isän ja lapsen välinen hyvä vuorovaikutussuhde suojelee lasta tunne- ja käytöshäiriöiltä, kuten esimerkiksi masennukselta, levottomuudelta, väkivaltaiselta käyttäytymiseltä ja ahdistukselta. Sitoutunut isyys parantaa lapsen koulumenestystä ja vahvistaa lapsen stressin sietokykyä. Lapsen ollessa murrosiässä voidaan nähdä isän läsnäolon vähentävän kapinointia ja liiallista alkoholin käyttöä. Näiden sitoutuneeseen isyyteen liittyvät positiiviset vaikutukset heijastuvat lapsen elämässä pitkälle aikuisuuteen. (Mykkänen 2014, 50–51.)

Tutkimuksissa on tullut ilmi, että isyyteen sitoutuminen vaikuttaa myös isien hyvinvointiin. Sitoutuneet isät ovat psyykkisesti kypsempia, tyytyväisempiä elämäänsä ja kärsivät sitoutumattomampia isiä vähemmän psyykkisistä vai- voista. Sitoutuminen lapseen tukee miehen aikuisiän kehitystä. Itsekeskeisyys myös vähenee ja elämä tulee merkityksellisemmäksi. (Mykkänen 2014, 50– 51.) Isyyteen heittäytyessä miehen elämään tulee uutta sisältöä ja ulottuvuuksia ja asioiden tärkeysjärjestys muuttuu (Sinkkonen 2012, 104).

Isänä oleminen näyttää suojaavan miehiä. Lapsettomilla isillä ja eronneille etäisillä oli huomattavasti kohonnut ennenaikaisen kuoleman riski, joiden taustalla on onnettomuuksia, väkivaltakuolemia, itsemurhia, riippuvuuksia ja sydän kuolemia. (Sinkkonen 2012, 103.)

Suomalaisen perhepolitiikan painopisteenä onkin viime vuosina ollut erityisesti lapsiperheiden toimeentulon turvaaminen, työn ja perheen yhteensovittaminen ja isyyden vahvistaminen (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2013). Vahvistuvan isyyden rakennusaineiksi isät tarvitsevat yhteiskunnallista kannustusta ja tukea (Kekäle & Eerola 2014, 30–31), tilaa ilmaista tasa-arvoista isyyttä perheessä (Mykkänen & Eerola, 2013, 19–20; Holappa-Lehtinen & Varjos 2013, 3) sekä vertaistukea (Kekäle & Eerola 2014, 30–31), joka antaa mahdollisuuden oman isyyden peilaamiseen ja voimavarojen kartuttamiseen (Saneri, Tikka & Peitsalo 2015).

Tämä opinnäytetyö sai alkunsa huolesta, joka kohdistui Kymenlaaksossa asuvien miesten hyvinvointiin. Oma kätilötaustani sai minut pohtimaan sitä, millaisia vaikutuksia miesten hyvinvointia uhkaavilla tekijöillä on koko perheen hyvinvointiin ja ennen kaikkea millaisilla keinoilla voitaisiin estää vaikutuksien leviäminen koko perheeseen. Yhteistyötahokseni valikoitui Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys siitä syystä, että tiesin heidän tekevän vaikuttavaa ja kokonaisvaltaista perhetyötä myös miesten ja isien kanssa. Ajoitukseni sattui olemaan hyvä, sillä yhdistyksessä oli parasta aikaa meneillään isätyön kehittämisen isäasiakkaiden tuen parantamiseksi.

Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen kattojärjestössä, Ensi- ja turvakotien liitossa on huomattu isien määrän lisääntyneen heidän palveluissaan. Ensikodeissa isien määrä on lähes kolminkertaistunut kymmenessä vuodessa ja näissä Ensikodeissa jo joka neljäs apua saaneista aikuisista on mies. Yhdistysten ja liiton tarjoama miestyö tavoittaa vuosittain yli 1500 uutta miestä ja käyntimäärät lasketaan tuhansissa. (Ensi- ja turvakotien liitto 2015). Menetelmiä miesten tukemiseen on käytössä mutta juuri isille suunnattua vertaistukea ei ollut Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksessä saatavilla.

Yhteistyömme alkoi alkukartoituksen tekemisellä. Tein keväällä 2015 viisi haastattelua yhdistyksen isäasiakkaille heidän tarpeistaan ja toiveistaan isätoiminnan suhteen. Näiden isähaastatteluiden pohjalta hahmottelimme isille ja heidän lapsilleen suunnatun pilotti-vertaisryhmän, isä-lapsikerhon. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui toimintatutkimus, koska opinnäytetyön tarkoitus oli käynnistää yhdistykselle uusi toimintamuoto (Heikkinen 2006, 17); (Heikkilä, Jokinen & Nurmela 2008, 26).

Opinnäytetyön tavoitteeksi asetettiin isien voimavarojen lisääminen, isyyteen sitoutumisen tukeminen sekä vertaistuen mahdollistaminen. Tavoitteena oli myöskin luoda yhdistykselle isä-lapsikerhon toimintamalli, jonka pohjalta toiminta voisi jatkua yhdistyksen toimintamuotona tulevaisuudessakin.

Toiminnan arvioinnin menetelmänä käytettiin toimintatutkimuksen luonteen mukaisesti osallistuvaa havainnointia sekä voimavaratankki-palautetta. Toiminnan loputtua arvioitiin toimintaa ryhmähaastattelun ja kyselyn avulla. Useiden tutkimusmenetelmien avulla pyrittiin tarkastelemaan isä-lapsiryhmää monelta kannalta (ks. Heikkinen & Syrjälä 2006, 104).

Isä-lapsikerhon tapaamisia oli yhteensä viisi. Näistä jokainen tapaaminen oli oma kokonaisuutensa. Kerholaisten kanssa osallistuimme Supersankarijumpaan, ulkoilimme leikkipuistossa, kävimme retkellä meriakvaario Maretaariumissa ja uimahallissa sekä vietimme pikkujoulua. Toiminnan suunnittelemisen lähtökohtana olivat yhdistyksen toimintaa ohjaavat arvot: Arvostava läsnäolo, kunnioitus, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, yhdessä tekeminen, ihmisten voimavarojen näkeminen sekä lapsen edun ensisijaisuus. Kerhotoiminnassa otettiin huomioon ryhmätoiminnan keskeiset menetelmät, jotta vertaistuki mahdollistuisi. Isien voimavaroja ja isyyteen sitoutumista pyrittiin lisäämään ja tukemaan järjestämällä isille ja lapsille lapsilähtöistä, toiminnallista ja rentoa sekä ennen kaikkea iloista yhdessäoloa. Leikki ja ilo toimivat kerhon keskeisinä menetelminä.

Opinnäytetyön raportti noudattelee kronologista järjestystä. Luvuissa 1–4 käsitellään tutkimuksen taustaa ja nykytilannetta sekä luodaan tavoitteet tutkimukselle. Luvuissa 5 ja 6 keskitytään opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen; isyyteen sekä isyyden tukemiseen. Tähän opinnäytetyöhön liittyviä tutkimusmenetelmiä käsitellään luvussa 7 ja toiminta käynnistyy luvussa 8. Tutkimusaineistoa analysoidaan eri tutkimusmenetelmien osalta luvussa 9. Pilotoinnista saatu aineisto vedetään yhteen luvussa 10, Isä-lapsikerhon toimintamalliksi.

2 ISÄTOIMINNAN KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT

Otin yhteyttä Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen toiminnanjohtajaan, Jaana Vaittiseen tiedustellakseni mahdollisuutta toteuttaa opinnäytetyöni liittyen yhdistyksen tekemään miestyöhön. Minulla oli jonkin verran aikaisempaa, julkisuudesta tullutta tietoa yhdistyksen tarjoamista palveluista, joten tiesin yhteistyötahoni tarjoavan laadukkaita palveluja perheille. Halusin opinnäytetyöni avulla syventyä kolmannen sektorin toimintaan ja siinä erityisesti miesten hyvinvoinnin tukemiseen.

Kolmas sektori ja järjestöt vahvistavat yhteisöllisyyttä kahta kautta. Järjestöt ovat tärkeitä tapahtumien järjestäjiä sekä sosiaalisen verkon ja ihmisten välisen kanssakäymisen mahdollistajia. (Pihlaja 2010, 79). Yhteisöllisyys rakentuu järjestämällä puitteet, jotka tarjoavat ihmisille mahdollisuuksia tavata toisia ihmisiä, keskustella yhteisistä asioista, asettaa yhteisiä tavoitteita ja pyrkiä niitä kohti (Pihlaja 2010, 82).

Vaittisen kanssa tavattuamme saimme suuntaviivat tulevaan kehittämistyöhön. Kehittämistyön alkoi nykyisen tilanteen kartoittamisella. Kävin läpi Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen toimintaa isien hyvinvointia tukevien palveluiden osalta. Tärkeää oli myös saada tietoa juuri heidän isä-asiakkaitaan nykyisten palveluiden riittävydestä ja toimivuudesta, jotta voitaisiin lähteä kehittämään palveluja eteenpäin. Tässä vaiheessa valikoitui luontevasti opinnäytetyöni toteuttamistavaksi toimintatutkimus.

Haluan opinnäytetyölläni olla vaikuttamassa siihen, miten isät löytäisivät uusia voimavaroja isyyteensä ja isyys tukisi myös heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. Tämän vuoksi toimintatutkimus sopii hyvin menetelmäksi tutkimukseeni, koska toimintatutkimuksessa pyritään valamaan uskoa ihmisten omiin kykyihin ja toimintamahdollisuuksiin ja pyrkii siis voimaannuttamaan ja valtauttamaan tutkimukseen osallistujia (ks. Heikkinen 2006, 20).

2.1 Yhteistyökumppanina Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys

Koska toimintatutkimus pohjaa tutkimuskohteensa historialliseen, poliittiseen ja ideologiseen kontekstiin (Heikkinen & Syrjälä 2006, 149), aloitin tutkimukseni perehtymällä Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistykseen.

Opinnäytetyöni yhteistyökumppanina toimiva Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys on järjestö ja heidän toimintansa kuuluu kolmannen sektorin piiriin. Kolmannella sektorilla tarkoitetaan kansalaisjärjestöjä ja vapaaehtoista kansalaistoimintaa, yleisimmin erilaisia järjestöjä ja säätiöitä. Ensimmäinen sektoriin kuuluvat markkinat ja yritys-elämä, toiseen sektoriin taas valtio ja julkinen sektori. Kolmannelle sektorille ominaista on voitontavoittelemattomuus ja vapaaehtoisuus ja toiminnassa korostuu aatteellisuus ja yhteiset arvot. Joskus puhutaan neljänneistä sektoreista, johon kuuluvat taas perhe, kotitaloudet, intiimit suhteet. (Konttinen 2015.)

Kolmannen sektorin toiminta näkyy monipuolisesti kansalaisille. Sosiaalipalvelujen tuottajana kolmannella sektorilla on pitkät perinteet. Kolmas sektori oli alkuun paneva voima myös neuvolatoiminnalle, joka käynnistyi vuonna 1920, Mannerheimin lastensuojelu liiton toimesta (Historia).

Järjestötoiminnassa tärkeää on yhdessä tekeminen, sosiaalinen kanssakäyminen, hauskanpito ja yleisen viihtyvyyden lisääminen (Pihlaja 2010, 70). Järjestötoiminta aktivoi, laittaa liikkeelle ja saattaa yhteen ihmisiä ja näin ollen sillä on suuri merkitys ihmisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvointiin ja toimintakyvyn säilymiselle (Pihlaja 2010, 72).

Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry kuuluu Ensi- ja turvakotien liittoon. Ensi- ja turvakotien liitto on vuonna 1945 perustettu valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, jonka tarkoituksena on turvata lapsen oikeus suotuisiin kasvuolosuhteisiin ja turvalliseen kehitykseen, tukea vanhemmuutta ja perhettä sekä ehkäistä perheväkivaltaa. (Ensi- ja turvakotien liitto.)

Liitolla on 30 jäsenyhdistystä eri puolilla Suomea ja ne tarjoavat perheille heidän tarvitsemaansa ammatillista apua ja vapaaehtoisten tukea. Jäsenyhdistykset ylläpitävät ensikoteja, päihdehoitoon erikoistuneita ensikoteja, turvakoteja ja tapaamispaikkatoimintaa. Osa yhdistyksistä keskittyy avopalveluihin. Liiton ylläpitämä Neuvokeskus tarjoaa tukea erotilanteissa oleville lapsiperheille. Ensi- ja turvakotien liitto ry:n Miestyön kehittämiskeskus ohjaa valtakunnallisesti yhdistysten tekemää miestyötä. (Ensi- ja turvakotien liitto)

Historia

Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys sai alkunsa Kotkan sosiaalidemokraattisen Naisyhdistyksen aloitteesta vuonna 1946. Sysäyksenä tälle toimi tarve auttaa avioliiton ulkopuolella synnyttäneitä äitejä ja heidän lapsiaan. Yhdistys aloitti toimintansa nimellä Kyminlaakson Ensi-Koti ry nimellä, ja sen tavoitteena oli perustaa Ensikoti turvattomille äideille ja heidän lapsilleen sekä varmistaa sen ylläpito. (Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys 1991, 1.)

Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen nykyiset tukimuodot

Tänä päivänä Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys tarjoaa monipuolista apua lasten ja perheiden hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhdistys on jaotellut toimintamuodot asiakastarpeiden mukaan.

Yhdistyksen toimintamuodot ovat:

- Vauvaperhetyö, johon kuuluvat Baby blues vauvaperhetyö, unikoulutoiminta sekä doulatoiminta.
- Perhetyömuotoja ovat: Alvari-perhetyö® ja Aittistuvan päiväryhmä.

- Väkivallan ehkäisytyöhön kuuluvat väkivaltatyön palvelukeskus Pysäkki ja avoin miesten ryhmä.
- Tukea eroperheille tarjoaa Tapaamispaikka.
- Muita tukimuotoja ovat Tenavatupa toimintaa, Yökylä, asiakasperheille tarkoitetut leirit ja naisten ryhmä. (Kymenlaakson Ensi- ja turvakoti yhdistys ry.)

Yhdistyksen Isätyönmalli

Yhdistyksessä toteutettiin työmuotojen yhteinen isätyön prosessi vuosina 2011 - 2013 ja sen tarkoituksena oli tuoda esille sitä, miten isätyö integroituu kaikkiin työmuotoihin ja miten eri työmuodot toimivat ja linkittyvät yhteen. (Isätyön malli 2013, 1.)

Lähtökohta tälle Isätyömallin kehittämistyölle oli miesten/isien asiakkuuksien määrän lisääntyminen yhdistyksen toiminnassa. Isien merkitys nähtiin tasavertaisina vanhempina tai huoltajina ja isien läsnäolon nähtiin lisäävän perheen turvallisuutta ja hyvinvointia. Perheen voimavarojen turvaamisen ja jakamisen koettiin tapahtuvan parhaiten tukemalla ja korostamalla jaetun vanhemmuuden mallia. Prosessin avulla voitiin pohtia uusia tapoja herätellä isät huomaamaan lapsinäkökulma perheessä ja parisuhteessa. Isätyön mallissa korostuu isän kohtaaminen avuntarvitsijana ja isää pyrittiin tukemaan asiakaslähtöisesti, hänen omat tarpeensa ja kykynsä huomioon ottaen. (Isätyön malli 2013, 1.)

Yhdistyksen isätyön prosessissa esiin tuotiin isätyön pohjana olevat arvot, joita ovat: 1. Molemmat vanhemmat kohdataan tasavertaisina vanhempina. 2. Lapsella on oikeus molempiin vanhempiin ja sekä isää että äitiä tuetaan vastuulliseen vanhemmuuteen. 3. Isien voimavarat (taidot ja kyvyt) nähdään.

Nämä arvot näkyvät toiminnassa siten, että molempien vanhempien voimavaroja ja vahvuuksia vanhemmuuteen ja lapsen suhdetta molempiin vanhempiin tuetaan. Ymmärretään että molemmilla vanhemmilla on oma tapansa olla vanhempi. Työntekijä ottaa aktiivisesti isän mukaan työskentelyyn ja isille sanoitetaan isän roolin tärkeyttä. (Isätyön malli 2013, 3.)

Isän roolin esille nostamiseksi sekä isyyden käsittelemisen apuvälineeksi asiakastyössä Ensi- ja turvakotien liitto on kehittänyt Isä-kortit. Isäkorteissa tarkastellaan isäksi tulemistä ja isänä olemisen eri puolia. Korttien teemat käsittelevät isäksi kasvamista, isää perheen turvallisuuden luojana, isän hyvinvointia ja

stressin säätelyä sekä isän ja lapsen välisen suhteen vahvistamista. (Isä-kortit.)

2.2 Toimintatutkimus isätoiminnan kehittämisen välineenä

Toimintatutkimus valikoitui tutkimusmenetelmäksi koska tarkoituksena oli käynnistää uusi isyyden tukemisen toimintamalli yhdistyksen asiakkaille. Toimintatutkimus on yleensä ajallisesti rajattu tutkimus- ja kehittämisprojekti, jonka avulla voidaan suunnitella ja kokeilla uusia toimintamalleja (Heikkinen 2006, 17); (Heikkilä, Jokinen & Nurmela 2008, 26).

Toimintatutkimuksen juuret ovat kriittisessä teoriassa. Kriittinen teoria on muodostunut vastaamaan muuttuvan maailman vaatimuksiin soveltaen Aristoteleen näkemyksiä käytännöllisestä teoriasta. Kriittisen teorian ajatus lähtee siitä, että kaiken kehityksen edellytyksenä on yhteisön avoin keskustelu ilmapääpiiri ja se, että yhteisö voi päättää toiminnastaan ja sen tavoitteistaan vapaasti. Tässä toimintaan osallistujat toimivat myös tiedon tuottajina. Kurt Lewin loi toimintatutkimuksen (action research) (Heikkinen 2006, 16).

Toimintatutkimuksessa tuotetaan tietoa ihmisten toiminnasta käytännön työn kehittämiseksi ja tutkimuksen mielenkiinto kohdistuu erityisesti ihmisten väliseen, vuorovaikutukselliseen toimintaan (Heikkinen 2006, 16). Tutkimuksen taustalla on ilmiö, prosessi tai asiantila johon halutaan saada parannusta aikaan (Kananen 2012, 13).

Toimintatutkimukseen liittyy monimenetelmällisyys (Heikkinen 2006, 104), niin kuin tässäkin opinnäytetyössä. Suunnitelmani on haastatella Ensi- ja turvakotiyhdistyksen asiakkaina jo olevia isiä. Analysoin vastaukset sisällön analyysin avulla löytääkseni aineistosta isien ilmaiset tarpeet ja toiveet isätoiminnalle. Vastauksien mukaan suunnittelen yhdessä henkilökunnan kanssa mahdollisen uuden toiminnan ja käynnistämme toiminnan syksyllä 2015. Toimintatutkimuksessa tehdään tarkoituksella interventio tutkimukseen osallistujien toimintaympäristöön (Heikkinen 2006, 27).

Kehittämistutkimuksella ei ole omia menetelmiä, joten tutkija joutuu turvautumaan kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimukseen ja niiden menetelmiin (Kananen 2012, 25–26). Tarkoitukseni on käyttää osallistuvaa havainnointia

sekä haastattelua aineistonkeruumenetelmänä. Tämä monimetodinen lähestymistapa eli triangulaatio, voi johtaa tulkintojen rikastumiseen, jolloin tutkittavasta ilmiöstä saadaan monipuolisempaa tietoa (Hirsijärvi ja Hurme 2000, 39).

Hanna Vilkka (2006, 46–47) käyttää toimintatutkimuksen synonyyminä aktivoivaa osallistuvaa havainnointia ja hän pitääkin tätä enemmän tutkimusasetelmana kuin varsinaisena tutkimusmenetelmänä. Perusperiaatteena on, että tutkija ja tutkittavat yhdessä ohjaavat, korjaavat ja arvioivat tehtyjä päätöksiä sekä toimintaansa ja tähän käytettään erilaisia teorioita, menetelmiä ja metodeja.

Aktivoiva osallistuva havainnointi toteutetaan yhdessä tutkittavien kanssa vuorovaikutuksessa (Vilkka 2006, 47). Omassa tutkimuksessani tämän perustana ovat tekemäni haastattelut yhdistyksen isä-asiakkaille. Tutkijan ja tutkittavien tulisi jakaa yhteinen kokemus kehittämisen tarpeellisuudesta, tavoitteista ja arvioinnista (Vilkka 2006, 47).

Toimintatutkimuksen lähtökohta on osallistavuus. Kaikkien tutkimukseen osallistuvilla tulisi olla mahdollisuus saada oma mielipiteensä kuuluviin kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Osallistavassa toimintatutkimuksessa on tärkeä avoin vuorovaikutus osallistujien kesken, jotta voitaisiin kehittää toimintaa eteenpäin. (Heikkinen 2006, 33.) Tämä tuo tärkeän seikan esiin toimintatutkimuksen luonteesta, sillä siihen liittyy vaatimus tutkimuksen osallistujien omasta aktiivisuudesta kehittämistoiminnassa (Vilkka 2006, 48). Tämän varmistan omassa tutkimuksessani sillä, että suunnittelemme isien kanssa yhdessä isä-lapsiryhmä pilotin toiminnan heidän tarpeiden ja toivomustensa pohjalta. Toiminnan aikana kerään aktiivisesti kerholaisilta kehittämis ehdotuksia ja palautetta ja otan ne huomioon seuraavien tapaamiskertojen suunnittelussa.

Toimintatutkimus ei etene, lineaarisesti vaan eteneminen voi olla spiraalimaista. Eri vaiheisiin voidaan palata uudelleen, kun tieto ja näkemys syvenevät. (Heikkilä, Jokinen & Nurmela 2008, 26.) Toimintatutkimuksen vaiheita voidaan esitellä kehänä, jossa johtopäätösten jälkeen voidaan aloittaa vaiheet alusta ja kehittää siten toimintaa eteenpäin (kuva 1).

Kuva 1. Toimintatutkimuksen vaiheet (mukaillen Kananen 2012, 53)

Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen alkaessa perehdyin ja otin huomioon tutkimustyön eettiset vaatimukset. Tutkittavan suojaan kuuluu selvittää tutkittaville tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit. Tutkittavalla tulee olla myös mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen sekä keskeyttää mukanaolonsa milloin tahansa. Tutkittavalla on myös oikeus kieltää itseään koskevan aineiston esittäminen myös jälkeenpäin. Tutkittavalle ei pidä aiheuttaa vahinkoa ja heidän hyvinvointinsa tulisi asettaa kaiken edelle. Tutkimuksella saatuja tietoja ei pidä luovuttaa ulkopuolisille eikä käyttää muuhun tarkoitukseen. Tutkimukseen osallistujien tulee jäädä nimettömiksi. Tutkijan on osoitettava vastuuntuntoa, luotettavuutta sekä rehellisyyttä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

3 ISYYDEN TUKEMINEN ENSI- JA TURVAKOTIYHDISTYKSESSÄ

Vaittisen ja baby bluestyöntekijä Sari Lampisen ehdotuksesta haastattelin viisi baby bluestyön piirissä olevaa tai ollutta isää, saadakseni kuvan siitä, miten isät ovat kokeneet nykyisen palvelun ja millaista tukea isät haluaisivat isyytensä tueksi. Kohderyhmäksi valikoituivat siis isät, joilla oli alle kouluikäisiä lapsia. Perheet, joissa on pieniä lapsia, ovat suurin asiakasryhmä yhdistyksen

tarjoamissa perhepalveluissa ja perheiden voimavarat ovat tutkitusti heikoimmillaan juuri tässä vaiheessa.

Tutkimusongelmien selkeytymisen myötä pystyin aloittamaan teoreettisen viitekehyksen kokoamisen. Miettiessäni, millä näkökulmalla lähestyisin isyyttä ja sen tukemista, tein avukseni kysymyksiä, jotka ohjasivat minua oikean tiedon äärelle.

Mitä on isyys?

Mitä ovat isyyden voimavarat ja miten niitä vahvistetaan?

Mikä on isyyden merkitys miehelle ja isän merkitys lapselle?

Mitä on vanhemmuuden ja isyyden tukeminen?

Minkälaista tukea isille on tarjolla?

Minkälaista tukea isät kaipaavat?

Mikä on vertaistuen merkitys isyyden tukemisessa?

Miten toteutunut isätoiminta vaikutti isien hyvinvointiin ja voimavaroihin?

Miten toteutunut isätoiminta vaikutti isien ja lasten väliseen suhteeseen?

3.1 Haastattelu alkukartoituksen menetelmänä

Yhteistyössä Ensi- ja turvakotiyhdistyksen työntekijöiden kanssa hahmotelimme alkukartoitukseen tarkoitetut teemat, joiden pohjalta tein haastattelut isille. Tarkoituksena oli saada selville, millaisia ovat isien voimavarat ja positiiviset kokemukset isyyteen liittyen, ja minkälaista tukea isät haluaisivat isyyteensä.

Yhdistys on myös hakenut Raha-automaattiyhdistykseltä rahoitusta isätyöntekijän palkkaamiseksi, joten yhdeksi keskustelun teemaksi nousi isätyöntekijän tarpeellisuus. Tein yhden esihaastattelun, jonka mukaan tein joukon apukysymyksiä keskustelun tueksi.

Haastattelun teemat:

- Isien ja lasten yhdessäolo

- Onnistumisen ja ilon kokemukset
- Tuen lähteet
- Aikaisemmat kokemukset ryhmätoiminnasta
- Isätoiminnan tarve ja kehittämis ehdotukset
- Isätyöntekijä

Lampinen rekrytoi asiakasperheistään haastateltavat isät. Lampinen soitti isille ja kysyi heidän halukkuuttaan osallistua haastatteluun ja haastattelut toteutettiin näiden isien kotona. Kaikki, joilta kysyttiin halukkuudesta osallistua tutkimukseen, antoivat siihen suostumuksensa. Suostumusta kysyttäessä pystyttiin samalla kertomaan haastateltaville haastattelun aiheesta. Tämän tarkoituksena oli saada isät orientoitumaan aihepiiriin, jotta haastattelussa saataisiin mahdollisimman paljon tietoa. Haastattelun aiheen kertominen etukäteen on myös eettisesti perusteltua (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73). Kolme haastattelusta tein samaan aikaan kun Lampinen tapasi äitiä työnsä puolesta. Yhden haastattelun sovin isän kanssa suoraan, sillä perhe ei ollut enää asiakkaana baby bluestyössä.

Käytin haastattelua alkukartoituksen tueksi. Valitsin haastattelun yhdeksi tutkimusmenetelmäksi, koska halusin saada isiltä vapaasti ilmaistuja toiveita alkavan isätoiminnan suhteen. Ennen haastatteluja kävin läpi opinnäytetöitä ja väitöskirjoja jo toteutuneista isäryhmistä. Sain tietoa millaisia isäryhmiä on ollut ja miten ne olivat palvelleet tarkoitustaan. Käytin tätä aineistoa tukena kysellessäni isiltä heidän toiveistaan isätoiminnan suhteen.

Haastattelututkimuksen hyviä puolia ovat sen soveltuvuus kaikille erilaisen koulutustason omaaville henkilöille. Haastattellessa on mahdollisuus motivoida henkilöitä vastaamaan kysymyksiin ja siinä on myös mahdollisuus tehdä tarkentavia kysymyksiä haastateltavalle. Haastattellessa on mahdollisuus saada tietoa muistakin asioista kuin vain tutkimusongelmaan liittyvistä seikoista. Aiheeseen voi tulla uusia ulottuvuuksia. (Hirsijärvi & Hurme 2000, 35–36.)

Taltioin haastattelut nauhurilla. Pyrin litteroimaan haastatteluni pian haastattelun jälkeen, yleensä jo seuraavana päivänä. Kirjoitin tarkasti kaiken, joka liittyi suoraan haastatteluni teemoihin mutta jätin kirjoittamatta asiat, jotka eivät antaneet lisäarvoa tutkimukseeni, kuten esimerkiksi isän kuvailut harrastuksensa sisällöstä. Kokemattomuuteni haastattelijana sai keskustelun polveilemaan jonkin verran teemojen ulkopuolella ja keskustelun vieminen takaisin oikeille

raiteille oli vaikeaa. Toisaalta taas sain myös validia tietoa poimittua isän vapaan kertomuksen myötä. Koin tärkeäksi luoda rennon tunnelman, jossa keskustellen veimme yhdessä haastattelua eteenpäin. Kaikki isät kokivat haastattelun myönteisenä tapahtumana. Muutama isä sanoikin, että vihdoinkin isiltäkin kysytään jotain.

Litteroituani haastattelut kävin aineiston läpi tutkimusongelmieni mukaan, yli-viivaten erivärisillä tusseilla kuhunkin teemaan liittyvät asiat. Tässä on kyseessä laadullisen aineiston pilkkominen ja ryhmittely aihepiirien mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Tämän jälkeen etsin aineistosta yhteisiä ominaisuuksia ja niin muodostui aineistoa koskevia yleistyksiä haastateltavien isien kokemuksista. Aineistoni käsitti vain viiden isän haastattelut, joten laajempaa yleistettävyyttä en lähtenytäkään hakemaan. Analyysiä on tehty teoriaohjaavasti, sillä avuksi teemojen suunnitteluun käytin aikaisempia tutkimuksia isyydestä ja sen tukemisesta. Teoriaohjaavassa analyysissä aikaisempi tieto ohjaa analyysiä mutta kuitenkin mahdollistaa myös uusien ajatusurien löytämisen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96–97).

3.2 Isien haastattelujen tulokset

Ensimmäisessä kysymyksessä halusin kartoittaa isän roolia perheessä saadakseni tietää, oliko omaksutulla isän roolilla vaikutusta mahdolliseen halukuuteen osallistua isille suunnattuun toimintaan. Kaikki isät osallistuivat jollain tavalla lapsen hoivaan ja huolenpitoon mutta erityisesti kolme isää vaikuttivat omaksuneet yhtä läheisen hoivaajan roolin kuin äidilläkin oli perheessä. Yksi isistä vaikutti toimivan lähinnä äidin apulaisena ja yhden isän vastaus oli niin niukka, ettei siitä oikein voinut vetää johtopäätöksiä. Kolmesta vahvasti isyyteen sitoutuneesta miehestä kaksi isää suhtautuivat isien ryhmään myönteisesti ja voisivat harkita siihen osallistumista.

Isien ja lasten yhdessäolo

Isät kertoivat osallistuvansa lapsen elämään monella tavoin. Isät pääosin tekivät eräänkin isän sanojen mukaan kaikkea, mitä äitikin tekee, esimerkiksi huolehtivat lapsen hygieniasta, syöttämisestä ja unesta:

– No sikäli hassu kysymys että ei se nyt erilaista tekemistä ole vaan mitä ne lapsen tarpeet on, että pukemista, syöttämistä, vaipan vaihtamista, olemista, ruuan laittoa. Ihan samaa mitä toi äitikin tekee.

Isät kuvailivat ulkoilevansa ja leikkivänsä lapsen kanssa ja vievänsä lasta virikkeiden pariin sekä ystävien ja sukulaisten luo. Myös neuvolassa ja lääkärillä käynnit mainittiin. Arkiaskareita tehtiin yhdessä lapsen kanssa ja ylipäänsä olttiin lapsen saatavilla.

Muutammat isät olivat löytäneet esimerkiksi avoimesta päiväkodista mukavan ajanviettopaikan kotiympyröiden ulkopuolelta. Kaksi isää koki haastavaksi löytää mielekkäitä leikkejä lapsen kanssa eivätkä nämä isät olleet myöskään halukkaita osallistumaan mahdolliseen isä-lapsiryhmään.

Isyyden ilot ja harmin aiheet

Isyys toi monenlaista iloa miehille. Isät kertoivat saavansa iloa seuratessaan lapsensa kasvua ja kehitystä. Saman ilon aiheen on Sinkkonen (2012, 216–217) myös pannut merkille. Lapsen kanssa yhdessä olo, jaetut leikit ja lapsen kiintymyksen ja hellyyden osoitukset koettiin palkitsevina. Jo lapsen koko olemus pienine varpaineen koettiin iloa antavana:

– Mullon varmaan jotain vikaa päässä mut ei maltais olla millään poissa täältä, silleen ollenkaan.

*– Sitte kun tuolt aamulla hakee semmoisen unisen pörröpään, mikä ottaa kau-
last kiinni kun pitää täs sylissä, tuntuu mukavalle.*

Perhe ja turvallinen koti mainittiin asiana joka oli jo sellaisenaan toiveiden täytymys. Lapsi oli myös tarinoissa mukana isien työelämässä. Työkavereille oli mukava kertoa lapsen touhuista ja tempauksista. Isät kokivat myönteisiä tunteita jos arki sujui ja pystyi helpottamaan myös puolisonsa elämää. Perheen ja lapsen tulevaisuuden suunnitteleminen ja parempien olosuhteiden luominen lapselle tuotti myös iloa. Isyyden ja ylipäänsä perhe-elämän haasteetkin tulivat haastatteluissa esiin, vaikkei niitä erityisesti nostettu kysymyksissä esiin. Univelka ja oman ajan puute toistuivat monen kertomuksissa. Nämä vastaukset olivat hyvin samanlaisia, joita Sinkkonen (2012, 216–217) luettelee vauva-perheen isiä kuormittaviksi asioiksi. Lapsen kiukuttelu ja tottelemattomuus nousivat myös isähaastatteluissa harmin aiheina esiin.

Kaksi isää nosti esiin myös arvelun siitä että isän rooli oli riippuvainen äidistä ja esimerkiksi perheen taloudellisesta tilanteesta. Isällä kuitenkin koettiin myös olevan valtaa vaikuttaa oman roolinsa muodostumiseen. Muutama isä koki, ettei yhteiskunnassa vielä ole hyväksytty isää tasa-arvoiseksi vanhemmaksi:

– Isyys muodostuu monelle mitä se äiti sallii sun tekevän. Se muokkautuu se isän rooli sen äidin kautta.

– siitä isän asenteesta haluaako se olla, oikeesti ottaa sen merkittävemmän roolin ja onko se valmis siihen. Jos se ei oo hirveen aktiivinen niin tottakai se väistämättä jää sinne äidin kontolle.

– On haluttu kasvattaa sitä perheen hyvinvointia isän huomioimisella, mut se ei riitä, ne puheet eivät täyty teoiksi, eli asenteessa ja rakenteessa on vikaa.

Tämä asia on noussut esiin muutamissa muissakin tutkimuksissa. Monet isät kokevat olevansa edelleen neuvolassa ulkopuolisia sivusta seuraajia ja jotkut pitävät neuvolaa isät ohittavana ja jopa isät torjuvana. Isät tuntevat yleisesti, että heitä edelleen pidetään vähemmän tärkeinä vanhempina. Isien kokemus henkilökohtaisen tuen saannista on pieni. (Vuorenmaa, Salonen, Aho, Tarkka & Åstedt-Kurki 2011, 287.) Tämän heikon vuorovaikutuksen vuoksi menetetään myös paljon isyyden resurssia, sillä isien ja ammattilaisen välisen luottamuksellisen suhteen on osoitettu vahvistavan isän roolia ja sitoutumista lapsen hoitoon (Salonen, Kaunonen, Hietikko & Tarkka, 2011, 4).

Isien voimavarat ja jaksaminen

Kysymykseen *Mikä auttaa jaksamaan ja mikä kasvattaa voimavaroja?* monet isät nostivat esiin mielekkään työn sekä työpaikan ihmissuhteet:

– Kylhän siel monta vuotta ollaan töitä tehty ja kaiken maailman asioista voi siellä puhua. Sellast ei oo että pitäis itsekseen märehä.

Arjen sujuvuus, joka pitkälti mahdollistuu lapsen rytmiin sopeutumalla, oli tärkeä voimavaroja ylläpitävä asia. Eräs isä kertoi hoivavietin auttavan jaksamaan, silloin kun on todella tiukoilla esimerkiksi lapsen sairastaessa. Halu auttaa puolisoa sekä kahdenkeskinen aika puolison kanssa auttoi jaksamaan. Isän oma aika, mielekkäät harrastukset, lenkkeily ja kavereiden tapaaminen olivat myös keinoja kerätä voimia. Lastenhoitoapu koettiin myös tärkeäksi. Isiä auttoi jaksamaan myös ajatus siitä, että oma aika tulee lisääntymään lasten kasvaessa.

Isät kertoivat keskustelewansa työpaikalla paljon lapsista ja perhe-elämän haasteista, esimerkiksi yö valvomisista. Isät kokivat saavansa tukea muilta vanhemmilta työpaikalla, vaikka joskus koettiin neuvojen olevan vanhanaikaisia tai muuten vaan soveltumattomia omaan tilanteeseen. Parisuhde jätettiin yleensä keskustelujen ulkopuolelle. Siitä keskusteltiin yleensä vain oman puolison kanssa:

– Miehet juttelee tollasest (parisuhde) vakavastikii, mut se on sellasta pintapuolist ja ei haluta näyttää omaa heikkouttaan tai tällast, se on karkeaa.

Vertaistukea vanhemmuuteen oli tarjolla esimerkiksi avoimessa päiväkodissa ja kerhoissa. Isät kertoivat saaneensa tietoa isyyteen, parisuhteeseen ja lastenhoitoon neuvolasta, perhevalmennuksesta, synnytysvalmennuksesta ja sairaalasta. Yhdistyksen perhetyöntekijät mainittiin tärkeänä ja elämää helpottavana tuen ja neuvojen tarjoajina. Mediasta myös poimittiin lapsiin ja perheeseen liittyviä asioita, mutta esiin tuotiin negatiivisena puolena uutisoinnin ristiriitaisuus. Isät ammentavat tietoa lapsuudesta ja omista kokemuksista:

– Mitä se isyys onkaan? Ihan menty vaan. Lasta on yritetty hoivata ja helliä ja muuta. Ei oo mietitty että se on joku termi, et teen tätä kun oon joku isä. Me ollaan yritetty vaan selvitä.

Puoliso oli kaikilla miehillä tärkein tiedon ja tuen antaja. Yksi isä koki, ettei ole muualta juuri saanutkaan tietoa:

– Tietoa varmaan sais jos aktiivisesti sitä etsis, ei tuputeta missään.

Tämä näkökulma tulee esiin myös Vuorenmaan ja kumppaneiden tekemässä tutkimuksessa. Isien mukaan neuvolasta saa tietoa ja ohjeita, jos itse on aktiivinen (Vuorenmaa ym. 2011, 287).

Isien ajatuksia isille suunnatusta ryhmätoiminnasta

Isille suunnatusta ryhmätoiminnasta oli kiinnostuneita kaksi isää. Heillä molemmilla oli kokemusta avoimesta päiväkodista ja kerhoista. Nämä kaksi isää vaikuttivat olevan myöskin sitoutuneita isiä. Kaksi isää kokivat ryhmätoiminnan sopivan huonosti omalle persoonalleen. Nämä isät kokivat vaikeaksi tilanteet, joissa pitäisi keskustella asioistaan vieraiden ihmisten kanssa. Yksi isä koki elämänsä niin kiireiseksi, ettei sellaiseen toimintaan ehtisi.

Isät antoivat hyviä ehdotuksia isäryhmän toiminnan suunnittelemiseksi. Tärkeintä kokoontumisissa olisi rentous. Toiminnallisuutta kannatettiin, mutta myöskin asiantuntijan pitämää alustusta mielenkiintoisesta aiheesta ja sen jälkeistä keskustelua pidettiin hyvänä toimintamuotona:

– Mul nyt on mielipide et ei miehii saa tost noin vaan kokoontumaan, et siin selkeest joku veruke pitäis olla.

Isät nostivat esiin neuvolan pitämän perhevalmennuksen myönteisenä kokemuksena ryhmätoiminnasta. Yksi ehdotus oli se, että tämä neuvolan perhevalmennus voisi kokoontua lapsen synnyttyäkin, jolloin isät olisivat jo valmiiksi tuttuja keskenään.

Toiminnaksi ehdotettiin retkiä, ulkoilua, pelailua ja lapsille olisi tarjolla esimerkiksi patjoja pomppimista varten. Toiminnassa tärkeää oli lapsilähtöisyys. Lasten tulisi viihtyä ja heidän turvallisuudesta huolehdittaisiin. Isät kokivat avoimen ryhmän toimivan parhaiten. He kokivat että ryhmän kokoontumisista ei tulisi silloin henkilökohtaisia paineita. Toisaalta taas suljetussa ryhmässä voisi tutustua paremmin toisiin isiin. Isät kokivat tärkeinä juuri isille suunnatun ryhmän, koska vertaistukea on huonosti saatavilla esimerkiksi avoimessa päiväkodissa tai kerhoissa. Näissä tapaa pääsääntöisesti vain äitejä:

– Siel ei ollu muita isiä kuin minä. Siel tuli oltua aika hissukseen kun naiset hoiti puhumiset, tunsu tulevansa aika jyrätyksi, massan jyräämäksi sitten.

Näistä ryhmistä muutamalle isälle oli jäänytkin sellainen kuva, että niiden toiminta oli tarkoitettukin vain äideille, koska ne kokoontuivat vain päiväsaikaan.

Isät pohtivat myös isien ryhmään kohdistuvia ennakkoluuloja. Muutama isä arveli, että miehet vielä suhtautuvat tällaisiin vertaisryhmiin naisten hommina. Epäiltiin, että miehet eivät uskalla puhua ryhmässä mitään tai muutama vahva persoona vie keskustelua eivätkä muut pääse siihen osallistumaan:

– Isät on sellaisia jyyriä, niitten on vaikea sellaiselle ulkopuoliselle mennä...Kovetetaan itsemme, kyllä me kestetään mitä vaan mentaliteetti on vielä voimissaan. Ei sitä sellaisessa tilanteessa koe että jostain pitäis saada tukea ja turvaa joltain ulkopuoliselta, sitä vaan kestetään ja pärjätään.

Isien ajatuksia isätyöntekijän tarpeellisuudesta ja ominaisuuksista

Miehet suhtautuivat positiivisesti ajatukseen juuri isätyöntekijästä, vaikka haastattelun isät kokivatkin tulleen hyvin huomioiduksi yhdistyksen palveluissa jo nyt. Yksi isä koki, ettei häntä ollut huomioitu ollenkaan, vaan asioita oli hoidettu pelkästään äidin kanssa. Tässä tapauksessa isä ei ollut kaivannutkaan erityistä huomioimista.

Isät pitivät pääosin hyvänä sitä, että isätyöntekijä olisi mies. Koettiin että miehet käsittelevät tunneasioita vähän eri tavalla kuin naiset ja kommunikointi voisi olla luontevampaa mies miehelle. Yksi isä toi esille ajatuksen, että naiselle voisi olla helpompi avautua, koska joskus miesten välillä voi olla erilaisia

rooleja. Esitettiin myös sellainen näkökulma, että naisetkin hyötyisivät mies-työntekijästä, joka voisi tarjota miehen näkökulmaa asioihin. Toisaalta myös isät kertoivat että sukupuolella ei niinkään ole suurta merkitystä sillä tärkeämpää on kuitenkin että isätyöntekijä olisi skarppi kaveri, jolla on asiaan liittyvää tietämystä ja tuntemusta:

– Se on olennaista että hän on siihen tehtävän tarpeeksi kypsä ja ammattitaitoinen.

Isätyöntekijän tulisi olla napakka ja järkevä sekä tuoda hyviä ideoita. Isäryhmän vetäjänä nainen koettiin kuitenkin hyvänä, sillä naisnäkökulmaakin tulisi olla tarjolla.

3.3 Keskeisimmät ongelmat nykyisessä tilanteessa

Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksellä ei ole tällä hetkellä isille tarkoitettua vertaisryhmätoimintaa. Toisten isien tapaaminen koettiin tärkeänä haastatteliemieni isien mielestä, mutta tähän ei juuri ole mahdollisuutta. Kerhot ja avoimet päiväkodit kokoontuvat yleensä vain päiväsaikaa, jolloin päivätyössä käyvillä isillä ei ole mahdollisuutta niihin osallistua. Näissä kerhoissa on muutenkin äidit niin vahvasti edustettuina, etteivät isät koe oloaan niissä mukavaksi.

Isyyttä kuormittavat monet asiat. Useat pulmat ratkeavat omin tai perheen voimin ja jotkut vasta ajan kanssa mutta tärkeää olisikin huomata, ettei ole yksin näiden pulmien kanssa. Näiden asioiden jakaminen samassa tilanteessa olevien kanssa voi auttaa saamaan asioihin uutta näkökulmaa. Isät myös kokivat saavansa neuvolasta tietoa lapsen kehitykseen ja kasvuun liittyen mutta aina neuvolan tapaamisiin ei ollut mahdollista päästä. Haastatteluista tulee ilmi, että isän rooliin ei saada riittävästi tukea, palvelut ovat äitikeskeisiä ja jopa isät sivuuttavia. Isille suunnatulle toiminnalle koettiin olevan tarvetta.

Isätoiminnan lähtökohdat:

Toiminnallisuus. Isät toivoivat retkiä, pelejä ja ulkoilua yhdessä toisten isien ja lasten kanssa.

Lapsilähtöisyys. Lasten viihtyminen ja turvallisuus oli tärkeää.

Toiminnan tuli olla juuri **isille suunnattua** ja isien toiveet huomioivaa.

Rentous. Tapaamisten ei tulisi tuottaa ylimääräistä stressiä vaan kaikkien olisi helppo tulla viettämään mukavaa aikaa yhdessä.

4 ISÄTOIMINNAN KEHITTÄMISEN TAVOITTEET

Tavoitteiden laadinnan lähtökohtana ovat Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen arvot. Yhdistyksen toimintaa ohjaavat seuraavat arvot: Arvostava läsnäolo, kunnioitus, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, yhdessä tekeminen sekä ihmisten voimavarojen näkeminen. Lapsen etu on ensisijalla. (Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys.)

Tämän toimintatutkimuksen tavoitteena on yhdistyksen arvojen mukaisesti lisätä isien hyvinvointia, voimavaroja ja tukea heitä isyyteen sitoutumisessa. Isyyteen sitoutumisen on todettu lisäävän lapsen ja puolison hyvinvointia (Mykkänen 2014, 49–50), joten tukemalla isiä autamme koko perhettä.

Alkukartoituksen tekemiseen tulee varata riittävästi aikaa, jotta voidaan olla varmoja että lähdetään ratkaisemaan juuri oikeaa ja todellista ongelmaa. Tärkeää on myös määrittää arviointikriteerit eli tehdä selvät, mitattavat tavoitteet, joilla voidaan arvioida saatuja tuloksia. (Kananen 2012, 53.)

Toimintatutkimuksen tavoitteet

Isille:

1. **Isien voimavarojen lisääminen**
2. **Isyyteen sitoutumisen tukeminen**
3. **Vertaistuen mahdollistaminen**

Organisaatiolle:

1. **Toimintamallin laatiminen isien vertaistuen mahdollistamiseksi Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksessä**

5 ISYYDEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS TOIMINTATUTKIMUKSESSA

Toimintatutkimuksessa yhdistyvät teoria ja käytäntö (Heikkinen & Syrjälä 2006, 29), joten isyyden tukemisen kehittäminen vaatii syvällistä tietoa isyydestä ja siihen läheisesti liittyvistä ilmiöistä. Tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu juuri isyydestä, eikä tässä tutkimuksessa niinkään lähdetä syventymään vanhemmuuteen yleisesti. On tärkeää nostaa esille juuri miehen omanlainen tapa olla vanhempi ja asettaa siten isyydelle selkeä tehtävänsä, jota ei voi muulla tavoin korvata.

Isyyttä tarkastellaan miehen kehitysprosessina, johon vaikuttavat ympäröivä kulttuuri ja lapsuudessa saadut mallit. Isyys on myös rooli perheessä sekä vaikuttaa voimavarojen kuormittavana sekä kasvattavana tekijänä miehen elämässä. Isyyteen sitoutumista pidetään tänä päivänä toivottavana ja tavoiteltuna tilana perheessä, onhan sitoutumisella suuri vaikutus koko perheen onnellisuuteen sekä erityisesti lapsen hyvinvointiin myös pitkä aikavälillä.

Tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena on myös isien saama tuki, joista keskitytään erityisesti sosiaaliseen tukeen, jota yhdistys tarjoaa perhepalveluissaan. Teoriaosuuden tarkoituksena on käsitellä isyyden ilmiötä monipuolisesti ja ymmärtäen asioiden suhteita, jotta tukimuotoa kehiteltäessä osattaisiin löytää vaikuttavia keinoja isyyden tueksi ja isien voimavarojen kartuttamiseksi.

5.1 Isyys osana miehisyyttä

Isyyttä määriteltäessä täytyy ymmärtää myös miehenä olemista. Isyyden mallit kumpuavat miehisyyden käsityksestä ja miehenä olemisesta (Kekäle & Eerola 2014, 25). Tätä voidaan tarkastella mallitarinoiden valossa. Isyyden mallitarinat kertovat millaisena hyvä isyys tai miehisyys nähdään kulttuurisessa viitekehyksessä. (Kekäle & Eerola, 2014, 19.)

Isyyspuheesta on eroteltavissa kolmea erilaista mallitarinaa. Ne yleistävät isyyttä suhteessa vanhempien rooleihin, perhemalleihin, isän ja lapsen suhteeseen ja isyyden suhteesta työhön. Esimodernissa isyystarinassa isä on lapselleen etäinen auktoriteetti. Isä toimii perheenpäänä, ja naisen ja miehen roolit ovat voimakkaasti eriytyneet. Modernissa isyystarinassa isä jää myös etäiseksi, koska työ vie isää voimakkaasti kodin ulkopuolelle. Isän ja äidin roolit ovat vielä voimakkaasti erillään ja ydinperhemalli on korostunut. Esimoder-

nin ja modernin miehisyyden tarinan mukaan mies ei voinut olla mies hoiva-
tessaan lastaan. Sama ajattelu päti niin sanottujen naisten töiden tekemiseen;
niitä ei arvostettu ja ne veivät mieheltä arvovaltaa suhteessa toisiin miehiin.
(Kekäle & Eerola 2014, 27.)

Voimakas muutos tapahtui 1970–1980-luvulla, agraarikulttuurin murentuessa
ja naisten työssäkäynnin lisääntyessä. Näin isille tuli tilaisuus laajentaa isyyt-
tään perinteisen äitiyden osa-alueiden puolelle, osallistuvana ja hoivaavana
isänä. (Kekäle & Eerola 2014, 22.) Tässä postmodernissa isyystarinassa isä
on lähentynyt perhettään osallistumalla ja jakamalla vanhemmuutta yhdessä
äidin kanssa (Kekäle & Eerola 2014, 20–21).

5.2 Isäksi tuleminen

Se, miten isyys alkaa, on hyvin merkityksellistä lapsen ja isän suhteen kehitty-
miselle jatkossa. Mykkänen (2014, 33–34) on koonnut isien lapsen hankinta
puheet kolmeen tarinatyyppiin. Isä voi toimia omassa tarinassaan vahvana toi-
mijana tai vähäisenä toimijana. Normitarinassa isä neuvottelee puolisonsa
kanssa lapsenhankkimisesta ja toimijuuden vahvuudesta on kiinni, onko pää-
tös tietoinen ja vapaaehtoinen vai enemmän myöntymistä puolison toivee-
seen. Jälkimmäisessä tapauksessa isäksi tulo kuvataan velvollisuudeksi.

Tahtotarinan miehellä on vahva tarve ja halu perheen perustamiselle. Nämä
miehet pyrkivät kohti päämääräänsä aktiivisesti ja kokevat isäksi tulon arvok-
kaana osana miehenä olemista. Selviytymistarina taas kuvaa miestä, jonka
isäksi tulo on traaginen tapahtuma. Mies joutuu rakentamaan uutta toimijuutta
pohjautuen aikaisempiin kokemuksiin esimerkiksi lapsettomuudesta tai su-
rusta lapsen menetettyään. Vähäinen toimijuus näkyy täytymisenä ja pakkona
lapsen saamiseen. Puoliso päättää lapsen hankkimisesta. Tähän kategoriaan
liittyy myös isäksi tuleminen vahingossa, jolloin korostuu vastuun kantaminen.
(Mykkänen 2014, 33–34.)

Suomalalaisista suurin osa pitää normitarinaa oikeana ja hyvänä tapana tulla
vanhemmaksi. Isäksi tuloon liitetään normeja, jotka tulisivat toteutua ennen
lapsen hankkimista. Näitä ovat esimerkiksi koulutus, työ, asunto, sopiva puo-

liso, vakiintunut parisuhde ja kypsyy. Miehen toimijuus lapsen hankkimispäätöksessä kuvataan normitarinassa yleensä vähäisenä, sillä kulttuurisesti miehen ei ole ollut soveliasta "vauvakuumeilla". (Mykkänen 2014, 35.)

Kääntöpuolena asialla on myöskin se, että miehellä ei ole käytännössä valtaa tai mahdollisuutta päättää, pidetäänkö lapsi vai ei (Mykkänen 2014, 44). Valinnan vapauden vieminen näinkin tärkeässä asiassa, luo haasteita isä-lapsisuhteen kehittymiselle ja eteenpäin päästäkseen miehen tulisikin saada tukea tämän läpikäymiseen.

Isät kasvavat omien isiensä lapsina ja ensimmäistä lastaan odottava isä käy läpi omaa kasvuhistoriaansa ainakin jollakin tavalla. Lapsuuden aikaisen hoidon kokemukset aktivoituvat ja samalla isän tulee mietittyä miten itse toimii oman lapsensa kanssa. (Sinkkonen 2012, 128–129.) Hyvän isyyden ihanteet imetään ympäröivästä kulttuurista. Omaa isyyttä vertaillaan suhteessa omaan isään ja ympärillä oleviin isiin. Jos oma isä ei vastaa hyvän isyyden määritelmiä, sitoutuneet isät tukeutuvat enemmän vertaisiinsa kuin omaan isäänsä. (Mykkänen & Eerola 2014, 52.)

5.3 Isyyden erilaiset muodot

Jouko Huttunen kuvailee isyyttä biologiselta, juridiselta, sosiaaliselta ja psykologiselta kannalta. Biologisen isyydellä on ollut tähän päivään asti valta-asema isyyden määrittelyssä ja se onkin helposti ymmärrettävissä. Biologinen isyys tarkoittaa miehen ja lapsen välistä biologista ja perinnöllistä suhdetta. Biologisessa mielessä tällainen isyys on pysyvää sekä lapselle, annettujen geenien muodossa, että miehelle, omien geenien siirtyessä eteenpäin. Mies voi kokea biologisen isyyden hyvinkin merkitykselliseksi asiaksi elämässään, mutta on myös isiä, joille sillä ei taida olla juurikaan merkitystä. (Huttunen 2001, 58–59.)

Biologinen isyys on antanut myös pohjan juridiselle isyydelle ja yleensä biologinen isä saa myös laillisen isän aseman. Juridisella isällä on yhteiskunnan antamia oikeuksia ja velvollisuuksia lapseensa nähden. Juridiseksi isäksi tulleen kolmella eri tavalla. Näitä tapoja ovat: isyyden vahvistaminen avioliiton isyysolettaman mukaan, isyyden tunnustaminen ja vahvistaminen sekä adoptio. (Huttunen 2001, 60.)

Sosiaalinen isyys perustuu puhtaasti läsnäoloon lapsen elämässä. Sosiaalinen isä asuu lapsen kanssa, jakaa arjen ja osallistuu vaihtelevasti lapsen hoivaan ja huolenpitoon ja antaa aikaansa lapselle. (Huttunen 2001, 62–63.)

Isäsuhteen kehittyessä syvempään kiintymykseen voidaan puhua psykologisesta isyydestä. Tätä isyyttä määritellään ensisijaisesti lapsen kautta. Lapsi nojautuu psykologiseen isäänsä saadakseen turvaa ja huolenpitoa. Lapsi kokee miehen isäkseen, ja isällä on hänen kasvatukseensa liittyvää arvovaltaa. (Huttunen 2001, 64.)

Psykologinen isä taas kokee lasta kohtaan voimakasta halua olla tämän elämässä läsnä, hoivata ja suojella sekä auttaa. Tällaista isyyttä leimaa aito ilo ja molemmien puoleinen tyydytyksen tunne yhdessä olemisesta. Lapsi kokee suhteessa turvallisuuden ja luottamuksen tunteita, isä taas saa mielihyvää lapsen osoittamasta tarvitsevuudesta. Psykologista isyyttä voisi kuvailla isänrakkautena, joka näkyy kaikessa toiminnassa. Psykologinen isyys voi tuoda esille miehessä generatiivisia ominaisuuksia, jotka näkyvät seuraavaan sukupolveen kohdistuvana vastuullisuutena ja tukemisena. Psykologinen isyys antaa myös mahdollisuuden toimia viisaana ja lasta arvostavana kasvattajana sekä mahdollisuuden päästä jakamaan lapsen ajatusmaailmaa. (Huttunen 2001, 64.)

Tätä Huttusen esittämää isän ja äidin tasavertaista kiintymyssuhdetta lapseen voidaan verrata Jari Sinkkosen ajatuksiin isyyden omanlaisesta viitekehyksestä verrattuna äitiyteen.

Sinkkosen (2012, 177) mielestä äidillä on kehittynyt vauvaan jo sikiöaikana oma syvä yhteytensä, äidinvaisto jonka avulla äiti pystyy tekemään päätelmiä vauvan tarpeista. Sinkkonen (2012, 200–202) on myös sitä mieltä, että isän ja lapsen kiintymyssuhde on erilainen verrattuna äidin ja lapsen kiintymyssuhteeseen. Isän merkitys on enemmänkin ”luottavaisen tutkimisen” kuin turvallisen kiintymyssuhteen alueella. Tähän luottavaiseen tutkimiseen liittyy seuraavat elementit: Lapsi suhtautuu avoimesti ja keskittyneesti uuteen tilanteeseen. Lapsi luottaa kiintymyskohteen saatavilla oloon ja auttamisenhaluun. Vanhempi on kuulolla ja on valmis antamaan tukea ja läheisyyttä kun lapsi sitä tarvitsee. Isän rooli onkin enemmän auttaa lasta voittamaan esteitä kuin rauhoitella lasta. Isä voi antaa lapselle voimakkaita elämyksiä leikin avulla ja viedä lapsi turvallisesti lähelle riemun ylimpiä rajoja.

Sinkkonen jakaa isyyttä sen ilmenemismuotojen mukaan perinteiseen isyyteen ja moderniin isyyteen. Perinteiseen isyyteen kuuluu perheen turvallisuudesta huolehtiminen sekä äidin ja vauvan symbioosin tukeminen. Moderni isyys taas osallistuu lastenhoitoon tasa-arvoisesti äidin kanssa. (Sinkkonen 2012, 176.)

Isän roolin Sinkkonen (2012, 231–232) kuvailee valppaana suojelijana vauvan ja pikkulapsen elämässä. Kun lapsi kasvaa, isän läsnäolo rauhoittaa ja auttaa lasta hallitsemaan aggressioitaan. Isä myös toimii sukupolvien välisen rajan luojana yhdessä äidin kanssa. Isä voi olla opastaja, valmentaja, roolimalli ja jopa sankari ja näitä rooleja vuoroin vaihdellen. Tytön itsetunnon kasvussa isällä on merkittävä rooli. Tytön saadessa isältään hyväksyntää ja arvostusta omana itsenään hän ei myös hyväksy myöhemminkään partnerikseen ketä tahansa.

Näiden erilaisien näkökulmien tuottamat isyyden mallit voivat hämmentää oman isyytensä kanssa painivia, mutta itse ajattelen erilaisten mallien olevan rikkaus. Samoin kuin äitiydessäkin, ei ole tarkoituksenmukaista luoda isyydestäkään mitään normimallia, joihin kaikkien tulisi pyrkiä. Tärkeintä onkin löytää juuri omanlainen, antoisa tapa olla läsnä oleva ja lapsen kiintymyksen arvoisen isä.

Näiden kahden asiantuntijan isyyden mallien lisäksi käytetään paljon termiä isyyteen sitoutuminen (father involvement). Sitoutuneessa isyydessä on paljon tunnistettavissa Huttusen psykologisen isyyden piirteitä, voitaisiinkin melkein sanoa että ne vastaavat hyvin pitkälle toisiaan. Sitoutunutta isyyttä ovat tutkineet Johanna Mykkänen ja Petteri Eerola. Seuraava osuus pohjaa heidän tekemään tutkimustyöhön sitoutuneen isyyden kuvauksessa.

5.4 Isyyteen sitoutuminen

Isyyteen sitoutuminen on yksinkertaisemmillaan sitä, että mies omistautuu isyydelleen. Sitoutuminen näkyy siinä, miten mies ottaa vastuun lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista, ja se näkyy vuorovaikutuksessa, emotionaalisessa kiintymyksessä ja läsnäolossa. Sitoutunut isyys edistää koko perheen hyvinvointia useammalla tavalla. Sitoutunut isyys tukee lapsen kehitystä ja kasvua sekä vanhempien parisuhdetta. Sitoutunut ja osallistuva isyys lisää

myös miehen hyvinvointia. Isyyteen sitoutumiseen vaikuttavat monet asiat, kuten isän oma halu kuulua lapsen elämään ja kyky kantaa vastuuta lapsesta. Sitoutumiseen vaikuttaa myös miehen suhde puolisoon ja puolison antama mahdollisuus sekä tila miehelle toteuttaa isyyttään. Sitoutumista tukee myös ympäröivä kulttuuri, joka arvostaa osallistuvaa ja hoivaavaa isyyttä. (Mykkänen & Eerola 2013, 19–20.)

Isyyteen sitoutuminen parantaa myös parisuhdetta ja tuottaa jaettua vanhemmuutta. Parisuhteen toimivuus ja tyydyttävyyys vaikuttavat isän sitoutumiseen kahteen suuntaan. Isyyttä tukee lapsen äidin myönteinen asenne ja palaute isän lastenhoitotaidoista mutta äiti voi myös olla este sitoutuneelle isyydelle toimiessaan niin sanottuna portinvartijana. (Mykkänen & Eerola 2013, 19)

Joskus isyyteen sitoutuminen voi herättää ristiriitaisia tunteita äidissä tai isässä itsessään. Äiti voi kokea isän tunkeutuvan hänen reviirilleen ja roolit voivat olla perheessä hukassa. (Mykkänen & Eerola 2013, 20.) Tasa-arvoisella isyydellä voi myöskin olla kääntöpuolensa, joka tulee esiin esimerkiksi huoltajuuskiistojen lisääntymisenä (Kekäle & Eerola 2014, 30).

Isyyteen sitoutuminen näkyy myös yhteiskunnallisella tasolla. 2010-luvulla sitoutunut isyys näkyy Suomessa miesten pitämien perhevapaaosuuksien kasvuna lisäten siten myös naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työelämässä. (Mykkänen 2014, 51.)

Yhteenvetona voidaan esittää näistä isyyden ilmenemismuotojen kuvauksista isyyden olevan parhaimmillaan lapsen kokonaisvaltaista hoivaamista, vastuunkantamista, huolenpitämistä, suojelemista, tukemista, kannustamista, rohkaisemista, arvostamista ja auttamista. Isä on läsnä lapsen elämässä, isällä on arvovaltaa lapsen kasvatukseen liittyen ja isä omistautuu isyydelle. Isä tuntee lapseen voimakasta kiintymystä ja iloa yhdessäolosta lapsen kanssa sekä mielihyvää siitä, että lapsi tarvitsee häntä. Lapsi tuntee tällaisen isän turvallisen ja luotettavana sekä kokee hänet isäkseen. Yhdessäolo isän kanssa on tyydyttävää, iloa tuottavaa ja lapsi on kiintynyt isäänsä.

5.5 Isyys miehen voimavarana

Isäksi tulemiseen liittyvät asiat, kuten parisuhde ja vastuunottaminen lapsesta ja perheestä ovat mutkikas ja monikerroksinen psykofyysinen ilmiö. (Sinkkonen 2012, 103.) Tästä johtuen isien hyvinvointiin vaikuttaa suuresti se, miten isä suhtautuu isänä oloon. Jos isäksi tulo on ollut miehen toive ja mies on sitoutunut isyyteen, isyyden vaikutukset miehen hyvinvointiin ovat suurelta osin positiiviset.

Sitoutuneet isät ovat psyykkisesti kypsempiä, tyytyväisempiä elämäänsä ja kärsivät sitoutumattomampia isiä vähemmän psyykkisistä vaivoista. Sitoutuminen lapseen tukee miehen aikuisiän kehitystä. Itsekeskeisyys myös vähenee ja elämä tulee merkityksellisemmäksi. (Mykkänen 2014, 50–51.) Isänä olemisen näyttäisi myös suojaavan miehiä. Lapsettomilla isillä ja eronneille etäisillä oli huomattavasti kohonnut ennenaikaisen kuoleman riski. Näillä isillä oli enemmän onnettomuuksia, väkivaltakuolemia, itsemurhia, riippuvuuksia ja sydän kuolemia. (Sinkkonen 2012, 103.) Kannustaessaan ja rohkaistessaan lastaan yltämään täyteen potentiaaliinsa, isä saa myös syvää tyydytystä ollessaan osallisena tässä kasvussa (Sinkkonen 2012, 104).

Myönteiset vaikutukset lapsen kautta

Isyyteen sitoutuminen on lapsen hyvinvoinnin, kasvun ja kehityksen näkökulmasta hyvin merkityksellistä. Sitoutunut isä lisää lapsen sosiaalista, emotionaalista ja kognitiivista kyvykkyyttä. Isän ja lapsen välinen hyvä vuorovaikutussuhde suojelee lasta tunne- ja käytöshäiriöiltä, kuten esimerkiksi masennukselta, levottomuudelta, väkivaltaiselta käyttäytymiseltä ja ahdistukselta. Lapsen ollessa murrosiässä voidaan nähdä isän läsnäolon vähentävän kapinointia ja liiallista alkoholin käyttöä. Sitoutunut isyys parantaa lapsen koulumenestystä ja siten positiiviset vaikutukset heijastuvat pitkälle aikuisuuteen. Sitoutunut isä voi vahvistaa lapsen stressin sietokykyä opastamalla lasta käyttämään ratkaisukeskeisiä menetelmiä vaikeuksien kohdatessa. (Mykkänen 2014, 50–51.)

Ihmisellä on sisäänrakennettu tarve olla yhteydessä toiseen ihmiseen, tulla huomatuksi ja kokea hyväksyntää. Lapsi saa syvää tyydytystä saadessaan ja kaa tunteitaan toisen ihmisen kanssa ja jaettaessa tunteet myös koetaan voi-

makkaampina. Positiivisten tunteiden jakaminen luo pohjaa myötätunnon kehittymiselle ja lapselle jää kaipuu tähän yhteyteen. Palkitsevat kokemukset yhdessäolosta saa lapsen rakentamaan hyvinvointinsa tueksi sosiaalisia verkostoja, ja siten se myös vahvistaa lapsen kykyä vastaanottaa tukea muilta ihmisiltä elämän vaikeuksissa. (Mäkelä 2015.)

Ilon jakamisella on erityisen suuri merkitys. Aikuisen vastatessa lapsen hymyyn, lapsen reaktio vahvistuu. Kokemus jättää pysyvän jäljen kehittyviin aivoihin. Näistä varhaisista kokemuksista muodostuu oletusmalleja, jotka ohjaavat lapsen suhtautumista uusiin vuorovaikutustilanteisiin. Lapsuudessa muodostuneet mallit seuraavat aikuisuuteen. Näin yhdessä koetut hyvänolontunteet kannattelevat vielä aikuisenakin kuormittavissa tilanteissa. (Mäkelä 2015.)

Lapsen kanssa jaettu ilo tekee hyvää myös vanhemmalle, sillä hyvien tunteiden jakaminen vähentää masennusta. Lapselle annettu positiivinen huomio palaa lapsen reaktion kautta vanhemmalle itselleen. (Mäkelä 2015.)

5.6 Vanhemmuuden voimavaroihin vaikuttavat tekijät

THL:n lapsiperhekyselyssä 2012 nousi lapsiperheiden voimavaroina erityisesti esiin vanhempien tyytyväisyys parisuhteeseen sekä äitinä ja isänä jaksaminen. Kyselyssä ilmeni, että vanhemmat kunnioittivat toisiaan mutta yhteisen ajan puute vähensi voimavaroja. 1/3 isistä oli huolissaan omasta jaksamisestaan. Kotitöiden jakaminen puolison kanssa tasan sekä riittävä yhteinen aika koettiin tärkeimpänä voimavaroja ylläpitävänä tekijänä. Toimeentulo vaikutti huomattavasti voimavarojen kokemukseen ja jopa 1/3 vastaajista koki että oli hankalaa kattaa menot käytettävissä olevilla tuloilla. Samansuuntaisia tuloksia on löydettävissä myös muista tutkimuksista, ja seuraavassa osiossa käynkin läpi tarkemmin millaiset tekijät vaikuttavat vanhemmuuden voimavaroihin.

Vanhemmuuden voimavaroihin vaikuttavat tekijät

Lapsen ominaisuudet vaikuttavat vanhemmuuteen liittyviin stressitekijöihin. Lapsen vaativuus ja lapsen hyväksyttävyyys vaikuttavat isän suhtautumiseen lasta kohtaan. Kiintymys lapseen parantaa lapsen ja isän suhdetta sekä lisää parisuhdetyytyväisyyttä ja sitä kautta koko perheen hyvinvointia. (Halme 2009, 34–35.)

Isien kokema kompetenssi vanhempana liittyy myös vanhemman kokemaan stressiin. Isät, jotka kokevat riittävinä omat vanhemmuuden taitonsa, ovat sitoutuneempia ja motivoituneempia lapsen hoitoon ja kasvatukseen kuin isät jotka kokevat omat taitonsa riittämättöminä. (Halme 2009, 34.)

Isän voi olla myös vaikeaa hyväksyä isyys osaksi identiteettiään ja näin ollen kokea isyys omaa vapautta rajoittavana tekijänä (Halme 2009, 34–35). Isä voi myös kokea ulkopuolisuuden tunteita perheessä johtuen työssäolosta tai äidin omistavasta suhteesta lapseen (Kekkonen, Lilja & Nieminen 2013, 27).

Isän eristyneisyys se, millaiset sosiaaliset suhteet ja tukiverkot isällä on, vaikuttavat stressitekijöihin. Avioliitossa elävillä vanhemmilla on enemmän ystäviä, sukulaisia ja luotettavia läheisiä kuin avoliitossa elävillä tai lapsettomilla. (Halme 2009, 35.)

Isän terveys ja mieliala vaikuttavat vanhemmuuden voimavaroihin. Huonontunut terveys voi ilmetä esimerkiksi väsymyksenä, fyysisen kunnon heikentymisenä tai masennuksena. Isän kokemat syyllisyyden- ja tyytymättömyyden tunteet, negatiivinen mieliala lisää konflikteja isän ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen. (Halme 2009, 35.) Jopa 8–25 % isistä sairastuu masennukseen ja synnytyksen jälkeistä masennusta on havaittu myös miehillä (Kekkonen, Lilja & Nieminen 2013, 27).

Parisuhdetyytyväisyys vaikuttaa myös merkittäväällä tavalla vanhemmuuden stressikokemukseen. Parisuhteen merkitys on enemmän korrelaationaalinen kuin kausaalinen. Parisuhdetyytyväisyyteen vaikuttavat seksuaalinen tyytyväisyys, tyytyväisyys kumppanin kanssa vietettyyn aikaan sekä toimiva kommunikaatiota ongelman ratkaisussa ja tunteiden ilmaisemisessa. (Halme 2009, 34–38, Lammi-Taskula & Salmi 2015. 72–74.) Parisuhteeseen tyytyväisillä kumppaneilla on yhteisymmärrys taloudellisista asioista ja lasten kasvatuksessa sekä he ovat tyytyväisiä lapsiin. Kumppanin kanssa koetaan yleistä sovinnaisuutta sekä stressittömyyttä. (Halme 2009, 34–38.) Parisuhde tyytyväisyyttä lisää molemminpuolinen kunnioitus. Kotitöiden epäoikeudenmukainen jakautuminen aiheuttaa erimielisyyttä noin puolelle pareista ja vaikuttaa kokemukseen parisuhteen onnistuneisuudesta. (Lammi-Taskula & Salmi 2015. 72–74.)

Työn ja perheen yhteensovittaminen aiheuttaa kielteisiä jännitteitä monessa lapsiperheessä. Lapsiperhekyselyssä työssäkäyvistä vanhemmista kolmasosa koki usein tai jatkuvasti ettei heillä ole työnsä takia riittävästi aikaa lapsilleen. Tämä korostui etenkin pikkulapsi perheissä mutta myös koululaisen vanhemmista viides osa koki ajan riittämättömyyttä. Tämä sama työstä johtuvan ajanpuutteen kokemus heijastuu myös puolison kanssa vietettyyn aikaan etenkin pikkulapsi vaiheessa. (Salmi & Lammi-Taskula 2015, 40–41.) Lapsiperheiden hyvinvointia rasittaa myös työn lisääntynyt vaativuus, joka näkyy työtehtävien määrän lisääntymisenä ja tiukentuneena työtahtina (Salmi & Lammi-Taskula 2015, 47). Myöskään työn ja perhe-elämän yhdistäminen ei ole ongelmaton, sillä esimerkiksi ylitöiden tekeminen näyttää yhä lisääntyvän etenkin alakoulu-
laisten lasten isien joukossa (Lammi-Taskula & Salmi 2014, 76 - 78).

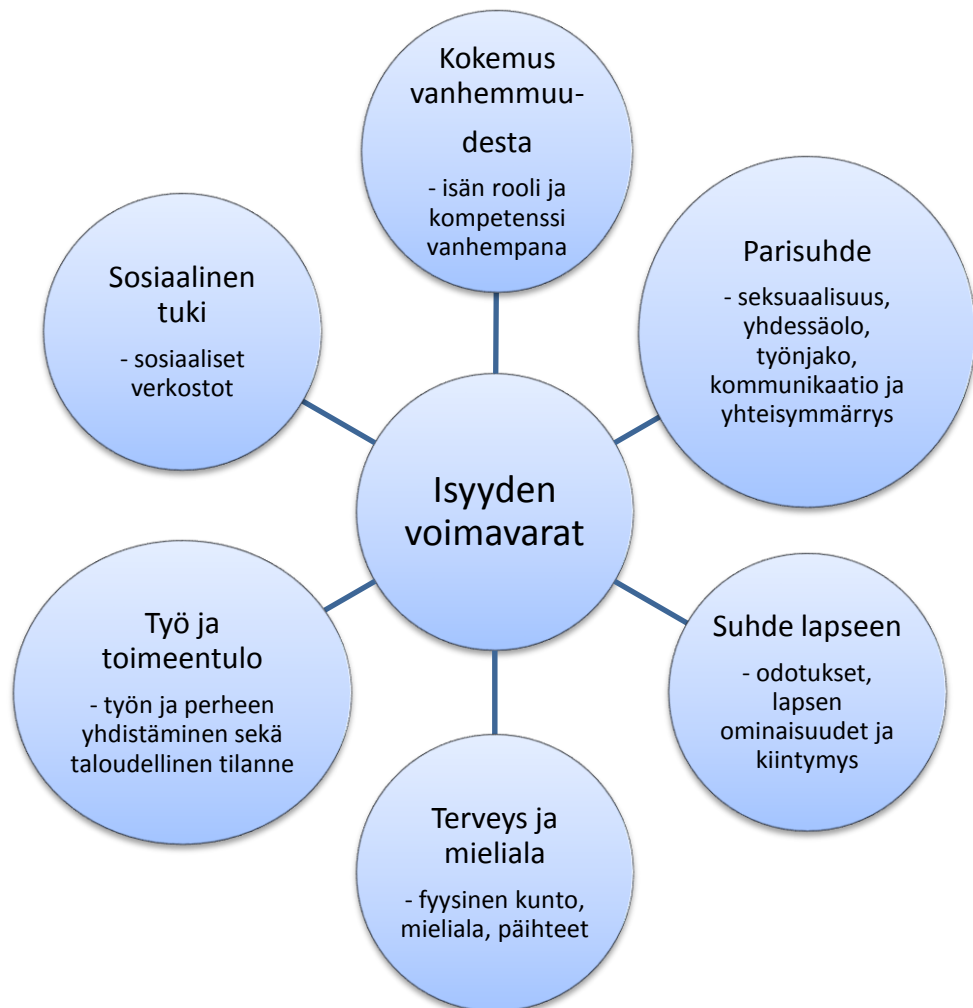
Työssä käyminen antaa monesti myös voimavaroja perhe-elämään. Isistä enemmistö ajattelee jaksavansa paremmin lasten kanssa jos käyvät ansio-työssä. Työ antaa hengähdystauon perheen hälinästä. Parisuhdekin koettiin tyydyttävämpänä kun on myös töissä. Perhe auttaa myös irrottautumaan työasioista työpäivän päätteeksi. (Lammi-Taskula & Salmi 2015, 43–44.) Työn perhe-elämää tasapainottava vaikutus tuli esille myös tekemissani isähaastatteluissa.

Pienten lasten perheissä pitkän isyysvapaan pitäminen oli yhteydessä parisuhdetyytyväisyyteen. Kolmen viikon isyysvapaan pitäneet isät olivat muita isiä tyytyväisempiä molemmin puoliseen kunnioitukseen ja ymmärretyksi tulemiseen parisuhteessa. Tasapuolinen työnjako näkyi myös isien lisääntyneessä tyytyväisyydessä sukupuolielämään. Parisuhde ja koko perheen hyvinvointi lisääntyy, kun molemmilla puolisoilla on aikaa ja voimavaroja lasten ja kotiaskareiden hoitamiseen. (Lammi-Taskula & Salmi 2015. 77–80.)

Lapsiperheen taloustilannetta heikentävät työttömyys, yksinhuoltajuus ja monilapsisuus. Erityisesti pikkulapsivaihe on taloudellisesti vaativaa, koska toinen vanhemmista on usein perhevapaalla työelämästä. (Toimeentulo ja kulutus lapsiperheessä.)

Isien voimavaroihin vaikuttavat monenlaiset asiat yhdessä. (kuva 2). Syitä ja seurauksia on vaikea vetää suoraviivaisesti yhteen vaan isyyden voimavaroihin vaikuttavat stressitekijät suoraan sekä toistensa kautta ja monesti kyseessä voi olla kehä, joka vahvistaa toistensa vaikutusta. Esimerkkinä tästä

voidaan pitää alkoholin riskikäyttöä. Halmeen (2009, 118) tutkimuksesta kävi ilmi että reilusti yli kolmannes leikki-ikäisten lasten isistä on alkoholin riskikäyttäjiä. Lisääntyneellä päihteiden käytöllä nähtiin olevan suora yhteys isän depressiiviseen mielialaan ja terveydellisiin ongelmiin. Alkoholin käyttö näkyi myös vetäytymisenä ihmissuhteista, vaikutti lapsen ja isän kiintymyssuhteeseen, lisäsi epävarmuutta vanhempana sekä isän kokemusta vanhemman roolin rajoittavuudesta omassa elämässään (Halme 2009, 115). Lisäksi alkoholin käyttö lisäsi tyytymättömyyttä parisuhteeseen (Halme 2009, 118).

Kuva 2. Isyyden voimavaroihin liittyvät tekijät

6 VANHEMMUUDEN JA ISYYDEN TUKEMINEN

Perheille suunnattujen palvelujen tehtävänä on vanhempien ja muiden huoltajien tukeminen turvaamaan lasten hyvinvointi ja kasvatusta. Näitä palveluja ovat neuvola, päivähoito, esiopetus, lastensuojelu, kasvatus- ja perheneuvolat,

adoptio neuvonta, terveysterveyst, huoltajuus ja elatus sekä isyyden tunnustaminen. (Palvelut perheille.)

Vanhemmuuden tukeminen pohjaa useisiin lakeihin kuten Terveysterveysthuolto-laki, Asetus neuvolatoiminnasta ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta, Lastensuojelulaki sekä Varhaiskasvatustlaki. Lainsäädännössä korostetaan sitä, että lasten ja nuorten palvelujen tulisi edistää lapsen ja nuoren kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukea vanhemmuutta. Perhepalveluita uudistetaan Suomessa osana Lasten, nuorten ja perheiden palveluja uudistetaan -osaohjelmaa 2012–2015. Lasten Kaste osaohjelman kolme kehittämiskärkeä ovat perhekeskustoiminta, oppilas- ja opiskelijahuollon kokonaisuus ja lastensuojelun kehittäminen. Tavoitteena Lasten Kaste ohjelmassa on muun muassa perhekeskeisen työtteen vahvistaminen sekä luoda perhekeskuksista paikkoja, joissa perheet voisivat kohdata toisiaan (Lasten Kaste).

Ensimmäinen paikka, mihin perhe ottaa yleensä yhteyttä raskauden alkaessa, on äitiysneuvola. Äitiysneuvolassa edistetään ja seurataan sikiön kasvua ja kehitystä sekä raskaana olevan sekä synnyttäneen äidin terveyttä. Neuvolalla on myös tärkeä tehtävä tukea vanhemmuutta ja koko perheen hyvinvointia ennaltaehkäisemällä riskejä ja tarpeen mukaan puuttua havaittuihin ongelmiin mahdollisimman varhain. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015.) Palvelu on ilmaista, ja suurin osa lasta odottavista perheistä hakeutuukin neuvolaan (Tiitinen 2015). Neuvoloiden järjestämä perhe- ja synnytysvalmennus on monelle ensi kertaa isäksi tulevalle tärkeä tilaisuus saada tietoa uuteen elämäntilanteeseen valmistautumisessa.

Vanhemmuuden tukeminen onkin tärkeää sillä pienten lasten vanhemmista yli puolet kokee huolta omasta jaksamisestaan vanhempana sekä noin kolmannes yhteisen ajan riittämättömyydestä, omista vanhemmuuden taidoistaan ja maltin menettämisestä ristiriitatilanteissa. (Kanste, Halme, Rintanen & Perälä, 2013, 215.) Vanhemmat ovat myös huolissaan muun muassa lapsen fyysisestä terveydestä, psykososiaalisesta kehityksestä, tunne-elämästä sekä sosiaalisista suhteista. (Kanste ym. 2013, 215) Vanhemmat haluavat tukea vauvaperhearkeen sekä kohdatessaan erilaisia perhe-elämän haasteita (Salonen, Kaunonen, Hietikko ja Tarkka 2011, 10–11).

Isille tehdyissä tutkimuksissa on tullut esille se että, isät kaipaavat tarkempaa tietoa muun muassa vanhemmuudesta, vauvan hoidosta ja parisuhteen vaalimisesta (Vuorenmaa ym. 2011, 287); (Salonen ym. 2011, 4). Isät haluavat tukea vauvan viestien tulkintaan ja lohduttamiseen (Salonen ym. 2011, 10–11). Isät toivovat tarkkoja, juuri heidän tilanteeseensa sopivia, käytännönläheisiä neuvoja ja ohjeita (Vuorenmaa ym. 2011, 293). Etenkin vertaistuen puute saa isät kaipaamaan neuvolasta rohkaisua ja kannustusta isyydelleen (Vuorenmaa ym., 2011, 287).

Halmeen ja Perälän (2014, 225) tutkimuksessa tulee ilmi, että vanhemmat saavat hyvin apua lapsen kehitykseen ja kasvuun liittyen mutta apua saadaan heikommin vanhemmuuteen ja perheen tilanteeseen. Vähemmän kuin kolmannes vanhemmista saa apua esimerkiksi parisuhteen ongelmiin, yksinäisyyteen tai lapsen tapaamisjärjestelyjen ongelmiin. (Halme & Perälä, 2014, 225.) Avun saantiin vaikuttaa se, ettei palveluihin hakeuduta, niukat ehkäisevän työn resurssit, ongelmien varhaisen tunnistamisen ja puheeksi ottamisen viivästyminen sekä arkea ja yhteisöllisyyttä tukevan toiminnan vähäisyys. (Halme & Perälä, 2014, 225.)

Isät toivovat ja tarvitsevat tulla huomioiduksi tasavertaisena äitien kanssa (Hollappa-Lehtinen & Varjus 2013, 3). Isän tasavertaiseen huomioimiseen kuuluu myös erilaisilla toimenpiteillä mahdollistaa isän tasa-arvoinen osallistuminen perhe-elämään. Työn ja perheen yhdistämistä tukevia käytäntöjä työpaikoilla ovat: liukuva työaika, vapaa-aikaa ylityöstä, etätyö ja omien asioiden hoitaminen työaikana. Lapsiperhekyselyyn vastanneista vain noin puolella oli mahdollista käyttää liukumaa tai vielä harvemmalla oli etätyömahdollisuutta. (Salmi & Lammi-Taskula 2015. 47.)

Saneri, Tikka ja Peitsalo (2015) kirjoittavat artikkelissaan, että isyyden tukemisessa tärkeää on mahdollistaa keskustelu ja puhuminen vanhemmuuteen liittyvistä ajatuksista ja tunteista. Huomiota tulisi kiinnittää myös siihen, että isille ja miehille tarjottaisiin mahdollisuus keskinäiseen vertaisuuteen perustuvaan ajatustenvaihtoon ja tukeen.

6.1 Vertaistuki

Vertaisryhmien keskeisenä osana jo useiden vuosikymmenien ajan, on ollut vertaistuen mahdollistaminen sekä kokemusten ja tiedon jakaminen (Nylund 2005, 198). Vertaisryhmiä on alettu tutkitta 1950-luvulta saakka (Nylund 2005, 196) ja tutkimuksen kohteina ovat olleet alkoholiriippuvuusryhmät, fyysisten ja psyykkisten sairauksien ryhmät. Pohjoismaissa systemaattisempi tutkimus alkoi vasta 1990 (Nylund 2005, 196). Suomessa taloudellisen laman aikaan, 1990-luvulla, tutkittiin etenkin työttömien ja ylivelkaantuneiden ryhmiä. Norjassa tutkittiin samaan aikaan maahanmuuttajien ryhmiä. Sittemmin vertaistutkimuksen mielenkiinnon kohteeksi ovat nousseet omaishoitajat, ikäihmiset, miehet, vanhempien ryhmät sekä pakolaiset ja etniset ryhmät. (Nylund 2005, 199.) Tutkimukset ovat kuuluneet sosiaali- ja yhteiskuntatieteisiin sekä psykologiaan ja terveystieteisiin. Vertaisryhmiä on tutkittu arvojen, kohtaamisen, osallisuuden, vaikuttamisen, vastavuoroisuuden, voimaantumisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Terveystieteissä ja psykologiassa on painotettu yksilön kokemusta sekä ryhmädynamiikkaa. (Nylund 2005, 197.)

Vertaisryhmistä haetaan tukea muilta samanlaisessa elämäntilanteessa olevilta. Ryhmiä ovat koonneet myös erilaiset vanhemmuusprojektit. Lapsinäkökulman voimistuminen on saanut aikaan lapsille ja nuorille tarkoitettujen ryhmien lisääntymisen. (Nylund 2005, 200.) Yhtenä lisääntyvänä ilmiönä voidaan nimetä erilaiset virtuaalivertaisryhmät, Nämä ryhmät mahdollistavat osallistumisen ryhmätoimintaan erilaisista esteistä huolimatta. (Nylund 2005, 201.) Yksilön saaman hyödyn ohella vertaisryhmät voivat myös toimia yhteiskunnallisesti aktiivisina, jäseniensä asioiden esille tuojina sekä oikeuksien puolustajina (Nylund 2005, 206–207).

Vertaistukeen perustuva auttaminen pohjaa ihmisten väliseen, arkiseen kohtamiseen ilman rooleja. Vertaistuella tarkoitetaan kohdattujen vaikeuksien keskinäistä jakamista toisten ihmisten kanssa (Hyväri 2005, 214). Vertaistukiryhmässä näitä asioita käsitellään yhdessä, jolloin tuki perustuu ryhmän jäsenten väliseen vastavuoroiseen auttamiseen ja tukemiseen (Hyväri 2005, 215).

Yksilön kehitykselle on tärkeää saada liittyä johonkin, kuulua johonkin, tulla hyväksytyksi, osallistua ja vaikuttaa ympäristöönsä. Ryhmä toimii yksilön itse-reflektion välineenä ja itsereflektion avulla yksilö voi tulla tietoiseksi omista ta-

voistaan havaita, ajatella, tuntea, kommunikoida ja toimia. Ryhmässä toimimalla ihminen kehittyy pohtimaan toimintansa eri puolia ja vaihtoehtoja ja tämä laajentaa hänen tietoisuuttaan. Ryhmätilanne vaatii osallistujalta jatkuvaa uuteen sopeutumista ja valintojen tekemistä, joten itsereflektiotaidot pääsevät kehittymään. (Jauhiainen & Eskola 1994, 15–16.)

Reflektivisyys kehittyy toiminnassa ja tämä toiminta yhdistää ihmisen ympäröivään maailmaan. Toimiminen antaa erilaisia aistimuksia ja kokemuksia, jotka saavat aikaan sisäisiä ajattelu- ja havaintoprosesseja. Osallistuminen ja lisääntyvä itsetuntemus kasvattavat ihmisen toimintakykyä eli sosiaalisen vuorovaikutuksen taitoja ja muotoja, joiden avulla hän hallitsee omaa elämäänsä. (Jauhiainen & Eskola 1994, 18–19.)

Ryhmä ei ole vain joukko ihmisiä. Ryhmään kuuluvilla on yhteinen tavoite, keskinäistä vuorovaikutusta ja ryhmän jäsenillä on käsitys ketä ryhmään kuuluu. Ryhmässä ei aina ole vetäjää, mutta vuorovaikutukselliseen tukemiseen liittyvä tavoitteellisuus toteutuu yleensä parhaiten, jos joku selkeästi ohjaa ryhmää. Ohjaaja pyrkii antamaan ryhmäläisille mahdollisuuden voimaantumisen kokemuksiin. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 270.)

Tutkimusten mukaan useimmat vertaisryhmät vaikuttavat positiivisesti jäseniinsä. Tähän voi tietysti vaikuttaa se, että ne jotka hyötyvät ryhmistä, käyvät niissä, kun taas ne, jotka eivät koe hyötyvänsä, jättäytyvät pois tai eivät haakeudu niihin ollenkaan. Vertaisryhmiä on tutkittu voimaantumisen näkökulmasta. (Wilska-Seemer 2005, 256.)

Voimaantumista voidaan kuvata henkilökohtaisena ja sosiaalisena kasvuna, hallinnan tunteena, ongelmanratkaisukyvyn lisääntymisenä, kausaalisuhteiden lisääntyneenä ymmärryksenä, selviytymiskäyttäytymisen ja yhteistoiminnan lisääntymisenä sekä osallistumisena omien asioiden hoitoon ja päätöksentekoon. Voimaantuminen ilmenee sisäisenä voimantunteena, joka vapauttaa omia voimavaroja. (Wilska-Seemer 2005, 257.)

Ryhmiä voi olla erilaisia niiden tavoitteista, menetelmistä ja teoreettisesta näkemyksestä johtuen. Aihekeskeinen ryhmä keskittyy tiedon jakamiseen ja vaihtamiseen ja tavoitteena tässä on muuttaa asenteita, painopiste on ennaltaehkäisyssä. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 270.)

Vertaisryhmä, johon keskityn omassa opinnäytetyössäni, keskittyy ryhmää yhdistävän tekijään, joka voi olla esimerkiksi fyysinen sairaus tai ongelma (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008 272). Tässä ryhmässä yhdistävänä tekijänä on isyys.

Vertaisryhmän ohjaajalla tulisi olla vankkaa tietoa ja ymmärrystä aihepiiristä, jotta hän voisi tukea ryhmäläisiä asennemuutoksessa. Vertaisryhmässä ryhmän jäsenet antavat toisilleen tukea ja neuvoja tässä muutoksessa. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 273.) Vertaistuki on ennaltaehkäisevää ja tukevaa (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 270). Ryhmän sisäiset voimat syntyvät ryhmän jäsenten vuorovaikutuksesta. Ryhmä voimaannuttaa vain, jos siinä on hoitavia elementtejä mukana. Näitä hoitavia elementtejä ovat:

1. Tiedon jakaminen, jossa korostuu erityisesti kokemuseräinen tieto.
2. Ryhmään kuulumisen on tärkeää ihmiselle. Ryhmä voi korvata sosiaalisten suhteiden niukkuutta, jolloin ryhmässä voi tulla kuulluksi ja jakaa kokemuksiaan.
3. Avautuminen ja hyväksyntä. Ryhmässä on turvalista kertoa henkilökohtaisiakin asioita ja kokea muiden hyväksyntää ja ymmärrystä.
4. Toivon herääminen ja löytyminen. Muiden kokemukset asioiden etenemisestä ja ongelmista selviämisestä luovat toivoa.
5. Samankaltaisuuden kokeminen. Ryhmän jäseniä yhdistää sama-asia, jolloin ongelmatkin ovat yhteisiä. Ihminen kokee ettei ole yksin ongelmansa kanssa.
6. Toisten auttamisen kokemus. Kokemus toisten auttamisesta kohottaa itsetuntoa. Oman elämänhallinnan tunne voi kasvaa, kun autettavasta tulee auttaja.
7. Ihmissuhdetaitojen ja sosiaalisten taitojen oppiminen. Ryhmässä jäsenet pääsevät peilaamaan näkemyksiään itsestään ja vuorovaikutustaidoistaan. Toisista voi katsoa mallia, miten erilaisista tilanteista voi selvitä. Esimerkiksi lasten kanssa toimimisesta oppii paremmin konkreettisesta mallista kuin kerrotuista ohjeista.

8. Sosiaalinen tuki. Ryhmästä saatu tuki ja kannustus kannattelee muutokseen pyrittäessä.

9. Primäärinen perheryhmäkokemuksen korjaava kokeminen. Pitkäkestoinen ja usein kokoontuva ryhmä saattaa herättää ryhmän jäsenissä muistoja lapsuuden kiintymyssuhteista. Ryhmän hoitava vaikutus voi antaa tähän korjaavia kokemuksia. (Vilén, Leppämäki ja Ekström, 2008, 277–278.)

6.2 Järjestöt isien tuen kehittäjinä

Isyys on tullut kuulluksi, näkyväksi ja osallistuvaksi useiden eri järjestöjen tekemän työn vuoksi. Ensi- ja turvakotien liitto on yksi isätyön eturivin kehittäjistä, mutta esittelen tässä nyt muutamia muita valtakunnallisia järjestöjä, jotka ovat vahvasti isätyön kehittämisessä mukana. Yhteistä näille järjestöille on vahva vertaistoimintatarjonta.

Miessakit ry on yhdistys joka pitää huolta miesten elämää tukevien yksilöllisten, yhteisöllisten ja yhteiskunnallisten rakenteiden vahvistamisesta parantaakseen miesten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Heidän toimintansa on jaoteltu kolmeen alueeseen joita ovat: kansalaistoiminta, ammatillinen toiminta ja vaikuttamistoiminta. Kansalaistoiminnassa keskeisenä tavoitteena on rakentaa valtakunnallista miesten keskinäisen sosiaalisen tuen verkostoa, jonka avulla miehet löytävät matalakynnyksistä, luontaiselta tuntuva ja luottamuksellista vertaistukea arjen erilaisten haasteiden kohtaamiseksi. Miessakit ry järjestää miehille tarkoitettuja ryhmiä esimerkiksi erotilanteessa. Miessakit ry on myöskin kehitellyt isyyden tueksi perhevalmennuksessa käytetyn mallin, joka ottaa isien erityistarpeet valmennuksessa huomioon. (Miessakit ry.)

NMKY:n (Nuorten miesten kristillinen yhdistys) ylläpitämä Isa-lapsi.fi sivustot esittelevät isien ja lasten vapaa-ajan mahdollisuuksia sekä toiminnan järjestäjiä. NMKY järjestää itsekin isätoimintaa Helsingissä, Tampereella, Turussa ja Vantaalla. Sivustoilla esiteltiin myös NMKY:n toteuttamaa Erityisesti isä-projektia (2013–2016). Projektin tarkoituksena on vahvistaa päihteitä käyttävien isien osallisuutta vanhemmuuteen ja isyyteen erilaisissa vanhemmuuden tilanteissa ja perhemuodoissa. Projektissa hyödynnetään vertaistukea ja kokemusasiantuntijuutta. (Erityisesti isä-projekti.)

MLL (Mannerheimin Lastensuojeluliitto) on kansalaisjärjestö, joka edistää lapsen oikeutta hyvään ja onnelliseen lapsuuteen. Mannerheimin lastensuojeluliitolla on yli 500 perhekahvilaa ympäri Suomen. Vanhemmuuden vertaistuki kuuluu vahvasti MLL:n toimintaan. (Perhekahvilat, kerhot ja vertaisryhmät.)

6.3 Ryhmät isien tukena

Riina Fågel oli haastatellut eri järjestöissä toimivia työntekijöitä ja kysellyt heiltä millaista isätyö on suomalaisissa järjestöissä ja miten isyys on muuttunut. Tutkimuksessa haastateltiin isätyöntekijöitä NMKY-, MLL-, Ensi- ja turvakotiliitto- ja Miessakit järjestöistä. Haastateltujen mukaan isät tarvitsevat tukea isyyteen, koska isyys muuttuu, vaatimukset kasvavat ja he kokivat että yhteiskunnan tuki tulee hieman perässä. Näissä viitattiin esimerkiksi neuvoloihin, taloudellinen tukeen, työelämän vaatimuksiin. (Fågel, 2013, 36.) Haastateltavat toivat ilmi, että isät toivoivat urheilullisia ja toiminnallisia kerhoja. Järjestöt olivatkin järjestäneet isätoiminnan puitteissa esimerkiksi leirejä, palloilukerhoja, retkitoimintaa, pulkkamäkipäiviä, pienoissähköratakeskuksen käyntejä, kalastusta, melontaa, retkiä huvipuistoon, kiipeilyä, temppurataa, museoretkiä, yleisöluistelua ja kokkikerhoja. (Fågel 2013, 39.) Haastateltavat näkivät isyyden ongelmina epäterveelliset elämäntavat kuten alkoholin käytön ja lihomisen sekä perheen ja työn epätasapainon. Isätyöntekijöiden mielestä tärkeää olisi kuitenkin isyyden tukeminen positiivisten kokemusten kautta ja välttää ongelmien dramatisointia. (Fågel 2013, 35.)

Jalkanen selvitteli vuonna 2007 tekemässään Pro-Gradu työssään, miten isät olivat kokeneet Keski-Suomen MLL:n perhetalohankkeen puitteissa järjestettyjen Isä-Pappa-Dad iskäniltojen annin. Isät olivat saaneet iskänilloista uusia ystäviä, vertaisryhmän tukea ja lasten kanssa yhteistä aikaa kodin ulkopuolella ja iskänillat olivat tulleet osaksi viikkorutiinia. Isiä kiinnosti omien kokemusten peilaaminen toisten isien perheiden kokemuksiin. Lapset ovat saaneet uusia ystäviä ja samalla puolisolle oli järjestynyt iskäniltojen aikana omaa aikaa. Siten nämä iskänillat tukivat myös puolison jaksamista. Ryhmä koettiin niin mielekkäänä, että ryhmä jatkoi tapaamisia, vaikka itse projekti loppui ja ryhmästä tuliikin itseohjautuva. Isät kokivat, että suhde lapseen oli lähentynyt ja he tunsivat saaneensa itsevarmuutta huomatessaan pärjäävänsä lapsen kanssa kahden. (Jalkanen 2007, 57–58.)

Salonen (2014, 76) kehitti opinnäytetyönään konseptin isä-lapsi ryhmälle paikakunnalle, jossa tällaista toimintaa ei vielä ollut. Tapaamiskertoja oli viisi ja jokainen tapaaminen toteutettiin omana kokonaisuutenaan. Isiä lapsineen saapui runsaslukuisesti paikalle ja ryhmän toiminta sai isiltä positiivista palautetta. Salonen tuo esiin sen, että toiminnan tulee olla joustavaa mutta ohjattua. Toiminnan lisäksi on hyvä antaa tilaa myös isien väliselle keskustelulle.

Syrjälä ja Tillikainen (2015, 36) haastattelivat opinnäytetyössään kaksi nuorten isien ryhmään osallistuneita isiä. Vertaistukiryhmän toiminta kohotti nuorten isien itsetuntoa ja itseluottamusta, vahvisti isyyttä, ylläpiti sosiaalisia taitoja ja -suhteita, tarjosi vertaistukea ja apua. Vertaisryhmä toimi nuorille isille turvallisena matalankynnyksen paikkana sekä elämän sisällön ja säännöllisyyden tuojana.

7 ISÄTOIMINNAN SUUNNITTELU JA TUTKIMUKSELLISET INTERVENTIOT

Tapasimme Jaana Vaittisen ja Sari Lampisen kanssa syyskuussa 2015 käydäksemme läpi isähaastattelujen antia. Isien toiveiden pohjalta pilotin kohde-ryhmäksi valikoitui 1–5-vuotiaiden lasten isät. Pikkulapsi-vaihe on hyvin kuormittavaa aikaa isien ja perheiden elämässä, joten vertaistuki tässä vaiheessa voisi edistää parhaiten perheiden voimavaroja. Lapsen ollessa vielä pieni, on mahdollista tukea isää sitoutumaan isyyteen jo alusta alkaen. Isä-lapsiryhmän toiminnallisen luonteen vuoksi päätimme kuitenkin, että lapsien alaikäraja on yksi vuosi.

Päätimme yhdistyksen periaatteiden mukaan tarjota isä-lapsiryhmää ensisijaisesti yhdistyksen isä-asiakkaille. Myös neuvoloihin lähetettiin ilmoitukset, jotta siellä voitiin rekrytoida isiä toiminnan pariin. Suunnittelimme alustavasti kerho-ohjelmaa, mutta tarkoituksenamme oli antaa isien osallistua ohjelman suunnitteluun. Havainnoinnin tueksi ajattelin pyytää isiltä palautetta joka tapaamiskerran jälkeen. Palautetta kerättäisiin keskustelemalla tapaamisten lopussa. Isä-lapsi ryhmän toiseksi vetäjäksi lupautui sosionomiopiskelija Arttu Tuominiemi.

Suunnittelimme Tuominiemen kanssa ehdotuksia seuraavien kertojen ohjelmaksi, jos isiltä ei ehdotuksia tulisi. Ohjelmaehdotukset oli kerätty isähaastat-

teluiden perusteella sekä aikaisempien isä-lapsikerhojen toteutuneiden ohjelmien mukaan. Ohjelmaehdotusten suunnittelussa otimme huomioon lasten iän sekä sen, että perheet pääsisivät helposti kerhotapaamiseen myös julkisilla kulkuvälineillä. Valitsimme tapaamisajankohdaksi lauantai-aamupäivän. Lauantaina valtaosa perheistä on vapaalla, jolloin kerhoon tuleminen on helppoa ja aamupäivä sopii pikkulapsiperheen aikatauluihin parhaiten. Kokoontuminen kahden viikon välein valikoitui isähaastattelujen perusteella. Kerran viikossa on liian sitovaa perheen muun sosiaalisen elämän vuoksi ja kahta viikkoa harvempi kokoontumistiheys taas vaikeuttaisi ryhmäytymisprosessia.

Yhdessäolon ilo

Suunnitellessamme kerhotapaamisten ohjelmaa halusimme, että isien ja lasten yhdessäolo olisi turvallista, rentoa ja molemmille iloa tuovaa.

Yhdessä olo, joka sisältää halaamista, silittämistä, syliin ottamista ja hieromista sekä yhteistä, hyväntahtoista ääntelyä kuten hyräily, jutustelu, laulaminen ja nauraminen säätelevät stressiä sekä vahvistavat keskinäistä välittämisen tunnetta. Nämä asiat ovat myöskin niitä, jotka edistävät ryhmään kuulumisen tunnetta ja yhtenäisyyttä. (Sajaniemi & Mäkelä 2014, 139.)

Lapsen elämässä utelias tutkiminen, leikki ja hyvä hoiva tuottavat hyvää oloa. Näihin tärkeisiin toimiin osallistumalla vanhemmat antavat lapselle suojaa epävarmuuden ja arvottomuuden tunteita vastaan. Vanhemman ollessa kiinnostunut lapsesta lapsi odottaa tämän pätevän myös muihin ihmisiin. Riittävä hoiva ja huomioiduksi tuleminen aktivoivat lapsen aivoissa radan, joka saa hänet odottamaan palkinnoksi hyvää oloa yhdessäolon hetkistä. Positiivinen huomio saa radan palvelemaan hyvää toimintaa. Erityisesti riehakkaat leikit saavat lapsessa aikaan voimakkaita hyvänolon tunteita. (Mäkelä 2015.)

Yhteinen leikki myös kuuluu ihmisten, niin aikuisten kuin lastenkin, väliseen toimintaan ja käynnistävät hoivajärjestelmän. Leikkiin kuuluva vuorottelu, kannustaminen, rohkaiseminen ja hassuttelu lisäävät hyvinvointia. Yhteinen nauru sitoo ihmisiä yhteen. (Sajaniemi & Mäkelä 2014, 141.)

Isä-lapsikerhon tapaamisissa leikille pyrittiin tietoisesti järjestämään tilaa jokaisessa tapaamisessa. Yhdessä koettu ilo luo pohjaa mielekkäälle elämälle niin lapsella kuin aikuisellakin. Ilon hetket liimaavat vanhempia ja lapsia yhteyteen ja ovat välttämättömiäkin lapsen tasapainoiselle sosiaaliselle ja psyykkiselle

kehitykselle. Tämä yhdessäolosta kumpuava ilo toimii tässä toimintatutkimuksessa voimauttavana elementtinä kaikissa tapaamisissa.

Tutkimusongelmat

Tutkimusongelmat ohjaavat tutkijan tekemiä valintoja tutkimuksen jokaisessa vaiheessa mutta tutkimusongelmat voivat myös muuttua ja tarkentua tutkimuksen kuluessa (Hirsijärvi & Hurme 2000, 16). Tutkimusongelmat laadittiin alkukartoituksen ja teoreettisen viitekehyksen pohjalta.

1. Miten ryhmän toiminta vaikutti isien voimavaroihin?
Mittarit: Voimavaratankki-palaute, kyselylomake, ryhmähaastattelu teemat
2. Miten ryhmän hoitavat elementit toteutuivat ryhmässä?
Mittarit: Osallistuva havainnointi, kyselylomake
3. Miten ryhmä tuki isän ja lapsen yhdessäoloa ja isyyteen sitoutumista?
Mittarit: Osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelu, kyselylomake
4. Miten isä-lapsi kerhon toimintaa voitaisiin kehittää vastaamaan paremmin kerholaisten tarpeisiin?
Mittarit: Osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelu teemat, kyselylomake.
5. Millainen vertaisuuteen perustuva toimintamalli lisäisi isien voimavaroja ja isyyteen sitoutumista?
Mittari: Metasynteesi kerätystä aineistosta.

7.1 Osallistuva havainnointi

Suunnittelu. Toiminnan alettua käytän osallistuvaa havainnointia, haastatteluja sekä mahdollista kirjallista kyselyä siitä, miten toiminta vastaa asetettuihin tavoitteisiin ja onko tullut muutostarpeita toiminnan kehittämiseen. Toimintatutkimuksen myötä aion kerätä aineistoa myös havainnoimalla tutkimukseen osallistujia. Havainnointi sopii osallistujien vuorovaikutustilanteiden kuvaamiseen, koska sillä päästään luotettavammin perheenjäsenten vuorovaikutuksen laadusta selville. (Hirsijärvi & Hurme 2000, 38.) Havainnointi on kuitenkin hyvin haastava menetelmä, koska tietotulva on suuri. Tämän vuoksi tutkija rajaa havainnointiaan teorian avulla sekä analysoi havaintojaan teoreettisesta viitekehyksestään. Tämä pitää havaintojen määrän hallittavissa sekä määrittelee aineiston laajuutta. (Vilkkä 2006, 80–81.)

Havainnoitaessa teorialla on suuri merkitys, sillä laadullisessa tutkimuksessa havainnointi perustuu tutkijan henkilökohtaisiin havaintoihin (Vilkkä 2006, 79).

Teoria auttaa tutkijaa suuntaamaan huomiota uusiin näkökulmiin, joihin ei tulisi muuten kiinnitettyä huomiota omien tottumusten vuoksi (Vilkka 2006, 80). Minun näkökulmastani oli hyödyllistä pohtia ryhmän hoitavia elementtejä ennen ryhmän aloittamista, jotta voisin suunnitella ryhmän toiminnan siten että, elementit tulisi huomioitua. Tarkoituksenani oli kirjata tapaamiskerran havainnot heti tapaamisen jälkeen mahdollisimman tarkasti vihkoon. Havainnoinnin keskipisteessä oli isän ja lapsen sekä isien välinen vuorovaikutus.

Reflektiivisyys myös kuuluu kiinteästi toimintatutkimuksen luonteeseen, jossa toiminnan arvioiminen saa aikaan uusien toimintamallien syntyminen (Heikkinen & Syrjälä 2006, 154). Tässä tutkimuksessa refleктоimme yhdessä toisen vetäjän kanssa tekemiämme havaintoja suhteessa kerhon toimintaan ja omaan toimintaamme. Reflektion pohjalta muokkaamme toimintaa uudelleen.

Tutkimushavainnointi on tietoista toimintaa, joilla pyritään tekemään tutkittavasta asiasta kokonaisvaltaisia havaintoja suhteessa niiden ilmenemisympäristöön. Havainnointi perustuu tutkijan ymmärrykseen havainnosta ja sen suhteesta ympäristöön, jossa se esiintyy. (Vilkka 2007, 9.)

Havainnoissa vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen eri ulottuvuuksia pyrin tekemän havaintoja seuraavista asioista. Alla oleva tiivistelmä pohjautuu perhetyön menetelmiin (Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 13–134.)

1. Pyrkiikö vanhempi luomaan yhteyden lapseen katseella, hymyilemällä, katsekontaktilla? Miten vanhempi reagoi lapsen vastaukseen? Seuraako vanhempi lasta myös silloin kuin tekee muita asioita, eli pysyykö lapsi vanhemman mielessä?
2. Miten vanhempi hoivaa lasta? Onko vanhemman ja lapsen välillä kosketusta ja millainen kosketus on? Onko lapsi luontevasti ja rennosti vanhemman sylissä?
3. Miten vanhempi ymmärtää lapsena olemista? Reagoiko vanhempi lapsen tarpeisiin ja tunteisiin asianmukaisesti? Vaatiiko liikaa tai liian vähän lapsen kehitystasoon nähden? Miten vanhempi selviää haastavista tilanteista? Miten lapsi reagoi vanhemman tekemisiin?
4. Osallistuuko vanhempi leikkiin lapsen kanssa ja miten?

5. Miten ja millaisia tunteita vanhempi ilmaisee ollessaan lapsen kanssa?

Näiden osa-alueiden pohjalta tein havaintoja isä-lapsiryhmän isien ja lasten välisestä vuorovaikutuksesta vertailemalla havaintojani tekemääni yhteenve-toon sitoutuneesta isyydestä. Tarkastelussani on erityisesti se, miten isä-lapsi ryhmä tukee isää tässä isyyteen sitoutumisessa (Havainnoinnin teemat liite 1). Havainnoin myös ryhmän hoitavien elementtien toteutumista ryhmässä (Ha-vainnoinnin teemat liite 1).

Käytin Vanhemmuuden roolikartta -testiä isien kotitehtävänä viimeiselle ker-ralla. Tarkoituksena oli, että isät voisivat tehdä Vanhemmuuden roolikartta -testin itsenäisesti kotona ja pohtia omia vanhemmuuden osa-alueita sitä kautta. Hienoa olisi, jos puoliso tekisi myös testin ja vanhemmilla olisi mahdol-lisuus keskustella lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvistä asioista testin avulla. Testi löytyy Varsinais-Suomen lastensuojelun kuntayhtymän sivuilta.

Perhetyössä vanhemmuuden arviointi ja tukeminen kulkevat käsi kädessä. Ar-viointiin interventiot ovat myös tukemista. Vanhemmuuden tuen tarpeen arvi-ointi perustuu ennalta sovittuihin vanhemmuuden osa-alueisiin. (Tapio, Sep-pänen, Hyppönen, Janhunen, Prusila, Salo, Toivanen & Vilén 2010, 132.) Näitä voidaan arvioida käyttämällä hyväksi vanhemmuuden roolikarttaa. Van-hemmuuden roolikartan on kehittänyt Varsinais-Suomen lastensuojelun kunta-yhtymä pohjaten siinä Jacob Levy Morenon rooliteoriaan. (Tapio ym. 2010, 137.) Tämän mukaan vanhemmuus on eräänlainen pää- ja alaroolien roolika-sauma. Vanhemmuuden rooleja omaksutaan ja niissä kypsyttään vanhemmuu-den kokemuksien myötä.

Vanhemmuutta tarkastellaan viiden pääroolin kautta (Tapio ym. 2010, 138). Nämä pääroolit esitellään kuvassa 3. Jokainen päärooli jakautuu tavoiteroolei-hin, joka avaa roolin käytännön tasolle (Tapio ym. 2010, 139).

Roolikarttaa voidaan käyttää perheiden kanssa keskustelujen pohjana tai esi-merkiksi vanhempainryhmissä havainnollistaman vanhemmuuden eri näkökul-mia. Vanhemmat voivat yhdessä miettiä omia ominaisuuksiaan suhteessa

roolikartan rooleihin. (Tapio ym. 2010, 139).

Kuva 3. Vanhemmuuden roolikartta. (mukaillen Tapio, Seppänen, Hyppönen, Janhunen, Prusila, Salo, Toivanen & Vilén 2010, 137.)

7.2 Voimavaratankki

Suunnittelu. Halusin kehittää havainnollisen ja nopean tavan kerätä tietoa kerhon vaikutuksista isien voimavaroihin. Ideoin kuvan säiliöstä, johon isät voisivat pelkällä viivan vedolla merkitä omien voimavarojen pinnan ennen ja jälkeen kerhon. Myöhemmin havaitsin termin voimavaratankki olevan käytössä perheiden painonhallintaa ja terveellisiä elintapoihin ohjaavassa materiaalissa. Tämä ei kuitenkaan liity millään tavalla tässä tutkimuksessa käytössä olevaan voimavaratankki-palautteeseen (liite 1).

7.3 Ryhmähaastattelu

Suunnittelu. Käytin ryhmähaastattelua selvittääkseni isä-lapsikerhoon osallistujien kokemuksia kerhon toiminnasta. Ryhmähaastattelu sopii hyvin toimintatutkimuksen tiedon keräämiseen, sillä haastattelemalla kerholaisia yhdessä isät saavat tilaisuuden keskustella teemoista yhdessä toisten isien kanssa. Ryhmähaastattelussa isät saavat myös yhdessä pohtia kerhon tavoitteiden to-

teutumista, jolloin haastattelu edistää osallisuuden kokemusta. Ryhmähaastattelun etu on myös se, että tietoa pystyy keräämään samanaikaisesti usealta vastaajalta samaan aikaan (Hirsijärvi & Hurme 2000, 63). Ryhmähaastattelussa käytin keskustelun pohjana seuraavia teemoja.

Isä-lapsikerhoon kohdistuneet odotukset ja odotuksien toteutuminen.

Isä-lapsikerhon eri tapaamiskertojen onnistuminen ja anti.

Isä-lapsikerhon vaikutukset isien voimavaroihin, isyyteen, parisuhteeseen ja lapseen.

Isä-lapsikerhon kehittäminen.

7.4 Kysely

Suunnittelu. Isä-lapsiryhmän havainnoinnin lisäksi suunnittelin käyttäväni ryhmän tavoitteiden saavuttamista mittaamaan kyselytutkimusta. Kyselylomakkeen ulottuvuudet voidaan johtaa suoraan teoriassa määritellyistä käsitteistä (Vehkalahti 2008, 20). Apuna kyselyn (liite 3) laatimisessa käytin ulottuvuuksina ryhmän hoitavien elementtien toteutumista ryhmässä sekä isyyteen sitoutumiseen liittyviä tunnusmerkkejä. Kysely sisälsi taustakysymyksiä, jotka käsitelivät isän ikää, lapsien ikää ja lukumäärää sekä perhe- ja elämäntilannetta. Asteikkona käytettiin suurimmassa osassa kysymyksistä kolmiportaista Likertin asteikkoa, sekä mukana oli muutamia avoimia kysymyksiä tarkentamassa vastauksia.

8 TOIMINNAN KÄYNNISTYMINEN

Lampinen lähetti isä-lapsikerhon ilmoituksen (liite 4) yhdistyksen isäasiakkaille sekä yhdistyksen muille toimintamuodoille, jotta he voisivat informoida isäasiakkaitaan kerhosta. Lisäksi isä-lapsikerhon ilmoitus meni Etelä-Kymenlaakson neuvoloihin, jotta terveydenhoitajat voisivat ohjata isiä kerhon toimintaan. Ilmoitus laitettiin myös Kymenlaakson keskussairaalan äitiyspoliklinikan ilmoitustaululle. Ensimmäisen viikon aikana tuli kaksi ilmoittautumista. Toisen viikon aikana ilmoittautumisia alkoi tulla lisää siten, että ilmoittautuneita oli 10.10.2015 mennessä yhteensä kuusi isää ja kahdeksan lasta. Uusia isiä tuli

toimintaan mukaan vielä kolmannella kerrallakin, joten isä-lapsikerho tavoitti yhteensä 10 isää ja 15 lasta.

Ensimmäisen kerran ohjelmaksi valittiin Hyvinvointikeskus Huuman järjestämä Supersankari-jumppa. Hyvinvointikeskus Huuma järjestää lapsille ryhmäliikuntaa, joten heillä on vahvaa osaamista lapsilähtöiseen toimintaan. Vaikka toimintatutkimuksen luonteeseen kuuluu koko yhteisön ottaminen mukaan toiminnan suunnitteluun, jouduimme päättämään ensimmäisen kerran ohjelman edeltä käsin, jotta saimme ilmoitukseen liitettyä kokoontumisajan sekä -paikan. Lisäksi toivoimme, että tämä Supersankarijumppa olisi myös markkinoinnin kannalta sellainen vetonaula, joka houkuttelisi isiä ja lapsia osallistumaan kerhoon.

Pyysimme ilmoituksessa ilmoittautumaan kerhoon, koska olimme päättäneet rajoittaa ryhmän koon kymmeneen isään ja heidän lapsiinsa. Ryhmän koko vaikuttaa ryhmätyöskentelyn luonteeseen. Vertaistukiryhmän ihanne koko on alle 10. (Vilén ym. 2008, 270.) Tässä isä-lapsiryhmässä vertaisuutta haimme juuri isien kohdalla. Olimme myös suunnitelleet tarjoilua toiminnan lopuksi, sillä kohderyhmän lapset ovat niin pieniä, että välipalan syöminen aamupalan ja lounaan välissä on vielä tarpeen. Sen lisäksi yhteisen välipalan nauttiminen lisää ryhmässä koheesion eli yhteenkuuluvuuden tunnetta (Vilén ym. 2008, 278–279). Ilmoittautumisen yhteydessä isät ilmoittivat mahdollisista allergioista ja jos niistä ei ollut mainintaa, kysyin niistä erikseen. Isät ilmoittautuivat sähköpostitse, soittamalla ja tekstiviestillä.

Niille, jotka olivat ilmoittautuneet sähköpostilla lähetin kerhokirjeen (liite 5) ennen ensimmäistä kokoontumista. Tämä ei ollut alkuperäinen tarkoitus, mutta ajattelin kirjeen olevan tarpeen ensimmäisen kerran ohjelman varmistuttua. Kerhotapaamisen alussa olisi vain pieni hetki aikaa informoida kerhon toiminnasta ennen jumpan alkua. Halusin myös eettisestä syystä vielä tuoda esiin sitä, että havainnoisin kerholaisia kerhotapaamisten aikana.

8.1 Toimintakerta 1 – Ryhmä muodostuu

Ensimmäisellä kerhotapaamisella kokoonnuimme Hyvinvointikeskus Huumaan. Odotin kerhoon ilmoittautumistietojeni mukaan kuusi isää ja kahdeksan lasta, mutta tapaamiseen oli tullut vielä yksi isä kahden lapsensa kanssa. Pai-

kalla oli siis seitsemän isää ja 10 lasta. Kerholaisia varten oli varattu pukeutumistila ja ruokailutila yhteistä kokoontumista varten ennen ja jälkeen jumppahetken. Meidät otti vastaan yrityksen liikunnanohjaaja Heidi Hamström. Kerho-tapaamisen aluksi kerroin kerhon tarkoituksesta, aikataulusta sekä opinnäytetyöni asettamasta roolistani kerholaisena ja kerholaisten havainnoijana.

Siirryimme tämän jälkeen meille varattuun saliin, jossa istuimme ringiin salin keskelle asetetuille patjoille. Aloitimme liikuntahetken leikillä, jossa kiersimme vuoron perään osallistujien ringin, toisten kannustaessa sanomalla etuni-miämme. Leikin tarkoituksena oli saattaa ryhmäämme yhteen tutustumalla toisiimme ja kannustamalla toisiamme. Toisiin tutustuminen on erityisen tärkeä ryhmän alussa (Vilén ym. 2008, 278–279). Alkuleikin jälkeen meillä oli Batman-leikki, jossa jokainen lapsi sai viitan ja musiikin tauottua tuli nopeasti mennä kyykkyyntä tai polvien päälle makaamaan mahdollisimman pieneksi ja vetää viitta kokonaan päälle. Isillä oli myös mahdollisuus ottaa itselle viitta, mutta useammat isät päätyivät auttamaan lapsiaan viitan alle mentäessä. Varjoleikissä pomputtelimme palloja varjon keskellä sekä nostimme varjon ylhäälle ja sujahdimme varjon alle majaan.

Rakensimme temppuradan yhdessä isien ja lasten kanssa saliin. Isät ohjasivat lapsiaan radan eri pisteiden suorittamisessa. Jäälautta-leikissä oli aluksi jokaiselle perheelle yksi lautta, jonne mentiin seisomaan musiikin tauottua. Ohjaaja vähensi leikin edetessä aina yhden lautan, jolloin leikkiin osallistujien tuli asettua samoille lautoille. Lauttojen vähentyessä tuli käyttää luovuutta, miten sijoittua lautalle siten, että kaikki kuitenkin mahtuivat mukaan. Tämän jälkeen keräsimme leikeissä tarvittavat tavarat yhdessä paikoilleen, isien ja lasten osallistuessa siivoukseen aktiivisesti.

Lopuksi kävimme taas salin keskelle istumaan ringiin juttelemaan siitä, miten isät ja lapset olivat kokeneet jumppahetken. Kysyin lapsilta millaista kerhossa oli peukku-palautteella. Vaihtoehdot olivat: tosi kivaa (peukku ylös), melko kivaa (peukku sivulle) ja ihan tylsää (peukku alas). Peukkujen havaitseminen oli haastavaa, koska peukut nousivat ja laskivat niin rivakasti, etten ehtinyt niitä tarkasti laskemaan. Suurin osa lapsista näyttivät peukkua ylöspäin. Pienempiä lapsia isät näyttivät hieman avustavan.

Siirryimme yhteisiin tiloihin käsien pesun kautta nauttimaan välipalatarjoilusta. Isien avustaessa lapsiaan välipalan syömisessä jaoin isille Voimavaratankki-

palautelaput. Palautteen pyytäminen on yksi koheesiota edistävä menetelmä (Vilén ym. 2008, 278–279). Lisäksi isien voimavarojen lisääntyminen oli yksi opinnäytetyöni tavoite. Ohjeistin isiä tankin täyttämistä siten, että vasemmanpuoleiseen tankkiin vedettiin viiva kuinka täynnä tankki oli ennen kerhoa ja oikean puoleiseen tankkiin vedettiin viiva kuvaamaan kerhon jälkeistä tilannetta. Voimavaratankki-palautte annettiin nimettömänä. Keskustelimme lisäksi seuraavien tapaamisten ohjelmasta. Isät saivat kirjoittaa valmiiksi suunniteltujen ohjelmien kohdalle eniten kiinnostava toiminta numerolla 1 ja seuraavaksi kiinnostavin toiminta numerolla 2 ja niin edespäin. Paperiin sai lisäksi kirjoittaa omia ehdotuksia ohjelmasta.

Kävimme Tuominiemen kanssa ehdotukset toiminnasta nopeasti läpi ja sieltä nousi, ennakko-odotustemme mukaisesti, ulkoilu suosituimmaksi vaihtoehdoksi. Sovimme isien kanssa yhteisesti tapaavamme Katariinan ulkoilupistossa kahden viikon päästä ja aikaistimme isien toiveesta tapaamisaikaa puolella tunnilla, jotta perheet ehtisivät kerhon jälkeen lounaalle ja päiväunille ajoissa. Kerroin vielä varmistavani kokoontumispaikan kerhoa edeltävänä päivänä, sillä jos olisi huono ilma, voisimme tarvittaessa muuttaa tapaamispaikkaa.

Välipalahetki oli melko rauhaton sen jälkeen kun lapset olivat saaneet syötyä. Välipalaa nauttiessa isät kertoivat temppuradan olleen hauska, vaikka lapset eivät aina jaksaneetkaan keskittyä juuri käsillä olevaan leikkiin. Isät keskustelivat pöydän ääressä esimerkiksi kokemuksistaan lasten kanssa uimahallissa käymisestä. Yksi isä kysyi voiko kerhoa mainostaa vielä muualla ja annoimme siihen luvan. Ennen lähtöä jaoin isille vielä voimavaratankki-palautelaput, jotka he täyttivät saman tien. Olin suunnitellut antavani kerholaisille positiivista palautetta osallistumisesta, mutta se unohtui kerholaisten tehdessä jo lähtöä.

Reflektio ja toiminnan kehittäminen

Tapasimme Tuominiemen kanssa seuraavalla viikolla reflektoinnin ja toiminnan kehittämisen merkeissä. Isien täyttämiä voimavaratankki-palautteita oli palautettu kuusi kappaletta, joissa viidessä tankin pinta oli noussut silmämääräisesti kerhotapaamisen aikana. Yhdessä palautteessa tankin pinta oli pysynyt samassa. Voimavaratankki-palautelappu tuntui olevan helppo ymmärtää ja täyttää, joten aioimme käyttää sitä muidenkin kerhotapaamisten arvioinnissa.

Olimme molemmat samaa mieltä siitä, että kerhotapaaminen oli hyvin onnistunut, lukuun ottamatta välipalaketken levottomuutta. Kun otetaan huomioon isä-lapsikerhon lasten iät ja määrä, yhteisen keskustelun vähäisyys tai katkonaisuus ei ole puute, vaan kohderyhmän ominaisuus. Isä-lapsikerhon tapaamiset toteutetaan lapsien ehdoilla, eikä ole syytä eriyttää isiä ja lapsia toisistaan paremman keskustelun mahdollistamiseksi.

Jumpan ohjaaja veti ammattitaidolla ryhmää ja isät sekä lapset antoivat positii-
vistä palautetta kerhon toiminnasta. Toinen ohjaaja kertoi hänelle olleen vai-
keaa ottaa ohjaajan roolia ensimmäisellä tapaamisella, sillä tilanne oli hänelle-
kin uusi. Koin itse, että yksittäisten isä-lapsi parien vuorovaikutuksen havain-
noiminen oli haastavaa ohjaajan roolissa toimiessani. Havainnointikykyä vei
sekä ohjelmaan osallistuminen että kerhon ohjaaminen. Koin osallistumiseni
toimintaan kuitenkin tärkeänä ryhmän luottamuksellisen ilmapiirin luomiseksi.

Seuraaviksi tapaamiskerroiksi isät olivat toivoneet ulkoilemista Katariinan
puistossa, retkeä meriakvaario Maretariumiin, retkeä uimahalliin sekä piparien
leipomista ja koristelua Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen tiloissa,
Esikossa. Olimme myös ehdottaneet tutustumista Pienoisautokerhoon sekä
leikkiä liikuntasalissa, mutta nämä eivät olleet kenenkään ensisijainen vaihto-
ehto, joten ne karsiutuivat pois sen vuoksi. Pienoisautokerhoon tutustumista
pidettiin isien keskuudessa haastavana etenkin pienille lapsille. Omia ehdotuk-
sia ei isiltä tullut. Päätimme kysellä seuraavalla kerralla senkin isän yhteystie-
dot, joka ei ollut ilmoittautunut ensimmäisellä kerralla, jotta voitaisiin tarvitta-
essa tiedottaa ohjelmassa tapahtuvista muutoksista. Olisi ollut myös kätevää,
jos olisi ollut tiedossa kaikkien isien sähköpostiosoitteet, jotta yhteydenpitämi-
nen olisi yksinkertaisempaa. Nyt varmistusviesti tapaamisesta piti lähettää
joko sähköpostilla tai tekstiviestinä.

8.2 Toimintakerta 2 – Tutustumista ulkoilun merkeissä

Ennen seuraavaa tapaamista lähetin isille sähköpostilla ehdotuksen seura-
vien tapaamisten ohjelmaksi. Tulostin ehdotuksia myös mukaan tapaamiseen,
sillä minulla ei ollut kaikkien isien sähköpostiosoitteita. Samassa viestissä vah-
vistin myös tapaamispaikan, kun sää näytti olevan kelvollinen ulkoilua ajatel-
len. Tapaamista edeltävänä iltana yksi isä lähetti minulle sähköpostia ja eh-
dotti nimilappuja tutustumisen helpottamiseksi, joten otin Katariinan puistoon

mukaan rullan maalarinteippiä sekä vedenpitävän tussin. Tapaamista edeltävällä viikolla ilmoitettiin uusi isä kahden lapsensa kanssa ja tapaamispäivän aamuna ilmoitettiin vielä yksi isä kahden lapsensa kanssa. Kaksi isää olivat peruneet tulonsa lapsien sairastumisen vuoksi. Katariinan puistossa oli siis yhteensä seitsemän isää ja yhdeksän lasta.

Isien tullessa puistoon varmistin samalla heidän yhteystietonsa sekä kirjoitin teipin palalle heidän nimensä sekä lasten nimet ja liimasin teipit ulkoilutakkien rintaan. Siirryimme pienten lasten leikkialueelle ja lapset aloittivatkin heti leikit. Olimme suunnitelleet Tuominiemen kanssa yhteisen palloleikin, jossa kävisimme läpi kerholaisten nimiä, mutta leikki olisi katkaissut lasten jo alkaneet touhut, joten luovuimme siitä. Olihan meillä kaikilla jo nimet esillä takkiemme rinnoissa. Isät leikkivät omien lastensa kanssa mutta aika pian lapset alkoivat löytää leikkikavereita myös toisistaan. Lasten leikkiessä yhdessä isille tarjoutui tilaisuus keskusteluun ja tällaisia keskusteluja syntyi useita ulkoilun aikana. Ulkoillessa keskustelulle oli hyvä tilaisuus kun lapset viihtyivät leikeissä, isien ollessa kuitenkin lähettyvillä. Lasten leikeistä lähtevät äänetkään eivät häirinneet keskustelua avarassa ympäristössä. Ulkona myös isätkin vaikuttivat rennommilla jo heti aluksi kuin ensimmäisellä kerralla Supersankarijumpassa. Tämä voi myös johtua siitä, että osa isistä olivat jo edelliseltä kerralta tuttuja keskenään. Isät keskustelivat myös spontaanisti meidän ohjaajien kanssa ja osoittivat kiinnostusta isyyttä koskevaan opinnäytetyöhöni.

Tämäkin tapaaminen päättyi välipalan merkeissä. Isille oli tarjolla myös kahvia ja teetä lämmikkeeksi. Kahvittelun lomassa keskustelimme edellisestä tapaamisesta ja ensimmäistä kertaa nyt mukana ollut isä kertoi, että oli kaivannutkin tällaista toimintaa ja etenkin muiden isien seuraa. Isät antoivat vinkkejä isä-lapsi kerhon kehittämiseksi. Isät täyttivät Voimavaratankki-palautteet. Välipalan nauttimisen jälkeen isät suuntasivat lastensa kanssa koteihinsa ja me jäimme Tuominiemen kanssa pitämään lyhyen reflektointi ja suunnittelu hetken ennen seuraavaa tapaamista, joka olisi meriakvaario Maretarium.

Reflektio ja toiminnan kehittäminen

Koimme molemmat ulkoilun mahdollistaneen vertaistuen saamisen paremmin kuin edellisen kerran liikuntahetken. Pienet lapset viihtyivät saadessaan leikkiä vapaasti toisten lasten kanssa, ilman tiukan ohjelman noudattamista. Kaksi uutta isää olivat heti alussa aktiivisia ja sosiaalisia, eikä heillä ollut vaikeuksia

päästä mukaan joukkoon. Nämä isät myös veivät keskustelua eteenpäin kahvittelun lomassa. Kahvihetki oli oivallinen tilaisuus keskustella kerhon kehittämistä ja samalla saatoimme kysellä isiltä palautetta kerhotapaamisesta. Isät kertoivat olevansa tyytyväisiä kerholle suunniteltuun ohjelmaan, mutta joskus voisi olla tapaaminen, jossa olisi asiantuntija alustamassa keskustelua isyyteen liittyvästä aiheesta. Ryhmä koettiin luottamusta herättäväksi, sillä isät pystyivät tuomaan siinä esiin hankalaksikin koettuja tunteita. Isät myös kannustivat ja rohkaisivat toisiaan kertomalla omista kokemuksistaan ja kuinka niistä olivat selviytyneet. Kerhon tunnelma oli iloinen ja välitön. Kahvihetkessä kuului naurua ja leikinlaskua.

8.3 Toimintakerta 3 – Retki kalojen maailmaan

Ennen toista tapaamiskertaa yksi isistä otti minuun yhteyttä kysyäksään voiko hän pyytää yhtä tuttavaansa lapsensa kanssa kerhoon mukaan. En nähnyt siihen estettä. Näytti siltä, että vaikka isä olikin toimintaan ilmoittautunut jo yhdeksän, lapsiperheen elämästä johtuen kaikki eivät aina pääse jokaiselle kerralle osallistumaan. Tapasimme kerholaisten kanssa meriakvaario Maretariumissa. Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys maksoi kerholaisten liput. Paikalla oli seitsemän isää ja kymmenen lasta. Meille oli varattu yhteinen tila kerhon päätteeksi Maretariumin luontokerhon tiloista. Mukaan tullut uusi isä oli maahanmuuttaja ja osasi suomea kohtalaisesti. Englanninkielen taito oli kuitenkin varmempaa, joten kommunikointi toisten kerholaisten kanssa tapahtui pääosin englannin kielellä. Muutama isä osoittikin aktiivisuutta ja rohkeasti aloittivat keskustelut tämän isän kanssa. Lapset lähtivät innokkaasti tutkimaan kala-altaita ja isillä oli täysi työ pysytellä lasten perässä sokkeloisessa ympäristössä.

Suurin osa isistä ei ollut käynyt Maretariumissa aikaisemmin, joten tämä oli heille ja lapsille uusi kokemus. Nämä isät pitivät paikkaa kivana ja aikoivat tulla sinne uudelleenkin. Akvaariot olivat reilussa puolessa tunnissa kierretty ja kerholaiset kokoontuivat varaamaani tilaan piirtelemään ja tekemään palapelejä yhdessä. Olimme myös varanneet tällekin kerralle pientä välipalaa kerholaisille.

Keskustelimme seuraavan kerran ohjelmasta ja sovimme, että toinen ohjaaja hakee uuden isän lapsensa kanssa kyytiin Haminan uimahalliin mennessämme, sillä uudella isällä ei ollut autoa käytettävissään. Toinenkin isä olisi

ollut valmis poimimaan tämän isän kyytiin. Olin saanut yhdistykseltä nipun Isä-kortteja mukaani jaettavaksi isille kerhon yhteydessä. Isät olivat kiinnostuneita korteista ja ottivat niitä mukaan kotiinsa. Keskustelimme seuraavana päivänä olevasta isänpäivästä ja siitä millaisia suunnitelmia perheillä oli isänpäiväksi.

Voimavaratankki-palautteen palautti seitsemän isää. Huomasin haasteelliseksi selittää englanninkielellä mitä voimavaratankki tarkoittaa, ja mitä kuvaan oli tarkoitus merkitä viivalla. Lopputuloksena saimme yhden voimavaratankki lapun, jossa tankki oli merkitty täyteen ennen ja jälkeen tapaamisen. Palaute voijohtua siitä, ettemme saaneet selitettyä tälle isälle riittävän selkeästi tankin tarkoitusta tai sitten isä koki omat voimavaransa niin hyviksi, ettei muutosta sen vuoksi ollut havaittavissa ennen ja jälkeen kerhon. Isä saattoi myös kokea vaikeaksi merkitä rehellisesti omia voimavarojaan lappuun.

Yhdessä palautteessa isä oli merkinnyt omat voimavaransa hieman korkeammalle tullessa kuin lähtiessä. Olisiko tämä tulkittavissa niin, että Maretarium-retki oli isälle stressaava kokemus? Sama isä oli merkinnyt lappuun myös viivan vaimon voimavaroille. Vaimon voimavaroja merkitsevä viiva oli tankin alakolmanneksella kerhoon tullessa ja kerhon jälkeen puolessa välissä. Lappuun oli myös kirjoitettu:

– Vaimo pääsee vapaalle kun isille ja lapsille paikka mihin mennä.

Kahdessa lapussa oli isien voimavarat merkitty alakolmannekselle tullessa ja kerhon jälkeen oli havaittavissa selkeä nousu tankin pinnassa. Yhdellä isällä voimavarat olivat jo tullessa yläkolmanneksella ja kerhon jälkeen tankki oli täynnä. Yhdessä lapussa voimavarat olivat samat ennen kerhoa ja kerhon jälkeen.

Reflektointi ja toiminnan kehittäminen

Vertaiskeskustelulle ei ollut Maretarium-retkellä niin hyviä mahdollisuuksia kuin ulkoilu-tapaamisessa, koska isien oli seurattava sokkeloisessa ympäristössä lapsiaan tiiviisti. Muutama isä, joilla oli jo hieman vanhempia lapsia, keskustelivat keskenään kalojen tutkimisen lomassa. Maretarium tarjosi yhdessä jaettuja elämyksiä isille ja lapsille ja isillä oli mahdollisuus lisätä lapsen luontotietoutta keskustelemalla lapsen kanssa esillä olevista ilmiöistä. Maretariumin tarjosi elämyksiä pienillekin lapsille, mutta parhaiten Maretarium palvelisi hieman vanhempia lapsia.

Uusi isä otettiin mukaan lämpimästi vaikka kommunikaatio tapahtuikin pääosin englanninkielellä. Tämä isä osoitti rohkeutta tulla mukaan toimintaan, vaikka kaikki muut isät puhuivat sujuvaa suomea. Maahanmuuttajan voi olla vaikea päästä kantasuomalaisten kanssa kontaktiin, mutta tällainen kerho voi toimia mahdollisuutena saada kantasuomalaisia tuttavapiiriinsä. On molemmin puoleinen hyöty tutustua toisesta kulttuurista tulleen ihmisen tapaan toimia lapsen kanssa ja olla isä. Ennakkoluulot vähenevät ja maan tavat tulevat tutuimmiksi.

8.4 Toimintakerta 4 – Saman pöydän ympärillä

Neljännellä kerralla tapasimme Haminan Linnoituksen uimahallissa. Paikalle saapui neljä isää ja neljä lasta. Yksi isä oli perunut jo aikaisemmin osallistumisen ja kaksi isää perui samana aamuna tulemisen. Nämä isät kertoivat lastensa sairastuneen flunssaan, minkä vuoksi he jättivät retken väliin. Isä, joka oli aikaisemmin ilmaissut epävarmuutta pärjäämisestään, ei myöskään tullut uimahalliin. Kaikilla isillä oli yksi lapsi mukanaan ja kaikki lapset olivat neljä vuotiaita. Yksi isä oli aikaisemmin käynyt tässä uimahallissa, muille tämä uimahalli oli uusi kokemus. Jaoin lapsille uimahalliin pukutiloihin mukaan pienet eväspussit, jos nälkä pääsee yllättämään pukuhuoneessa. Näin isät saivat myös tilaisuuden pukeutua rauhassa, sillä välin kun lapsi napostelisivat eväitä. Isät kokoontuivat lasten kanssa aluksi lastenaltaaseen. Isät hyppyyttivät lapsiaan vedessä sekä leikkivät lasten ja toisten isien kanssa altaassa olevilla leluilla. Isät myös ottivat kontaktia toisiinsa antamalla neuvoja esimerkiksi lapsen uimataidon kehittämiseksi.

Yhdistys tarjosi isille kahvit ja pullat uimisen päätteeksi ja lapset saivat nauttia jäljelle jääneistä eväistään kahviossa. Isät osoittivat aktiivisuutta ja yhteishenkeä järjestelemällä pöydät yhteen kahviossa, jotta pääsimme kaikki saman pöydän äärelle istumaan. Olimme suunnitelleet Tuominiemen kanssa isille viimeiseksi kerraksi pienen kotitehtävän. Kotitehtävän tarkoituksena oli herätellä omaan vanhemmuuteen liittyviä ajatuksia Vanhemmuuden roolikartan avulla.

Olin tulostanut mukaan isille jaettavaksi www-osoitteen, josta testi löytyisi sekä muutaman paperille tulostetun roolikartan niille, jotka eivät pääsisi tietokoneelle testiä tekemään. Mukana oli myös isä, jolla ajattelin olevan haasteita testin tekemisessä tietokoneella, sillä hänen äidinkielenään ei ollut suomi. Kerroin myös, että testi oli itseä varten, eikä siitä tulleet tuloksia tarvitse esitellä seuraavassa kerhotapaamisessa. Ohjasin isiä myös haastamaan puolisonsa

testin tekemiseen, sillä silloin testiä voi käyttää keskustelun pohjana lapsen hoitamiseen ja kasvatukseen liittyvissä asioissa. Kahvin lomassa keskustelimme viikonloppuna olevista koko perheelle suunnatuista tapahtumista, joita sattui olemaan useampia alueella.

Toiminnan kehittäminen ja reflektio

Tapasimme toisen vetäjän kanssa reflektoidaksemme edellistä tapaamista. Isiä ei näyttänyt haittaavan vähäinen osallistujamäärä uimahalliretkellä. Uimisen jälkeinen keskustelu kahvikupin äärellä oli spontaania ja luontevaa, koska olimme kaikki lähekkäin saman pöydän ympärillä. Isät laskivat leikkiä ja nauroivat yhdessä. Kaikki isät täyttivät Voimavaratankki-palautteen. Sama ilmiö toistui kuten edelliselläkin kerralla; Yhteen lappuun oli merkattu tankit täyteen sekä ennen että jälkeen kerhon. Kolmessa muussa lapussa tankit olivat suunnilleen puolessa välissä tai vähän yli ennen kerhoa ja kerhon jälkeen tankkien pinnat olivat nousseet.

Reflektoinnin yhteydessä toinen vetäjä kertoi hänen kyydillään uimahallissa tulleen isän kertoneen tulostaan Suomeen ja elämäntilanteestaan nyt oltuaan vuoden suomessa. Ajomatka oli mahdollistanut kahdenkeskisen keskustelun isän henkilökohtaisista asioista. Toinen vetäjä oli myös kannustanut isää osallistumaan lastentapahtumaan ja hän olikin nähnyt isän myöhemmin viikonloppuna tässä tapahtumassa perheensä kanssa.

Pohdimme toisen vetäjän kanssa myös kerhon siihenastisista tapaamiskertoja. Eri tapaamiskerrat olivat mahdollistaneet isien välistä vuorovaikutusta vaihtelevasti. Isät olivat keskittyneet tapaamisissa pääosin lapsiinsa ja heidän tarpeisiinsa. Tämä oli toki isyyteen sitoutumisen kannalta hieno asia. Meille molemmille jäi vaikutelma siitä, että kerhoon osallistuneet isät olivat sitoutuneita isiä, joilla yhdessäolo lapsen kanssa oli luontevaa ja molempia tyydyttävää. Kerho näytti tarjoavan näillekin isille toisten isien seuraa, uusia kokemuksia ja yhdessäolon iloa lapsensa kanssa.

Suunnittelimme viimeiselle kerralle pikkujouluista ohjelmaa. Kerhon tullessa päätepisteeseen olin myös huolissani havainnointiaineistoni riittävydestä kerhon tavoitteiden mittaamisessa. Kerhon ohjaaminen oli vaatinut suurempaa panosta kuin olin etukäteen ajatellut, johtuen omasta kokemattomuudestani

kerhon ohjaajana mutta myöskin ohjaajaparini kokemattomuudesta. Päätin kerrata isät viimeisellä kerralla yhteen, ilman lapsia, keskustelemaan kerhon annista.

Tein isille vielä erillisen kyselylomakkeen, jossa kyselin yksityiskohtaisemmin kokemuksista kerhon toimintaan liittyen. Perusteluna tälle kyselylle oli se, että keskustelu viimeisellä tapaamiskerralla ei voinut olla puolta tuntia pidempi, sillä tapaamiskerralle oli suunniteltu myös muuta ohjelmaa. Sen lisäksi halusin kartoittaa myös niiden isien mielipiteitä, jotka eivät viimeiselle kerralle päässeet osallistumaan. Laitoin sähköpostilla suunnitelmistamme tietoa toiminnanjohtaja Vaittiselle, joka järjesti avuksemme kaksi vapaaehtoista lasten hoitajaa leikittämään lapsia ryhmähaastattelun ajaksi. Hän hyväksyi myös haastatteluni teemat (katso luku 7.3) sekä kyselylomakkeeni kysymykset.

8.5 Toimintakerta 5 – Viimeiset piparit uunista ulos.

Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen tiloissa tapasivat viimeisellä kerralla kuusi isää ja kahdeksan lasta. Mukana olivat myös kaksi vapaaehtoistyöntekijää, joista olin informoinut isiä sähköpostilla tai tekstiviestillä tapaamista edeltävällä viikolla. Tässä viestissä kerroin myös tapaamisen ohjelmasta ja pyysin isiä ottamaan mukaan lapselle tonttuhatun, jos sellainen kotoa löytyisi.

Isät ja lapset saapuivat hieman ripotellen kerhotapaamiseen, joten pääsimme aloittamaan yhteisen ohjelman hieman myöhässä suunnitellusta aikataulusta. Lapset löysivät nopeasti mielenkiintoiset lelut, joten oli hieman haastavaa saada houkuteltua heidät yhteiseen leikkiin. Halusin aloittaa viimeisen kerran tapaamisen leikillä, sillä halusin ennen haastattelua saada isät ja lapset rentoutumaan yhteisen hassuttelun merkeissä. Leikeiksi olin valinnut Fröbelin Pailikoiden Tonttulan aamujumppa- sekä Tonttu lähti matkaan -laululeikit.

Olin varmistanut isiltä pikkujoulu-teeman sopivuuden edellisillä tapaamiskerroilla. Halusin ottaa huomioon sen, että kerhossa olisi mukavaa olla, vaikka perhe ei kuuluisikaan kristinuskoon. Kukaan kerholaisista ei torjunut pikkujouluteemaa. Isät lähtivät leikkiin reippaasti mukaan mutta muutama lapsi jäi katselemaan, kun me muut leikimme. Toiseen leikkiin osallistuivatkin sitten jo kaikki. Tonttu lähti matkaan -leikkilaulussa isät istuivat lattialla ja hyppyyttivät

lapsia sylissä musikin tahdissa. Laulun lopussa molemmat muksahivat yhdessä lattialle. Tämä sai koko kerhon nauramaan yhdessä. Toinen vetäjä joutui ottamaan yhden lapsista syliinsä tähän leikkiin, koska isällä oli jo lapsen sisarus sylissä. Lapsi tulikin isän kannustamana vetäjän syliin ja näytti nauttivan hymyillen leikistä.

Yhteisen leikkihetken loputtua vapaaehtoiset ottivat vastuun lapsista ja menimme isien kanssa toiseen huoneeseen ryhmähaastattelua varten. Olin varautunut haastatteluun nauhurilla ja kysyin isiltä suullisesti suostumukset nauhurin käyttöön. Aloitin haastattelun kysymällä isien kokemuksia Vanhemmuuden roolikartta-testistä. Tuli ilmi, että vain yksi isä oli käynyt tekemässä testin. Testin teko oli unohtunut arjen kiireissä, joten kerroin toisille isille pääpiirteittäin mistä testissä oli kyse. Testin tehnyt isä kertoi omasta kokemuksestaan ja kannusti toisia myös tekemään testin. Isä oli keskustellut myös puolisonsa kanssa testin tuloksista, sillä myös puoliso oli innostunut tekemään testin.

Isät olivat rentoja ja avoimia haastattelun aikana. Haastattelu muistutti keskustelua, jossa isät vastailivat kysymyksiimme, mutta myös kommentoivat toistensa vastauksia vapaasti. Haastattelu toteutettiin lapset huomioiden, sillä olimme antaneet luvan lastenhoitajille keskeyttää haastattelun lapsen tarpeiden niin vaatiessa. Muutaman kerran hoitaja tuli hakemaan lapsen kanssa isää ja tämän poistuttua keskustelu jatkui muiden isien kanssa. Isät palasivat takaisin kun lapsen hoivan tarve oli tyydytetty. Yksi lapsista jäi isänsä syliin loppukeskustelun ajaksi alkaessaan ikävöidä isäänsä kesken leikkien.

Pyrin pitämään haastattelun noin puolen tunnin mittaisena, jotta isät ehtisivät vielä koristelemaan pipareita lapsiensa kanssa. Olin hieman hätäinen ja lopetin nauhoituksen liian aikaisin, sillä isät jatkoivatkin vielä keskustelua kerhon toiminnasta toistensa kanssa. Tästä johtuen en saanut kaikkia ehdotuksia nauhurille. Tein niistä kuitenkin tarkat muistiinpanot jälkeenpäin.

Isät jutustelivat toisten isien kanssa myös koristellessaan lastensa kanssa pipareita. Lapset esittelivät ylpeinä isilleen tuotoksiaan ja isät kehuivat ja ihailivat niitä asiaan kuuluvalla tavalla. Tilat mahdollistivat joustavan siirtymisen toiminnasta toiseen ja isät saattoivat luottavaisesti antaa lapsen etsiytyä turvallisessa ympäristössä mielekkäiden leikkien pariin ja toisten lasten seuraan. Isillä oli tällöin mahdollisuus jatkaa keskustelua muiden isien kanssa glöggimukin ääressä. Isät olivat toivoneet saavansa muiden kerholaisten yhteystiedot,

jotta he voisivat itsekin järjestää tapaamisia ennen kuin kevään kerho ehkä taas alkaisi. Keräsimme yhdelle paperille isien nimet ja yhteystiedot sekä tarkemman asuinpaikan, jotta isät voisivat tavata toisiaan lähellä omia asuinalueitaan. Yksi isistä ehdotti Facebook-ryhmän perustamista. Tuli kuitenkin ilmi, etteivät kaikki isät käyttäneet Facebookia. Jaoin myöhemmin nämä yhteystiedot sähköpostitse kerhomme isille.

Viimeinen kerhotapaaminen kesti hieman kauemmin kuin aikaisemmat tapaamiset. Tuntui, että isät ja lapset nauttivat yhdessäolosta niin, että olivat valmiita hieman venyttämään aikataulujaan sen vuoksi. Osa lapsista olisi halunnut jäädä virikkeellisiin tiloihin leikkimään, vaikka oli jo kotiinlähdön aika.

Reflektio

Viimeisin tapaaminen mahdollisti hyvin isien keskinäisen vuorovaikutuksen. Haastattelutilanne oli tietenkin järjestettykin niin, että isät pystyivät osallistumaan keskusteluun vapaaehtoisten lasten hoitajien auttaessa lasten hoidossa, mutta sen jälkeenkin isät keskustelivat vilkkaasti toistensa kanssa. Yhteinen ohjattu keskusteluhetki näytti lisäävän isien luottamusta toisiaan kohtaan, jolloin oli helppoa jatkaa keskustelua myös haastattelun ulkopuolella. Viimeisellä kerralla vain kolme isää palautti voimavaratankki-palautteen. Syynä oli luultavasti tilanteen hektisyys, monenlaisten toimintojen ollessa samaan aikaan käynnissä. Yhdessä lapussa olivat taas molemmat tankit sekä ennen kerhoa että kerhon jälkeen täynnä. Kahdessa muussa lapussa tankit olivat kolmas osan verran täynnä ennen kerhoa ja kerhon jälkeen tankkien pinta oli yli puolen välin.

9 TUTKIMUSAINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET

Tutkimusaineistoni koostuu useista lähteistä kuten osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelu, voimavaratankki-palaute sekä kyselytutkimus. Tarkoitus tälle monimenetelmällisyydelle on täydentää tietämystä ja saada siihen erilaisia näkökulmia (Hirsijärvi & Hurme 2000, 32).

9.1 Osallistuvan havainnoinnin toteutus, analyysi ja tulokset

Osallistuva havainnointi toteutui suunnitelmien mukaan kerhotapaamisten aikana. Suunnitelmasta kerroin tarkemmin luvussa 7.1. Kerhotapaamisissa havainnoin kerholaisia havainnointiteemojen mukaan. Tapaamisten jälkeen tein

mahdollisimman pian tarkat muistiinpanot havaitsemistani asioista, käsin kirjoitettuna erilliseen vihkoon. Vihkoon kirjasin päivämäärän, paikan ja kerhoon osallistujien lukumäärän, isät ja lapset eriteltynä. Kirjasin havaintoni kuvailevana kertomuksena kerhon ohjelmasta, tapahtumista, vuorovaikutuksesta, tuntemuksista ja tunnelmasta. Kirjasin myös tapaamisenjälkeisen reflektoinnin vihkoon havainnointimateriaalin yhteyteen. Havainnointi aineiston analysointi tehtiin molempia aineistoja hyödyntäen.

Analysointi tarkoittaa havaintojen ryhmittelyä ja yhdistelemistä kokonaisuuksiksi, joista voidaan tehdä tulkinta (Vilkkä 2006, 81). Tarkastelin havaintoaineistoani kahdesta näkökulmasta. Etsin havaintoja ryhmän toiminnasta ja ryhmän hoitavista elementeistä sekä isien ja lasten vuorovaikutuksesta. Tein kerhossa havaintoja siitä, millaiset tilanteet kannustivat isää käyttämään sitoutuneeseen isyyteen kuuluvia ominaisuuksiaan ja miten vertaisryhmä tuki tätä pyrkimystä. Vertasin havaintojani teoriaosuudessa esiin nostamiini havaintoyksiköihin, yliviivaten erivärisillä tusseilla havaintoyksikköä vastaavat kohdat havaintomateriaalissani.

Esimerkki havainnon pelkistämisestä:

Lapsen syliin ottaminen näytti olevan luonteva keino rauhoittaa ja lohduttaa lasta. Pelkistetty havainto: lohduttaminen, rauhoittaminen, syliin ottaminen, Nämä havainnot yhdistetty havainnointiteeman Isyyteen sitoutuminen alle.

Tulokset kerhon hoitavien elementtien toteutumisesta

Koheesion kokemus eli yhteenkuuluvuuden tunne on ryhmän alussa tärkeää. Koheesiota lisää tutustuminen toisiin, avoimuus, palautteen pyytäminen, jokaisen kannustaminen osallistumaan, ongelmien ratkaiseminen ryhmänä ja kahvi- tai ruokatarjoilu. (Vilén ym. 2008, 278–279.) Koheesion muodostumista edisti ensimmäisellä kerralla toisiimme tutustuminen liikuntaleikkien varjolla. Lapset vetivät isät mukaan toimintaan, kuten myös isät kannustivat ja rohkaisivat lapsiaan osallistumaan. Toisella kerralla liimasimme nimilaput kerholaisten vaatteisiin, jotta oppisimme paremmin toistemme nimet. Jokaisella tapaamiskerralla oli myöskin jonkinlainen välipala tai kahvi tarjoilu. Tarjoilussa koetettiin ottaa myös huomioon terveellisyys ja soveltuvuus myös allergisille.

Jokaisella kerralla kyselimme kerholaisten kokemuksia toiminnasta ja pyysimme kehittämisehdotuksia sekä pyysimme isiä täyttämään Voimavara-tankki-palautteen. Kerhon jäsenet pääsivät näin vaikuttamaan kerhon ohjelmaan. Jokaisen kokemus toiminnasta on tärkeää, ja tälle keskustelulle on annettava tilaa ryhmän kokoontumisissa (Vilén ym. 2008, 274). Jokainen tapaamiskerta päättyi yhteiseen kokoontumiseen, jossa keskustelimme miten kerholaiset olivat kokeneet tapaamisen.

Ryhmän kokoontumisten tullessa loppuun on tärkeä vähentää koheesion kokemusta, jotta irtaantuminen ryhmästä sujuu hyvin (Vilén ym. 2008, 278–279). Tässä ryhmässä tietoinen koheesion kokemuksen vähentäminen ei tuntunut tarpeelliselta, sillä kokoonnuimme vain viisi kertaa, eivätkä kaikki olleet paikalla jokaisella kerralla. Lisäksi isät olivat tietoisia ryhmän tapaamiskertojen määrästä jo heti ryhmän alkaessa. Viimeinen tapaamiskerta olisi voinut olla jokin retki, jossa ryhmähenki ei olisi muodostunut niin tiiviiksi kuin nyt, mutta ryhmähaastattelu olisi ollut melkeinpä mahdotonta suorittaa toisenlaisessa ympäristössä.

Vertaisuus. Monissa ryhmätoiminnan menetelmissä korostuu yleensä keskustelu, jonka avulla jaetaan ajatuksia ja tunteita mutta myöskin voidaan herätellä uusia ajatuksia ja näkemyksiä (Vilén ym. 2008, 270). Tässä ryhmässä keskustelulle annettiin mahdollisuus muun toiminnan ohessa. Tapaamisten alussa keskustelua oli vähän, mutta lisääntyi sitten loppua kohden. Muutama isä kertoi avoimesti kokemuksistaan ja elämästään, ja se kannusti myös hiljaisimpia isiä osallistumaan keskusteluun kuuntelemalla tai kommentoimalla. Kahdella viimeisellä kerralla keskustelua oli runsaasti ja kaikki isät ottivat keskusteluihin osaa.

Parhaiten keskustelua mahdollistivat yhteinen ulkoileminen, yhteiset kahvi- ja välipalaketket ja viimeisen kerran tapaamisen palautekeskustelu sekä vapaa oleileminen. Retkillä isät kulkivat tiiviisti lapsiensa vierellä, joten vertaiskeskustelut jäivät silloin niukoiksi. Tällöin toki isät huomioivat lapsiaan täysipainoisemmin. Viimeisen kerran ryhmähaastattelu myös toimi tällaisena keskusteluna vanhemmuudesta roolikartta tehtävän avulla sekä samalla isät analysoivat isä-lapsikerhon antia omasta näkökulmastaan. Haastattelu rohkaisi isiä vuoropuheluun ja pohtimaan eri näkökulmia. Vanhemmuuden roolikartta sekä

isille jaetut Isä-kortit välittivät myös isyyteen ja vanhemmuuteen liittyvää tutkittua tietoa.

Isät keskustelivat toisten isien kanssa esimerkiksi lapsistaan, lasten harrastuksista, lasten sisarussuhteista ja kokemuksistaan isänä olosta. Isät myös antoivat toisilleen vinkkejä esimerkiksi lapsiperheitä kiinnostavista tapahtumista. Annoin isien keskustella keskenään, kun keskustelutilanteita syntyi, joten kaikkia keskustelun aiheita en saanut tietooni.

Luottamuksellisuus ja avoimuus. Isien tutustumista toisiin isiin edisti yhteiset leikit. Ensimmäisen kerran liikuntaleikit edistivät kontaktin ottamista toisiin sekä isien että lasten välillä. Tutustumista saattoi toisaalta haitata vertaiskeskustelujen niukkuus silloin, kun olosuhteet haittasivat keskustelujen syntymistä esimerkiksi retkillä. Tärkeää oli myös ryhmän ohjaajien oma avoimuus luottamuksellisen ilmapiirin luomiseksi. Luottamusta lisäsi Tervetuloa kerhoon -kirjeessä painotettu luottamuksellisuus ja turvallisuus, siten isät tiesivät kerhon yhteiset säännöt kerhon alkaessa.

Tunteiden jakaminen, auttaminen ja avun saaminen. Isät pystyivät tuomaan kerhossa esille myös hankalia tunteitakin, kuten epävarmuuden ja huolestuneisuuden tunteita kerhotapaamisten jatkuessa. Nämä tunteet hyväksyttiin ja isää kannustettiin ja rohkaistiin asiassa kertomalla miten itse oli selvinnyt samanlaisesta tilanteesta.

Kerhossa tuli myös kokemuksia toisen auttamisesta ja avun saamisesta esimerkiksi lapsen housujen kastuttua, jolloin housut saatiin lainaksi toiselta isältä. Isät myös tarjosivat kyytiä toiselle isälle ja tämän lapselle uimahalliin suuntautuvalla retkellä. Isät auttoivat kerhotapaamisissa paikkojen laitossa kuntoon sekä järjestelivät pöytiä, jotta päästiin istumaan saman pöydän ääreen. Yksi isä pyysi kerhoon mukaan toisen isän, johon oli tutustunut vapaa-ajallaan, auttoi ilmoittautumaan kerhoon ja oli tämän tukena kerhotapaamisissa. Isät ottivat uudet kerholaiset lämpimästi vastaan ja rohkaistuivat myös puhumaan muuta kuin äidinkieltään toisen kerholaisen kanssa. Kerhossa oli aina iloinen ja lämmin tunnelma. Isien kesken jaettiin hauskoja tarinoita ja kokemuksia sekä laskettiin leikkiä.

Isyyteen sitoutumisen tunnusmerkkien esille tuleminen kerhossa

Kokonaisvaltainen huolenpitäminen. Lapsen ollessa isän kanssa kerhossa, isä sai tilaisuuden hoivata ja pitää huolta lapsesta ja kerhotapaamisen aikana isillä oli kokonaisvaltainen vastuu lapsensa hyvinvoinnista. Tullessaan kerhotapaamiseen isät joutuivat ottamaan huomioon säänmukaisen pukeutumisen sekä aikataulun esimerkiksi ruokailujen ja päiväunien suhteen. Isät huolehtivat lastensa syömisestä kerhossa, ja osa isistä oli ottanut mukaansa eväitä lasta varten. Isät huolehtivat lastensa käsihygieniasta ennen ruokailutilanteita. Uimahalliretkeä suunnitellessa isät miettivät mahdollisuuksiaan huolehtia lapsensa turvallisuudesta silloin, kun mukana on useampi lapsi.

Isät lohduttivat lapsiaan ottamalla syliin ja puhumalla rauhoittavasti esimerkiksi tämän satuttaessa itseään tai pahoittaessaan muuten mielensä. Isät pitivät huolta lapsen turvallisuudesta suojelemalla esimerkiksi putoamiselta tai kaatumiselta. Isät myös huolehtivat lapsen tavaroista. Isät leikkivät lastensa kanssa ja olivat lähellä lapsiaan. Isät myös rajoittivat lapsensa liiallista vauhtia, jos se heikensi oman lapsen tai muiden lasten turvallisuutta.

Isän ja lapsen vuorovaikutus. Isät kannustivat ja rohkaisivat lapsiaan esimerkiksi leikkimään toisten lasten kanssa ja kokeilemaan uusia liikuntavälineitä. Isät auttoivat lapsia esimerkiksi rauhoittumaan tai ylittämään vaikeita paikkoja temppuradalla. Isät arvostivat lastensa piparinleipomis- ja koristelutaitoja ja ihailivat lapsen liikunnallisia kykyjä esimerkiksi leikkiessä. Isät kuuntelivat lapsiaan ja ottivat huomioon lapsen ilmaisemia tarpeita tarkoituksenmukaisesti. Isät puhuivat lapsille arvostavasti ja rauhoittavasti. Isät hyväksyivät lapsen persoonallisen tavan suhtautua asioihin ja auttoivat lasta selviytymään tunnekuohuista esimerkiksi pitämällä sylissä sekä viemällä lapsen syrjemmälle rauhoittumaan. Isät opettivat lapsilleen uusia tietoja, kuten esimerkiksi vedenalaisesta elämästä ja luonnosta sekä taitoja, kuten esimerkiksi uimista.

Isyydelle omistautumisesta kertoi se, että isät olivat kiinnostuneita isyyteen liittyvien ilmiöiden tutkimisesta ja isyyden tukemisesta. Isät arvostivat yhdessäoloa lapsen kanssa. Isät kokivat että kerhoon oli mielekästä tulla juuri siitä syystä, että kerhoon voi tulla yhdessä lapsen kanssa. Isät olivat myös aktiivisia antamaan kehittämisehdotuksia isä-lapsikerhoon liittyen.

Kiintymys ja jaettu ilo. Isien kiintymys lapsia kohtaan näkyi isien lapselle tarjoamassa hyvässä hoivassa ja huolenpidossa. Isät myös osoittivat kiintymystään ottamalla lasta syliin, halaamalla ja paijaamalla lasta. Isät puhuivat lapsestaan hyväksyvästi, arvostavasti ja lämpimästi. Isien ja lasten yhdessäolon ilo kerhossa näkyi hymyinä, nauruina ja riemunkiljahduksina. Isät hymyilivät ja nauroivat lapsensa tekemisille ja sanomisille. Isät kertoivat mielellään lapsiensä kommelluksista toisilleen. Isät lisäsivät lapsen riemua osallistumalla hassutteluun ja esimerkiksi nostamalla lasta korkealle ilmaan. Isät saivat mielihyvää siitä, että pystyivät viemään lastaan ennen kokemattomiin paikkoihin ja opettaessaan lapselle uusia asioita. Isät kertoivat että tulivat mielellään kerhoon ja toivoivat kerholle jatkoa. Isät olivat iloisia myös siitä, että puolisolle mahdollistuu isä-lapsikerhon myötä omaa aikaa. Isät viihtyivät kerhossa niin, että tapaamisaika saattoi joskus venyä yli suunnitellun ajan.

Lapsen kokemus isästä. Isyyteen sitoutumista voidaan havainnoida myös lapsen kautta. Lapset turvautuivat isään paljon kerhotapaamisten alussa mutta isän rohkaistessa lapset uskaltautuivat leikkimään ja tutustumaan toisiinsa. Kerhotapaamisten myötä lapset tulivat rohkeimmiksi ja luottavaisemmiksi ryhmässä. Lapset tunsivat olonsa turvallisiksi isän seurassa ja osoittivat kiintymystään hakeutumalla isän seuraan ja syliin kaivatessaan hoivaa, huolenpitoa, lohdutusta ja rauhoittumista. Yhdessäolon tyydyttävyydestä kertoo se, että isät pystyivät vastaamaan lapsen tarpeisiin asianmukaisella tavalla. Lapset halusivat jakaa isän kanssa myös kokemuksiaan ja iloaan. Lapset ikävoivät isäänsä, jos isä ei ollut saatavilla tämän ollessa esimerkiksi ryhmähaastattelussa. Isät kertoivat lastensa tulevan mielellään kerhoon. Isän kanssa vietetty aika oli merkityksellistä lapselle.

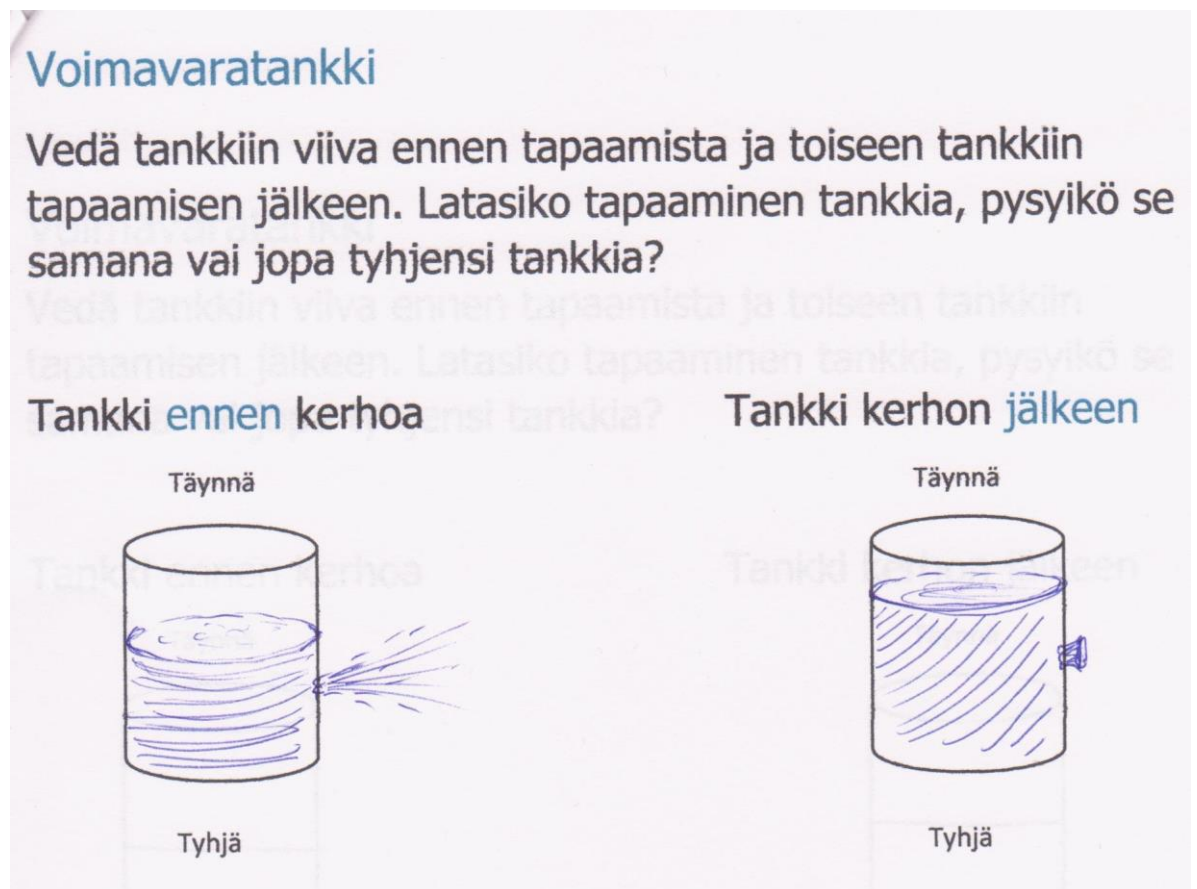
Yhteenveto osallistuvan havainnoinnin tuloksista

Yhteenvetona voidaan esittää Isä-lapsikerhon mahdollistaneen hyvin vertaisuuden ja koheesion kokemuksen. Isät jakoivat kokemuksiaan ja tunteitaan välipala/kahvihetkissä, ulkoillessa, palautekeskusteluissa ja vapaan oleilun aikana. Kerhossa oli avoin, luottamuksellinen ja lämmin ilmapiiri. Isät auttoivat, kannustivat ja rohkaisivat toisiaan. Ryhmän hoitavat elementit toteutuivat kerhossa hyvin, joten voidaan ajatella kerhon voimaannuttaneen kerholaisia.

Kerho tuki isyyteen sitoutumista luomalla isälle tilaisuuden kannustavaan, rohkaisevaan, arvostavaan ja lapsen tunteet huomioivaan vuorovaikutukseen lapsensa kanssa. Kerhossa isä sai mahdollisuuden lapsen kokonaisvaltaiseen huolenpitämiseen, kiintymyksen osoittamiseen ja isyydelle omistautumiseen. Isän ja lapsen yhdessäolossa välittyi jaettu ilo.

9.2 Voimavaratankki-palautteen kerääminen, analyysi ja tulokset

Isille annettiin mahdollisuus täyttää jokaisella tapaamiskerralla voimavaratankki-palaute. Isiä ohjeistettiin vetämään kynällä viiva siihen millä tasolla koki omien voimavarojen olevan ennen kerhoa ja kerhon jälkeen. Isät täyttivät palautteen kerhon lopussa. Tässä kuvassa 4 on esimerkki siitä, miten voimavaratankki-palautetta on tulkittu. Isä on merkinnyt voimavaratankin pinnan kerhon jälkeen ylemmäksi kuin ennen kerhoa, joten palautetta on tulkittu siten, että tankki on täyttynyt kerhon aikana.

Kuva 4. Voimavaratankki-palautteen tulkitseminen. Voimavarat olivat lisääntyneet kerhotapaamisen aikana.

Yhteensä kaikilta kerroilta saatiin 26 palautetta. Palautteita olisi ollut kaiken kaikkiaan mahdollista saada 31, jos kaikki olisivat palauttaneet voimavara-tankkipalautteen, jotka osallistuivat kerhotapaamiseen.

Taulukossa 1 esitellään voimavaratankki-palautteiden tulokset. Kahdessakymmenessä palautteessa tankki oli täyttynyt tapaamisen aikana. Yhdessä palautteessa tankin pinta oli laskenut tapaamisen jälkeen. Viidessä palautteessa tankin pinta oli pysynyt ennallaan ennen ja jälkeen tapaamisen. Voimavara-tankit täytyivät kerhon aikana 77 prosentissa palautteista.

Voimavaratankki oli helppo tapa kerätä tietoa kerhon vaikutuksista isien voimavaroihin. Voimavaratankki-palautteen täyttäminen ei ollut pakollista, joten tapaamisissa saattoi jotkut isät jättää täyttämättä voimavaratankki-palautteen. Tähän saattoi vaikuttaa kiire, unohtaminen, häiriöinen tilanne tai heikko motivaatio palautteen täyttämiseen.

Taulukko 1. Voimavaratankki-palautteen tulokset ilmoitettuna tapaamiskerroittain

	1.tapaami- nen	2. tapaami- nen	3. tapaami- nen	4. tapaami- nen	5. tapaami- nen
Kerhoon osallistuneiden isien lukumäärä	7	7	7	4	6
Voimavarat nousseet	5	5	5	3	2
Voimavarat pysyneet samana	1	1	1	1	1
Voimavarat laskeneet	-	-	1	-	-
Palautteita yhteensä	6	6	7	4	3

Yhteenveto voimavaratankki-palautteesta

Valtaosa isistä koki voimavarojensa lisääntyneen kerhotapaamisen aikana.

9.3 Ryhmähaastattelun toteutus, analyysi ja tulokset.

Viimeisellä kerralla pidimme yhdessä toisen vetäjän kanssa ryhmähaastattelun isä-lapsikerhon isille. Haastatteluun osallistui kuusi isää. Kysyin haastattelun nauhoittamiseen isiltä luvan ja lupa saatiin. Nahoitus litteroitiin haastattelun jälkeisenä päivänä. Litteroidessa kirjoitin kaikki haastatteluun kuuluvat keskustelut mutta jätin pois esimerkiksi isien ja lasten väliset keskustelut, jos ne eivät liittyneet haastattelun teemoihin. Ryhmähaastattelua litteroidessa oli haastavaa huomata, kuka isistä milloinkin puhui, joten jätin tekstistä pois haastateltujen isien tunnistet. Haastatteluaineiston analyysissä tämä tieto ei ollut myöskään olennaista.

Aineiston hyvän analysoimisen perusta on perusteellinen aineistoon tutustuminen (Hirsijärvi & Hurme 2000, 143). Luin haastattelua useita kertoja ja samalla esille alkoi nousta samankaltaisuuksia mutta myös uusia näkökulmia. Litteroidusta haastatteluaineistosta korostin erivärisillä tusseilla haastattelun teemoja kuvaavia lauseita.

Isillä ei juurikaan ollut mitään ennakko odotuksia kerhosta:

– Mulla ei ainaskaan ollu mitään odotuksia. Lähdin avoimin mielin...

Moni isä oli saanut kipinän tulla kerhoon puolisoltaan:

– Minutkin patistettiin -tänne, menet sit sinne. Haluun olla välil yksin. Se on hyvä veruke.

– Tästä kerhosta ei itellään ajatuksia ollut kun edellisenä päivänä vaimo kertoi mulle mihin meet sitten lapsen kanssa.

Myös uteliaisuus ja halu tavata toisia isiä sekä lapselle uuden kokemuksen tarjoaminen siinä, että isän kanssa voi myös tavata muita ihmisiä, olivat syynä kerhoon tulemiseen. Tärkeää oli myös tarjota äidille hetki omaa aikaa:

– Puolet on uteliaisuutta ja puolet on että antaa äitin olla välil kotona.

– Tää on niinku uusi lisä juttu. Ne näkee että isänkin kaa voi olla muiden ihmisten kanssa. Toinen sitten että tapaa muita isiä, mun mielestä tää et voi niin kuin jutella vähän isät keskenään. Periaatteessa sellainen kiinnostaa sellainen veritaistuki.

Isät kertoivat, että ajatus, juuri isälle tarkoitetusta kerhosta tuntui hyvältä, sillä monilla ryhmän isillä oli kokemusta myös vanhemmille tarkoitetuista kerhoista. Näissä kerhoissa ja kokoontumisissa isät olivat kokeneet itsensä vaivaantu-neiksi, ollessaan ainoana miehenä naisvaltaisessa joukossa. Tämä kokemus oli yhteneväinen myös alkukartoituksessa tehtyjen haastatteluiden kanssa:

– Eihän niitä paljon oo niit kerhoi, mitä tahansa näit aktiviteettei joissa olis pel-kästään isiä.

– Kerran kaks käyn jossain kerhossa viikolla ja siellähän on 90 prosenttia äi-tejä. Mä koin itse sen vaivautuneena et olla ainoana isinä äitien kanssa, jo että on tällainen tilaisuus tuntuu tosi hyvältä.

Kerho oli mahdollistanut myös kahdenkeskisen ajan antamisen lapselle ja voi toimia siten myös perheen arjen helpottajana:

– Oikeestaan on hyvä että kun ollaan lapsen kanssa täällä, niin se toinen lapsi on sellainen pikkusen herkempi tapaus, niin se saa sitten semmoista kahden-keskistä aikaa, mikä olis muuten aika vaikeaa järjestää.

– Ne on sellaisessa iässä ettei ne vielä keskenäänkään osaa oikein leikkiä...vii-konloppuna kun kaksi päivää ollaan sisaruksen kaa ihan lähekkäin niin siin tu-lee se ongelma.

Isät kertovat tapaavansa harvoin tai eivät ollenkaan toisia isiä. Syynä tähän on arjen aikataulut, työssä käyminen ja harrastukset:

– Mä ite tapaan liian vähän. Ei vaan aikataulu vaan meillä on lapsilla eri vuoro-kausirytmii kuin meidän tutuilla, sekin vaikuttaa. Mä hyvin vähän tapaan. Tahtoi-sin enemmänkin.

– Sama juttu, kyl mäkin tapaan mut enemmänkin vois, just lasten kanssa. Nyt alkaa kavereilla alkaa olla lapsia. Sillain niin kuin mahdollisuus ois. Se aikatau-luttaminen, ite töissä ja harrastuksia ja muilla samat jutut. Se on aina vähän vaikeeta. Jos joltain kysyt lähdetkö puistoon niin ei viiti koko kaveripiiriä käydä läpi.

– Se kyl korostaa tällaisen järjestetyn toiminnan merkitystä. Se on hankalaa...

Isät olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä tapaamiskertojen ohjelmaan. Uimahalliin meno oli haastavaa yhdelle isälle. Hän oli kuitenkin päättänyt lähteä sinne, mutta sitten sille päivälle tulikin muuta ohjelmaa:

– Onhan tää ollu aika kattava, monipuolista.

– Aktiviteetit ovat olleet hyviä, sillä lapsella on paljon energiaa. Uimahalliretki oli hyvä.

– Kun aattelee sitä meripuistossa, se oli must ihan kiva mut se hajaantuu se tilanne siellä ulkona. Aktiviteetit on tärkeitä. Niihin kannattaa painottaa. Kaks kolmesta aktiviteettia ja yks kolmesta sisällä (kokoontuminen sisätiloissa).

Isät suhtautuivat pääosin myönteisesti kerhotapaamisiin, jossa keskustelulle olisi enemmän tilaa. Yksi ehdotus oli asiantuntijan vetämä keskustelu, jonka aihe olisi ennalta sovittu. Kuitenkin tällaisia keskusteluun painottuvia tapaamisia voisi olla muita tapaamisia harvemmin. Aiheeksi toivottiin keskustelua isyyden merkityksestä ja roolista:

– Meillä vaimo hoitaa mun kouluttamisen. Pistää Meidän perheen- ja Vauva-lehden mun Tekniikan maailma pinoon.

– Vois olla kerran kaks vuodessa. Sinne tulis ne, jotka olis kiinnostuneita. Siin ois aihe, joku tulis puhumaan ja sit vois keskustella. Kerran kaudessa syksyllä ja keväällä. Vois etukäteen kartoittaa mikä vois kiinnostaa.

– Isyyden merkitys ja rooli, se nyt on ehkä liian laaja mut siihen suuntaan...

Kysyttäessä isiltä, mitä kerhosta oli saanut, oli sitä aluksi vaikea eritellä. Muutama isä toi esille sen, että on halunnut tarjota lapselle mukavaa puuhaa ja yhdessäoloa ja siinä oli kerhossa onnistuttu. Isän mieli on ollut hyvä, kun on huomannut lapsen viihtyvän:

– Lapsi on ainakin tykännyt ja se riittää mulle ja tottakai itekin on tästä saanut kun näkee että lapsi viihtyy ja tykkää siitä ja puhuu jälkeinpäin siitä kotona. Itellä mieli paranee siitä. En tiedä onko tää niin sanotusti voimavaroja antanut itelle mut että hyvä mieli on aina ollu kun on tullu ja lähteny.

Isät uskoivat, että jos kerho jatkuisi pidempään, mahdollistuisi paremmin myös isien välinen keskustelu ja sitä kautta vertaistuen saaminen:

– Uskoisin että tän tyyppisessäkin olis se (vertaistuen) mahdollisuus jos olis pidempää, vaikka sieltä syksystä kevääseen. Sekin loppupuolelta. Nyt se on herkästi lapsikeskeistä. Se menee siihen se huomio, mut kun ne lapset tutustuu enemmän toisiinsa se rupee sujuvoitumaan.

– Tää on hyvää siinä, ettei oo tarvinnut keksiä mitään kun on voinut vaan lähteä. Se vois poikia semmoistakin (vertaistukea) jatkossa.

Eräs isä toi myös sen näkökulman esille, että kerhossa lapsi näkee myös muitakin miehiä kuin vain oman isänsä ja se tuo siten tasapainoa muuten naisten ympäröimään maailmaan:

– Mä oon miettinyt kun päiväkodeissa käytännössä kaikki lastenhoitajat ovat naisia ja useimmin äitejä, sekin maailma on siel tulee vähän miehen tai isän roolia lapselle, se on yks semmoinen et tää tavallaan osittain paikkaa.

– Se mun lapsi on ihan innoissaan kun kuulee että nyt on se isä-lapsi kerho. Sitten se vielä varmistaa että eikö sinne tuu äitejä? Sit se kävi tänään vielä ennen lähtöä, et sillä on tärkeä asia äidille, se kävi sanomassa äidille että: Sä et sitten voi tulla sinne! Ei ollut mitään ilkkumista tai silleen...

Isät olivat saaneet kannustusta kerhoon lähtemiseen puolisoiltaan, joten puoliso on ehkä ajatellut kerholla olevan positiivisia vaikutuksia myös häneen ja

parisuhteeseen. Haastattelussakin isät kertoivat puolison hyötyvän siitä, kun saa omaa aikaa:

- *Vaimo näki että tää edistäs meidän suhdetta.*
- *Kerho on hyväksi hänelle (puolisolle). Jos olisi mahdollista niin vaikka joka päivä voisi olla kerhoa... Me kaikki haluamme olla joskus yksin. Tämä on hyvä.*
- *Tästä ois voinut kotiin viedä kyselyn että miten tää on vaimoon vaikuttanut...*

Kysyttäessä isiltä olisivatko he kiinnostuneita osallistumaan kerhoon myös tulevaisuudessa, vastaukset olivat poikkeuksetta myönteisiä ja kokivat, että kerholle olisi varmasti kiinnostusta myös laajemmin. Isät pohtivat myös mainostamisen merkitystä:

- *Mut niinku uskon että löytyy paljonkin kiinnostuneita, jotka eivät vaan oo kuullu tästä.*
- *Mainos vois tavoittaa enemmänkin niitä, jotka olis kiinnostuneita.*
- *Mainostaa paljon ja tulee paljon porukkaa niin siinä on semmoinen oma haasteensakin sitten ehkä voi olla hyväkin että olis vaikka kaks eri ryhmääkin. jos on vaikka 30 isää ja 50 lasta niin sinne helposti hukkuu. Siin ei sit tietyllä tavalla tutustu enää kehenkään.*

Isillä oli kehittämis ehdotuksia kerhon suhteen. Isät toivoivat jo toteutuneen ohjelman lisäksi luontoon tutustumista lapsen kanssa tai isompien lasten kanssa voisi olla isä-poikasählyä:

- *Ite semmoinen metsään meno tutustuminen marjoihin tai kasveihin, semmoinen ainakin meidän lasta kiinnostaa. Tutkii kukkia, puita ja kasveja, vois olla ihan kiva.*
- *Mä oon kuullut tosi kivasta kerhosta, isä-poikasähly, se on toki isommille, mut ne oli 4-8 vuotiaille.*

Lasten ikä oli isienkin mielestä tärkeä asia kerhon kohderyhmän valinnassa. Samanikäiset lapset mahdollistavat samassa elämäntilanteessa olevien isien tapaamisen ja lasten ikä vaikuttaa myös suunniteltuun toimintaan:

- *Se on aika tärkeää tietää ilmoittautuessa kun isien on aika vaikea lähteä vauvan kanssa, ja yläikärajakin on on tärkeä, että ollaan suurin piirtein samassa elämäntilanteessa.*

Ehdotuksia tuli myös yhteisten retkien järjestämisestä:

- *Vois myöhemminkin porukka vaikka vuokrais jonkun bussin ja lähtee porukalla jonnekin Hoploppiin. Kustannus siihen sit erikseen.*

Isät kokivat, että tapaamistiheys 2-3 viikon välein olisi sopiva. Tällöin kerho ei olisi liian sitova mutta ei toisaalta haittaisi liikaa omia menoja. Myös jatkuvaa, kerran viikossa kokoontuvaa kerhoa ehdotettiin:

– Vois olla vaikka 2-3 viikkoa väliä. Riippuu kaudesta. Kesällä on omia menoja niin paljon. Sit voisi olla vaikka kolmen viikon välein.

– Ei ainakaan harvemmin, nääkin on ollut kipeenä ja silloin menettää helposti yhden kerran, niin tulee pitkä tauko. Jos se on aika pieni ryhmä ja on kerran viikossa, helposti jäädään pois, eikä tule niin tiivistä.

– Kerran viikossa avoimella toiminnalla. Jos ois joka viikko ois mahdollisuus ja miettii pääseekö tulemaan.

Isät miettivät myös sitä, miten kerhon kuluja voitaisiin kattaa. Isät ehdottivat että kerhossa voisi olla joku pieni maksu, jotta kerhoon sitouduttaisiin paremmin. Kuitenkin pitäisi olla myös mahdollisuus saada vapautus maksusta:

– Jos sillä on merkitystä niin ite voisi vaikka jonkun pienen summankin maksaa. Varattomien kanssa siitä voisi tietenkin joustaa.

– Tällainen kerho, jos siinä olis pieni maksu niin se parantas sitoutumista. Tup-paa porukka ilmoittautumaan ja käy vaan silloin tällöin. Siin olis se positiivisenkin puoli.

– Maksu voisi olla vapaaehtoinen.

Yhteenveto ryhmähaastattelusta

Isät eivät osanneet sanoa suoraan, mitä vaikutuksia kerholla oli ollut heidän voimavaroihinsa, mutta aineistosta voi vetää johtopäätöksiä asiaan perehtyen niihin syihin, miksi isät olivat lähteneet mukaan toimintaan ja millaisia vaikutuksia kerholla oli koko perheen hyvinvointiin. Isät kertoivat tapaavansa vain vähän toisia samanlaisessa elämäntilanteessa olevia isiä. Isä-lapsikerho koettiin paikkana, jossa vertaistapaamisiin ja keskusteluihin oli järjestetty mahdollisuus. Isät arvioivat näiden viiden tapaamiskerran olleen kuitenkin liian lyhyt aika, jotta tiiviimpiä vertaissuhteita olisi vielä ehtinyt syntyä.

Isät saivat iloa ja hyvää mieltä nähdessään lapsensa viihtyvän, ja se oli isien mielestä jo itsessään riittävä syy käydä kerhossa. Kerho tarjosi lapselle mahdollisuuden isän jakamattomaan huomioon sekä kerhossa käymiseen juuri isän kanssa, ilman äitiä. Kerhon koettiin tuovan tätä kautta myös miehen ja isän mallia lapsille, kun neuvoloissa, päivähoidossa ja koulussakin valtaosa työntekijöistä on naisia.

Koko perheen hyvinvointia edisti se, että puolisolle oli tarjoutunut tilaisuus viettää omaa aikaa isän ja lasten ollessa kerhossa. Puolisot olivat useammassa tapauksessa se taho, joka oli kannustanut isiä kerhoon. Tämä kannattaa ottaa huomioon kerhon markkinoinnissa myös jatkossakin.

Isät olivat sitä mieltä, että tällaiselle toiminnalle olisi tarvetta myös laajemmalti-
kin ja antoivat ehdotuksia kerhon sisältöön ja tapaamistiheyteen. Sopiva ta-
paamistiheys olisi 1–3 viikon välein, avoimella periaatteella, jossa kerhossa
voisi käydä halutessaan ja mukaan voisi liittyä uusia isiä. Isät toivoivat ta-
paamisilta lapsille sopivia aktiviteetteja, mutta muutaman kerran kaudessa,
kevällä ja syksyllä, voisi olla asiantuntijan vetämä alustus ja keskustelu en-
nalta sovitusta aiheesta. Isille tärkeää oli myös se, että kerhot olisivat kohden-
nettuja lasten iän mukaisesti, jotta isät voisivat tavata samanlaisessa elämän-
tilanteessa olevia isiä. Tämä myös mahdollistaisi toiminnan suunnittelemisen
ikätaisoisesti.

9.4 Kyselyn toteutus, analyysi ja tulokset

Kyselylomakkeen kysymykset nousivat teoriaosuuden isyyteen sitoutumisen
tunnusmerkeistä sekä ryhmän hoitavien elementtien toteutumisesta ryh-
mässä. Lisäksi kyselyssä kysyttiin taustatietoja, jotka auttavat ymmärtämään
isä-lapsi ryhmän kohdejoukon olemusta. Kyselylomakkeen kysymyksiä kom-
mentoi yksi isä, joka ei kuitenkaan kuulunut tutkimuksen kohteena olevaan
isä-lapsi ryhmään. Kommentoinnin jälkeen kyselyä muokattiin selkeämmäksi
ja vastausvaihtoehtoja muutettiin yhdenmukaisemmaksi läpi koko kyselyn. Liit-
teessä numero 6 on esitelty jokaisen väittämän tulokset.

Keräsin kyselyaineiston jakamalla kyselylomakkeen viimeisellä ryhmätapaami-
sella paikalla olleille isille sekä lähettämällä kyselylomakkeen postitse isille,
jotka eivät olleet viimeisen kerran tapaamisessa. Kyselylomakkeen yhtey-
dessä oli valmiiksi täytetty palautuskirjekuori postimerkkeineen. Viimeisellä ta-
paamiskerralla kerroin isille kyselylomakkeen tarkoituksesta. Niiltä, jotka eivät
olleet viimeisellä kerralla mukana, pyysin kyselyn lähettämistä varten posti-
osoitetiedot sähköpostitse. Viestissä kerroin kyselylomakkeeni tarkoituksen ja
palautusohjeet.

Otantajoukkona oli isä-lapsikerhoon osallistuneet isät. Otantaan pääsivät
kaikki isät, jotka olivat osallistuneet vaikka vain kerran isä-lapsikerhoon. Kyse-
lylomakkeita annettiin tai lähetettiin kymmenelle isälle ja täytettyjä lomakkeita
palautui viisi kappaletta helmikuuhun 2016 mennessä, eli vastausprosentti oli
50 %. Lähetin sähköpostitse vielä kolmen viikon päästä viimeisestä kerrasta
pyynnön täyttää ja palauttaa kyselylomake, jos sitä ei ollut vielä palauttanut,
mutta tämänkään jälkeen ei enää palautunut yhtäkään kyselylomaketta.

Kyselylomakkeen tarkoitus oli saada ryhmän vaikutuksista yksityiskohtaista tietoa sekä tavoittaa ne, jotka eivät olleet viimeisellä kerralla ryhmähaastattelussa mukana. Kyselylomakkeen muokkaamiseen jäi vain vähän aikaa, joten esitestaamiseen ei ollut mahdollisuutta. Kyselyn vastausvaihtoehtojen muokkaaminen oli haastavaa.

Koska palautettuja kyselylomakkeita oli vain viisi, en syöttänyt tietoja tilasto-ohjelmaan vaan tein aineistosta yksinkertaiset jakaumat. Kaikki viisi isää olivat vastanneet kaikkiin kyselylomakkeen kysymyksiin. Avoimiin kysymyksiin vastauksia antoi neljä isää.

Taustatiedot

Kyselyyn vastaajista nuorin oli 34-vuotias, vanhin 40-vuotias. Ilmoitettujen ikien keskiarvo oli 36,4 vuotta. Vastaajien lasten iät vaihtelivat 1-vuotiaasta kahdeksan vuotiaaseen. Vastaajien perheissä oli 1–3 lasta, keskimäärin perheeseen kuului 2,2 lasta. Kaikilla vastaajilla perheeseen kuului puoliso. Vastaajista kolme oli töissä, yksi oli opiskelija, yksi ilmoitti olevansa työtön, mutta hoitavansa perheen lasta kotona.

Isät osallistuivat kerhotapaamisiin kahdesta kuuteen kertaa. Keskimäärin isät osallistuivat kerhoon 3,6 kertaa. Isät olivat saaneet tietää toiminnasta vaimoltaan tai joltain tuttavaltaan.

Kysymykseen numero kuusi, mikä sai vastaajan lähtemään mukaan toimintaan, isät saivat ympyröidä useamman vaihtoehdon. Isän sai lähtemään mukaan toimintaan halu viettää yhteistä aikaa lapsen kanssa, halu saada yhteinen harrastus lapsen kanssa sekä halu mahdollistaa puolisolle lapsivapaata aikaa (Taulukko 2). Halu tutustua toisiin isiin oli rengastettu vain yhdessä vastauksessa. Kyselylomakkeen vastaukset ovat tältä osin eriäviä ryhmähaastattelussa esille tuotuun tarpeeseen tavata toisia isiä.

Taulukko 2. Syyt kerhoon hakeutumiseen

Halusin tutustua toisiin isiin.	1
Halusin yhteistä aikaa lapseni/lasteni kanssa.	3
Halusin itselleni ja lapselle/lapsille yhteisen harrastuksen.	3
Halusin mahdollistaa puolisolle lapsivapaata aikaa.	3

Väittämissä 7–15 kyseltiin isien kokemuksia siitä, miten kerho mahdollisti ryhmän hoitavien elementtien toteutumisen eli voimaantumisen. Olen kerännyt nämä vastaukset kappaleisiin vertaistuen kokemukset, osallisuuden kokemukset ja voimavarat. Yksityiskohtaiset tulokset numeroiden 6–27 väittämistä ja kysymyksistä löytyvät liitteestä 6.

Vertaistuen kokemukset. Isät kokivat pystyvänsä jakamaan kerhossa ajatuksia ja kokemuksia toisten isien kanssa. Yksi vastaajista oli vastannut kysymyseen kielteisesti. Tämä isä oli halunnutkin saada vain yhteistä aikaa lapsensa kanssa tullessaan kerhoon, joten omien ajatusten ja kokemusten jakaminen ei ollut ehkä niin tärkeää kerhon toiminnassa. Toisilta isiltä neuvoa ja tukea sai usein yksi isä. Kielteisesti tähän vastasi kaksi isää. Myös neuvojen ja tuen antamisen kokemus painottui neutraaleihin vastauksiin. Näitä tuloksia voisi selittää ryhmähaastattelussa esiin tullut ajatus siitä, että isien mielestä viisi koontumiskertaa oli liian lyhyt aika tiiviimpien vertaissuhteiden muodostumiseksi. Kerho ei näyttänyt myöskään vaikuttaneen isien sosiaalisten taitojen vahvistumiseen tai sitten vastaukseen saattoi vaikuttaa isän käsitys omista, jo valmiiksi hyvistä sosiaalisista taidoista.

Osallisuuden kokemukset. Isät kokivat pystyvänsä vaikuttamaan kerhon ohjelmaan ja kerhon eri toimintoihin oli helppo osallistua. Kaikkien isien mielestä kerhossa oli hyvä yhteishenki ja he kokivat tulleen hyväksytyksi sellaisena kuin olivat.

Voimavarat. Kerhon koettiin vähentävän vanhemmuudesta johtuvaa stressiä jonkin verran. Väittämää olisi voinut muokata yksityiskohtaisempaan muotoon. Vanhemmuudesta aiheutuvalla stressillä voitiin käsittää monia asioita. Sen sijaan kaikki isät kokivat kerhon vahvistaneen arjen voimavarojaan. Kaksi isää

olivat vastanneet avoimeen kysymykseen siitä, millä tavalla kerho oli vahvistanut arjen voimavaroja. Näissä vastauksissa isät kertoivat, että toisten isien tapaaminen oli ollut virkistävää ja kerho oli tuonut mukavaa vaihtelua arkeen. Kerho oli antanut rohkeutta lähteä mukaan ja tuonut lisää itseluottamusta isänä. Kerhossa olo oli ollut rento ja lähtiessä mieli oli ollut iloinen:

– Oli virkistävää tavata muita isiä, jotka ovat vastaavanlaisessa pikku-lapsi vaiheessa.

– Lisäksi selviytyminen lasten kanssa uusissa tilanteissa toi lisää itseluottamusta isänä.

– Kerho toi mukavaa vaihtelua arkeen kivojen ihmisten parissa.

Kerholla nähtiin olevan suuri merkitys parisuhdetyytyväisyyteen. Kaikki isät kokivat kerhon lisänneen parisuhdetyytyväisyyttä. Tämä vastaus on yhdenmukainen ryhmähaastattelun tulosten kanssa siitä, että kerho oli tukenut myös puolison jaksamista ja sitä kautta vaikuttanut parisuhdetyytyväisyyteen.

Kysymykset 16–21 ja 23 kartoittivat sitä, oliko kerholla ollut vaikutusta isyyteen sitoutumiseen.

Isyyden vahvistuminen. Kerho oli lisännyt myönteisiä tunteita lasta kohtaan jonkin verran tai ei ollenkaan. Väittämän muotoilua olisi voinut miettiä enemmän, sillä myönteiset tunteet lasta kohtaan ovat sosiaalisesti suotavia tunteita (Vehkalahti 2008, 90) ja isät ovat halunneet ehkä tuoda esiin sitä, että heillä on ollut jo ennen kerhoa riittävästi myönteisiä tunteita lasta kohtaan. Isät saattoivat myös kokea, ettei näihin tunteisiin voi vaikuttaa ulkopuolisilla tekijöillä, kuten osallistumalla kerhoon.

Neutraalit vastaukset korostuivat myös väittämissä koskien myönteisiä tunteita itseä kohtaan isänä sekä itseluottamuksesta isänä. Kolme viidestä isästä koki, että kerho ei lisännyt ollenkaan lapsen turvautumista isään. Tässäkin saattoi vastauksiin vaikuttaa sosiaalinen suotavuus samaan tapaan kuin väittämää numero 18, joka koski myönteisiä tunteita lasta kohtaan.

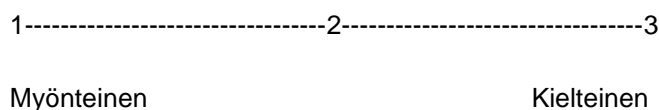
Isät kokivat kerhotoiminnan lisänneen yhdessäolon määrää lapsen kanssa sekä ajattelemaan isyyteen liittyviä asioita jonkin verran. Kerho oli lisännyt myönteisiä tunteita itsestä isänä jonkin verran. Yksi vastaajista koki kerhon lisänneen paljon myönteisiä tunteita itsestä isänä. Tarkasteltaessa saman isän muita vastauksia tuli esille se, että hän oli kokenut kerhon lisänneen paljon

myös itsetuottamusta lapsen kanssa toimiessa. Kerholla ei koettu olevan vaikutusta lapsen turvautumisessa isään arjen tilanteissa.

Kysymyksissä 24–27 selvitettiin isien halukkuutta osallistua isille suunnattuun toimintaan sekä millainen toiminta kiinnostaisi isiä myös jatkossa. Kaikki vastanneet isät haluaisivat vastaisuudessaakin osallistua isille suunnattuun toimintaan. Kysyttäessä sopivaa kokoontumistiheyttä, kaksi isää pitivät sopivana määränä viidestä kymmeneen kokoontumiskertaa ja yksi isä 11–15 kokoontumiskertaa. Tästä voitaisiin tehdä johtopäätös siitä, että kolme isää haluaisivat ehkä kerhon olevan suljettu ryhmä ja kerholla olisi selkeä alku ja loppu. Kaksi isää halusivat kerhon olevan jatkuvaa toimintaa. Neljän isän mielestä kerho voisi kokoontua kahden viikon välein.

Isien kokemus kerhon vaikutusten myönteisyydestä

Vastaajien ilmaiseman kokemuksen myönteisyyttä tai kielteisyyttä mitattiin mittarilla (kuva 5). Laskin yhteen kaikkien isien antamien vastausten numerot usein=1, silloin tällöin/jonkin verran= 2, ei/en ollenkaan= 3 ja jaoin ne kysymysten lukumäärällä. Laskin siis valitut osiot yhteen ja jaoin sen, eli summa-
muuttujan, käytettyjen muuttujien lukumäärällä, jolloin saatu asteikko vastasi alkuperäisen osioiden keskiarvoa (Vehkalahti 2008, 112). Tämän mittarin avulla oli tarkoitus tarkastella sitä, miten myönteisinä tai kielteisinä vastaajat olivat kokeneet kerhon vaikutukset ja verrata niitä tietoihin missä tapaamisissa isät olivat lapsineen käyneet. Vastauksien keskiarvo tulkittiin siten, että mitä lähempänä luku oli yhtä, sitä myönteisimmin isä oli suhtautunut kerhon vaikutuksiin.

Kuva 5. Vastauksen tulkitseminen myönteiseksi tai kielteiseksi

Taulukossa 3 on esitetty vastaajien vastausten keskiarvot ja tapaamisiin osallistuminen. Kaikkien vastausten keskiarvo oli 1,9. Myönteisimmin ja kielteisimmin vastanneilla oli 0.8 ero vastausten keskiarvoissa. Kolme myönteisimmin vastanneista isistä olivat käyneet Supersankari-jumpassa, Maretariumissa ja uimahallissa. Kahta kielteisimmin vastanneita yhdistää se, etteivät he olleet mukana uimahalliretkellä. Selkeää selittävää tekijää myönteisimmin tai kielteisimmin vastanneiden kesken ei löytynyt.

Taulukko 3. Vastausten keskiarvot ja osallistuminen kerhotapaamisiin

	vastaus- ten keskiarvo	1. tapaami- nen/jumppa	2. tapaa- minen/ ulkoilu	3. tapaa- minen/Ma- retarium	4.tapaami- nen/ uimahalli	5.tapaami- nen/pipa- rien paisto
Vastaaja 1	1.9		x			x
Vastaaja 2	1.6	x		x	x	
Vastaaja 3	2.4	x	x	x		x
Vastaaja 4	1.8	x	x	x		x
Vastaaja 5	1.8	x	x	x	x	x

Myönteisimmin (vastausten keskiarvo 1.6) kerhon vaikutuksiin vastannut isä oli käynyt kolmessa tapaamisessa. Supersankari-jumpassa, Maretariumissa sekä uimahallissa. Kielteisimmin kerhon vaikutuksiin vastannut isä (keskiarvo 2,4) oli käynyt neljässä tapaamisessa. Supersankari-jumppa, ulkoilu, Maretarium, piparien paisto. Myönteisyys tai kielteisyys kerhon vaikutuksista ei siis korreloinut käytyihin tapaamiskertoihin. Ajatus siitä, että useimmin kerhossa käyneet kokisivat kerhon vaikutukset myönteisemmin kuin harvemmin kerhossa käyneet, ei siis pitänyt paikkaansa.

Kehittämisehdotukset ja palautteet kerhon vetäjille

Avoimeen kysymykseen *Millainen toiminta kiinnostaisi sinua tulevaisuudessa?* isät vastasivat seuraavasti:

– *Vastaava toiminta.*

– *Pidin kerhon toteutuksesta. Ohjelma oli mielekäs ja tykkäsin siitä, että vuoro-vaikutus muiden isien kanssa tapahtui itsestään muun toiminnan lomassa, eikä niinkään ohjattuna keskusteluina.*

Kyselylomakkeen lopussa olin toivonut isiltä palautetta kerhon ohjaajille ja lomakkeen kääntöpuolella olikin muutamia kommentteja. Palautteessa annettiin kiitosta hyvin järjestetystä kerhosta, oltiin tyytyväisiä ohjattuun ohjelmaan sekä isien huomioimiseen. Ilmapiiri koettiin lämpimänä ja kerhossa tunnettiin olo tervetulleeksi:

– *Kiitos hyvin järjestetystä kerhosta! Ilmapiiri oli aina lämmin ja tunsin itseni tervetulleeksi.*

– *Hyvää ohjattu ohjelma*

– *Otit hyvin huomioon että nyt on nimenomaan isien kerho, ei vanhempien.*

Isät antoivat kritiikkiä yhteydenpidosta sekä pienten lasten huomioimisesta:

- Yhteydenpito olisi ollut parempaa SMS tai sähköposti
- Pienempien lasten huomioiminen (alle 2v.) enemmän.

Kehittämisehdotuksia tuli myös kerhon kohderyhmän suhteen. Kerhoa ei tulisi rajata vain perheille, joissa on vaikeuksia, sillä perheitä tukisi myös se, että kerhossa olisi myös tavallisessa tilanteessa olevia isiä:

– Jos ja kun kerhon ensisijainen kohderyhmä ovat perheet joissa on vaikeuksia/isällä on vaikeuksia (esim. työttömyys/masennus tms.) on kuitenkin hyvä, että kerhoa ei rajata vain heille. Sillä em. isiä tukee myös se, että kerhossa on "tavallisessa" tilanteessa olevia isiä (työssäkäyviä + olot kunnossa). Tämä on oma mielipiteeni isänä, jonka perhetilanne ja työtilanne ovat päällisin puolin hyvällä mallilla.

Yhteenveto kyselyn tuloksista

Kyselytutkimuksen vastauksista käy ilmi puolison vahva vaikutus kerhoon haikutumiseen. Isät olivat saaneet tietää puolisoltaan kerhosta. Syy kerhoon haikutumiseen oli se, että isät halusivat tarjota puolisolalle omaa aikaa. Kerhon koettiin lisäävän merkittävästi tyytyväisyyttä parisuhteeseen. Kerho mahdollisti hyvin vertaistuen ja osallisuuden kokemuksen. Isät kertoivat kerhon lisänneen arjen voimavaroja, tuonut rohkeutta, itseluottamusta sekä iloista mieltä. Isät olivat tyytyväisiä kerhon ohjelmaan ja halusivat osallistua jatkossakin kerhon toimintaan.

10 ISÄ-LAPSIKERHON TOIMINTAMALLI KYMENLAAKSON ENSI- JA TURVAKOTIYHDISTYKSESSÄ

Alkukartoituksessa tehdyt isä haastattelut antoivat suunta viivat isä-lapsikerhon suunnittelulle. Kerhoa suunniteltaessa pyrittiin huomioimaan isien toiveet kerhon toiminnallisuudesta, lapsilähtöisyydestä ja rentoudesta sekä siitä, että kerho oli suunnattu juuri isille. Kerhon toiminnan onnistumisesta kerättiin tietoa havainnoimalla, palautteen avulla, ryhmähaastattelulla sekä kyselyllä. Kerhon toimintaa myös kehitettiin refleктоimalla jokaisen kerran jälkeen. Näiden eri menetelmien avulla saadut tiedot yhdistettiin isä-lapsikerhon toimintamalliksi (liite 7). Toimintamalli sisältää kerhon tavoitteet ja periaatteet, ohjeet kerhon käytännön toteutuksesta sekä elementit, jotka mahdollistavat isien voimavarojen lisääntymisen sekä isyyden tukemisen.

Toimintamalli mahdollistaa Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen isä-asiakkaiden vertaistuen saamisen. Isä-lapsikerho myös toimii isyyden tukena

tarjoamalla mahdollisuuden isälle viettää aikaa lapsen kanssa, huolehtia tämän kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja jakaa yhteisiä ilon ja riemun hetkiä lapsen kanssa. Isä-lapsikerho lisää myös puolison voimavaroja mahdollistamalla lapsivapaata aikaa muun perheen ollessa kerhossa. Siten kerholla on positiivinen vaikutus koko perheen hyvinvointiin.

Kohderyhmä

Lasten olisi hyvä olla suurin piirtein saman ikäisiä, jotta isät tapaisivat samantyyppisessä elämäntilanteessa olevia isiä ja lapset saisivat saman ikäistä seuraa. Lähes saman ikäisten lasten ryhmä myös mahdollistaa toiminnan suunnittelun lapsilähtöisesti. Kerho olisi suunnattu juuri isille ja heidän lapsilleen. Tällöin kerhoon osallistuminen tukee myös puolison, parisuhteen ja koko perheen hyvinvointia.

Kerho voisi olla kohdennettu haastavassa elämäntilanteessa oleville perheille, sillä nämä perheet voivat tarvita erityistä tukea voimavarojensa ylläpitämiseen sekä isyyteen. Ryhmässä voisi olla kannattelevana voimana myös tasaisessa elämäntilanteessa olevia perheitä, jotka voisivat tarjota näköaloja ja toivoa vaikeuksista selviämiseen.

Kohderyhmän tavoittaminen tapahtuu lähettämällä informaatiota kerhosta yhdistyksen isä-asiakkaille. Kerhoa voitaisiin myös markkinoida perheille kaikissa sosiaali- ja terveystalveissa kuten esimerkiksi neuvoloissa, päivähoitossa ja mielenterveystalveissa. Isä-lapsikerhoa on syytä markkinoida myös äitien kautta, sillä äidit ovat monesti isät liikkeelle paneva voima.

Ryhmän koko

Sopiva ryhmän koko olisi neljästä kymmeneen isää ja heidän lapsensa. Liian isossa ryhmässä tutustuminen voi olla vaikeaa ja toiminnan suunnittelu tulee liian haastavaksi. Kerholaisten määrä ei myöskään voi olla liian pieni, sillä lapsiperheiden elämäntilanteiden huomioon ottaen ei voida olettaa perheen pääsevän jokaiselle tapaamiskerralle aina mukaan. Liian pienessä ryhmässä vertaisuuskokemukset saattavat jäädä niukoiksi.

Kerhon vetäjät

Kerhon vetäjinä voisi olla kaksi Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen työntekijää tai toisena vetäjänä vapaaehtoinen työntekijä. Vetäjiä voisi olla

myös enemmän, jotta tapaamiset eivät peruuntuisi ohjaajien estyessä. Kerhon vetäjillä tulisi olla riittävä kompetenssi isä-lapsikerhon vetämiseen kuten esimerkiksi kokemusta ja tietoa vanhemmuudesta, isyydestä sekä ryhmän vetämisestä.

Tavoite

Tämän kerhon tavoitteena oli isien voimavarojen lisääminen, vertaistuen mahdollistaminen ja isyyden tukeminen. Kerhon tavoitteesta on hyvä keskustella kerhon osallistujien kanssa ensimmäisissä tapaamisissa.

Suunnittelu

Kerhon toiminnan alustava suunnitteleminen on kerhon vetäjien vastuulla. Kerhon osallistujilla tulisi olla mahdollista vaikuttaa kerhon suunnitteluun. Kerhon tapaamisten jälkeen tulisi arvioida kerhon onnistumista yhdessä osallistujien kanssa ja muuttaa kerhon toimintaa vastaamaan paremmin osallistujien tarpeita ja toiveita.

Sisältö

Toiminnallisuus, vapaa yhdessäolo ja leikit tuovat kerholaisia yhteen. Toiminta tulee olla lapsilähtöistä, sillä kun lapset viihtyvät näyttävät viihtyvän myös isät. Isien ja lasten yhteinen toiminta mahdollistaa lapsen täysipainoisen huomioimisen, kannustamisen, rohkaisemisen ja kehumisen. Yhteinen leikki ja retket luovat tilanteita, joissa isä pääsevät harjoittelemaan ja käyttämään luontevasti sitoutuneeseen isyyteen liittyviä taitojaan ja samalla isät voivat havainnoida muiden isien tapoja toimia erilaisissa tilanteissa. Kerhon toiminnallinen luonne helpottaa isien keskinäisten kontaktien luomista ja mahdollistaa siten vertaisuuden kokemuksen syntymisen. Leikki on myös ihmiselle luonnollinen ja tärkeä ilon ja riemun lähde. Yhteinen ilo vahvistaa isän ja lapsen välistä yhteyttä. Kerhotapaamisessa tärkeää on luottamuksellisen ja turvallisen ilmapiirin luominen. Kerhon sääntöjen esiin tuominen lisää luottamuksellisuutta ja avoimuutta.

Kerran kerhon aikana tai kevään tai syksyn aikana järjestetään kerhotapaaminen vain isille tai siten, että lastenhoito olisi järjestettyä yhdistyksen puolelta.

Tapaamisen aluksi voisi olla asiantuntijan pitämä alustus kerholaisten toivomasta aiheesta ja aiheesta voitaisiin alustuksen jälkeen keskustella isien kanssa.

Toteutus

Kerho voisi kokoontua lauantaisin, aamupäivisin. Tämä aikataulu sopii useimpien perheiden aikatauluihin. Sopiva kokoontumistiheys on kahden viikon välein. Kerhon kesto on hyvä olla yli viisi kertaa tai kerho voitaisiin toteuttaa jatkuvana toimintana, jotta vertaistuki mahdollistuisi kaikkein parhaiten. Kerhon kokoontuessa kahden viikon välein syksyllä tai keväällä neljän kuukauden ajan, kerhokertoja tulee noin kahdeksan. Kerhon kokoontumisissa tulee huomioida tapaamisympäristön turvallisuus etenkin lasten kannalta sekä helppo pääsy julkisilla liikennevälineillä. Tiedottaminen kerhoon liittyvistä asioista tulee tapahtua monenlaisia kanavia hyödyntäen. Kerhon toiminta tulee olla makсутonta tai ainakin maksun tulee olla vapaaehtoinen.

Kokoontumisten kesto ja ryhmän kulku

Lasten ateriarytmin ja jaksamisen huomioon ottaen sopiva tapaamisen kesto on noin 90 minuuttia.

Kerhotapaamisten alussa on hyvä keskustella yhdessä kerholaisten kanssa kerhon tulevasta ohjelmasta. Kaikkein parasta olisi, jos osallistujat saisivat yhdessä päättää ohjelmasta. Tämä lisää osallisuuden kokemusta. Yhteiset tutustumisleikit kerhon alussa rentouttavat ja edistävät koheesion kokemusta. Yhteishenkeä tiivistää myös yhteinen välipala tai kahvihetki ja tapaamisen lopussa on hyvä kysyä isien ja lasten kokemuksista kerhotapaamisesta ja sen kehittämisestä.

Arviointi

Voimavaratankki-palaute mahdollistaa kerhon vaikuttavuuden arviointia. Isien voimavarojen jatkuva itsearviointi saa isät miettimään omia voimavarojaan ja sitä, millaisilla keinoilla niihin voi itse vaikuttaa. Kerhotapaamisten havainnointi ja reflektointi kuuluu kerhon vetäjän rooliin ja kerholaisilta kysytään palautetta ja kehittämis ehdotuksia säännöllisesti. Reflektoinnin ja saadun palautteen pohjalta kehitetään toimintaa eteenpäin.

11 PÄÄTELMÄT, POHDINTA JA ARVIOINTI

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli suunnitella ja toteuttaa Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistykselle isien voimavaroja ja isyyttä vahvistava vertaistukeen perustuva toimintamalli. Tällaista tukimuotoa yhdistyksellä ei juuri isille ole ollut aikaisemmin tarjolla, ja sama tarjonnan puute koko Kotkan alueella tuli esille myös alkukartoituksessa tehdyissä haastatteluissa keväällä 2015. Opinnäytetyön tarkoitus oli siis suunnitella ja käynnistää uusi toimintamalli, joten toimintatutkimus oli luonnollinen valinta tutkimuksen toteuttamistavaksi.

Opinnäytetyön prosessi eteni toimintatutkimuksen vaiheiden mukaan kehänä, jossa edetään ongelman määrittelyn ja tutkimisen kautta analysointiin. Isä-lapsikerhon pilotti suunniteltiin alkukartoituksessa tehtyjen haastattelujen sekä teoreettisen tiedon perusteella. Interventiona tässä tutkimuksessa olivat isä-lapsikerhon tapaamiset. Näitä interventioita tehtiin yhteensä viisi, ja jokaisen kerran jälkeen kerättiin osallistujilta palautetta ja refleктоitiin toimintaa ja näiden pohjalta muokattiin seuraavien kertojen toteutusta.

Lähtökohdat isä-lapsikerhon toiminnalle nousivat alkukartoituksessa tehdyistä haastatteluista. Näitä lähtökohtia olivat: Toiminnallisuus, lapsilähtöisyys, rentous ja toiminnan tuli olla juuri isille suunnattua. Haastatteluissa tuli myös esiin konkreettisia ehdotuksia toiminnan sisältöihin ja toteuttamiseen ja nämä ehdotukset otettiin huolellisesti huomioon isä-lapsikerhoa suunniteltaessa. Isät olivat siis osallisena kerhon suunnittelussa alusta alkaen.

Jokainen kerhotapaaminen suunniteltiin omana kokonaisuutena. Ensimmäisessä tapaamisessa isät saivat osallistua kerhotapaamisten suunnitteluun valitsemalla kerhon vetäjien ja yhdistyksen henkilökunnan tekemien ehdotusten joukosta mielekkäimmät vaihtoehdot tai tekemällä oman ehdotuksen toiminnan sisällöstä. Tapaamisten sisällöiksi valikoituivat suosituimmat vaihtoehdot. Kerhotapaamisten lopuksi keräsimme suullista palautetta ja kehittämis ehdotuksia sekä isät täyttivät voimavaratankki-palautteen. Isät osallistuivat aktiivisesti näihin keskusteluihin ja palautteen antamiseen. Tämän tutkimuksen aineiston keräysmenetelminä olivat myös osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelu ja kysely.

Kerhotapaamiset lisäsivät isien voimavaroja. Voimavaratankki-palautteissa neljä viidestä isästä koki voimavarojensa lisääntyneen kerhotapaamisen aikana. Tätä vahvistaa kyselyssä saatu aineisto, jossa kaikki isät olivat kokeneet kerhon vahvistaneen arjen voimavaroja. Avoimessa kysymyksessä isät kertoivat kerhon virkistäneen ja tuoneen vaihtelua arkeen. Ryhmähaastattelussa isät eivät suoraan osanneet sanoa oliko kerholla ollut vaikutuksia omiin voimavaroihin, mutta isät toivat esille sitä, että kerhoon osallistuminen oli tuonut iloa ja hyvää mieltä. Kerho oli myös helpottanut perheen arkea ja oli edistänyt puolison jaksamista. Havainnointiaineiston perusteella ryhmän hoitavat elementit toteutuivat hyvin, joten voidaan nähdä, että kerholla oli voimaannuttava vaikutus kerhon osallistujiin.

Kerhon positiiviset vaikutukset puolison hyvinvointiin ja parisuhteeseen tulivat esille kaikkien mittareiden tuloksissa. Kerhoon hakeutumisen syynä oli muun muassa lapsivapaan ajan järjestäminen puolisolle. Äidit olivat yleensä liikkeelle paneva voima isien kerhoon hakeutumisessa. Tämä on hyvä ottaa huomioon kohderyhmän tavoittamisessa ja kerhon markkinoinnissa. Isien osallistumista kerhoon näyttää edistävän se, että kerho hyödyttää myös puolisoa. Tämä näytti olevan yksi syy isä-lapsikerhon saamaan myönteiseen palautteeseen. Isä-lapsikerho mahdollisti puolisolle lapsivapaata aikaa, kun taas vain isille tarkoitetuissa ryhmissä puoliso joutuu jäämään yksin kotiin huolehtimaan lapsista.

Parisuhde vaikuttaa vahvasti vanhemmuuden voimavaroihin ja stressikokemukseen. Keinot, joilla saadaan lisättyä parisuhdetyytyväisyyttä, vaikuttavat siis merkittävästi vanhemman ja koko perheen hyvinvointiin. Isä-lapsikerhon positiiviset vaikutukset voidaan nähdä ulottuvan siis koko perheeseen. Aikaisempien tutkimusten mukaan parisuhteeseen liittyviin ongelmiin on vaikea saada apua kunnalliselta puolelta, joten kolmannen sektorin järjestämä isä-lapsikerhotoiminta voisi olla ennaltaehkäisevä menetelmä, jolla saataisiin lisättyä parisuhdetyytyväisyyttä.

Ryhmän hoitavat elementit toteutuivat kerhossa hyvin. Kyselyssä ja havaintomateriaalista tuli ilmi, että kerhoon oli helppo tulla, kerhossa oli hyvä yhteishenki ja isät kokivat pystyneensä vaikuttamaan kerhon ohjelmaan. Isät kokivat myös tulleet muiden kerholaisten keskuudessa hyväksytyiksi ja ymmärretyiksi. Isät kokivat, että pystyivät jakamaan kerhossa ajatuksiaan ja tunteitaan.

Kyselyssä kokemukset vertaustuesta jäivät niukoiksi neuvojen ja tuen saamiseen sekä antamiseen liittyen, mutta havaintomateriaalissa näitä tilanteita kuitenkin tuli esille. Saattoi olla, etteivät isät osanneet itse mieltää näitä tilanteita neuvojen ja tuen saamiseksi tai antamiseksi. Kyselyn ja havaintomateriaalin ristiriitaisuus saattaa johtua myös siitä, että kyselyyn vastanneet isät eivät olleet niitä, jotka olivat itse osallistuneet näihin havaintomateriaalissa esille tulleisiin tilanteisiin.

Havainnointimateriaalissa tuli esille paljon tilanteita, joissa isät keskustelivat keskenään lapsiperheen elämään liittyvistä asioista. Vertaiskeskustelua mahdollistivat parhaiten ulkoileminen, yhteiset kahvi- ja välipalajahket ja palautekeskustelu sekä vapaa oleileminen. Ryhmähaastattelussa isät kuitenkin toivat esille, että vertaistuki olisi mahdollistunut paremmin, jos kerho olisi jatkunut pidempään eli tapaamisia olisi ollut enemmän kuin viisi kertaa. Tapaamiskertojen määrä oli kuitenkin ennalta sovittu, eikä ollut mahdollista jatkaa kerhotapaamisia sovittuja tapaamisia pidempään vetäjien opiskeluiden vuoksi. Tapaamiskertojen riittävään määrään tulisi siis kiinnittää huomiota suunniteltaessa jatkoa isä-lapsikerholle.

Kerho tuki isän ja lapsen yhdessäoloa ja isyyteen sitoutumista monella tavalla. Kyselyn mukaan kerho lisäsi myönteisiä tunteita itsestä isänä ja antoi rohkeutta sekä itsevarmuutta lapsen kanssa toimimiseen. Lapsen ollessa isän kanssa kerhossa, isä sai tilaisuuden hoivata ja pitää huolta lapsesta ja kerhotapaamisen aikana isällä oli kokonaisvaltainen vastuu lapsensa hyvinvoinnista.

Havaintomateriaalissa isän ja lapsen vuorovaikutuksessa näkyi kiintymys ja ilo yhdessäolosta. Isät olivat läsnä lapsilleen, vastasivat adekvaatisti lapsen tarpeisiin ja saivat siitä mielihyvää. Isien toimissa ja puheissa näkyi ja kuului lapsen tukeminen, kannustaminen, rohkaiseminen, arvostaminen, suojeleminen ja auttaminen. Isyyteen omistautuminen näkyi isien kiinnostuksena isyyteen ja isyyteen liittyvien ilmiöiden tutkimiseen sekä isyyden tukemiseen. Isät olivat myös aktiivisia antamaan kehittämisehdotuksia. Isät arvostivat yhdessäoloa lapsen kanssa. Isät kokivat, että kerhoon oli juuri siitä syystä mielekästä tulla, kun kerhoon sai tulla yhdessä lapsen kanssa.

Tutkimusten mukaan sitoutunut isyys edistää koko perheen hyvinvointia useammalla tavalla. Sitoutunut isyys tukee lapsen kehitystä ja kasvua sekä vanhempien parisuhdetta. Sitoutunut ja osallistuva isyys lisää myös miehen hyvinvointia. Isä-lapsikerho antoi puitteet, joissa isillä oli tilaisuus harjoitella ja käyttää monipuolisesti sitoutuneeseen isyyteen liittyviä taitojaan. Kerho tuki isyyttä luomalla isälle ja lapselle mahdollisuuden palkitsevaan ja iloa tuottavaan yhdessäoloon, mikä edistää isän ja lapsen sekä koko perheen hyvinvointia.

Havaintomateriaalin perusteella vaikutti siltä, että kerhoon osallistuneilla isillä oli jo ennestään sitoutuneeseen isyyteen liittyviä taitoja, joten tässä tutkimuksesta ei saatu esille sitä, onko isyyteen sitoutumisessa tapahtunut muutosta kerhon elinkaaren aikana. Tämän selvittämiseksi kerhotoiminta vaatisi pidemmän havainnointiajan ja tarkemman selvityksen lähtötilanteesta. Tämän kerhon tarkoituksena oli myös isyyden voimavarojen vahvistaminen, eikä se ehkä olisi ollut mahdollista, jos isät olisivat kokeneet tulevansa kriittisesti arvioiduksi kerhossa ollessaan.

Isä-lapsikerholla oli myönteisiä vaikutuksia lapsien kokemukseen isästä. Lapset turvautuivat isään ja kokivat olonsa turvalliseksi isän kanssa. Isän rohkaisun ja kannustuksen myötä, lapset rohkaistuivat ja tulivat luottavaisemmaksi ryhmässä. Lapset osoittivat kiintymystään isää kohtaan hakeutumalla isän seuraan ja syliin kaivatessaan hoivaa, huolenpitoa, lohdutusta ja rauhoittumista. Yhdessäolon tyydyttävyydestä kertoo se, että isät pystyivät vastaamaan lapsen tarpeisiin asianmukaisella tavalla. Lapset halusivat jakaa isän kanssa myös kokemuksiaan ja iloaan. Isät kertoivat lastensa tulevan mielellään kerhoon. Isän kanssa vietetty aika oli merkityksellistä lapselle.

Isien ja lasten yhdessäolon ilo kerhossa näkyi hymyinä, nauruina ja riemunkiljahduksina. Isät hymyilivät ja nauroivat lapsensa tekemisille ja sanomisille. Isät kertoivat mielellään lapsiensa kommelluksista toisilleen. Isät lisäsivät lapsen riemua osallistumalla hassutteluun ja esimerkiksi nostamalla lasta korkealle ilmaan. Yhdessä olo ja ilo säätelevät tutkimusten mukaan stressin kokemusta ja vahvistavat keskinäistä välittämisen ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhdessä koettu ilo luo pohjaa mielekkäälle elämälle niin lapsella kuin aikuisellakin ja on välttämätöntäkin lapsen tasapainoiselle sosiaaliselle ja psyykkiselle kehitykselle. Tämä kappale voitaisiin tiivistää opinnäytetyöni työnimeen:

Hyvä mieli – parempi isä!

Yhdessä olemisen mielekkyys tuli ilmi kerhon runsaassa osallistujamäärässä ja saadussa palautteessa. Palautteessa isät kertoivat kerhon ilmapiirin olleen aina lämmin ja tunteneensa itsensä tervetulleiksi. Isä-lapsikerhon tapaamisissa leikille pyrittiin tietoisesti järjestämään tilaa jokaisessa tapaamisessa. Isä-lapsikerholla voidaan todeta olleen positiivinen vaikutus lapsen hyvinvointiin, kerhon mahdollistaessa lapselle palkitsevan yhdessäolon kokemuksia isän ja muiden kerholaisten kanssa.

11.1 Toimintatutkimuksen arviointi

Validointi on prosessi, jossa ymmärrys maailmasta vähitellen muodostuu. Toimintatutkimusta arvioidaankin viiden periaatteen kautta. Näitä ovat: historiallinen jatkuvuus, reflektiivisyys, dialektisuus, toimivuus ja havahduttavuus. (Heikkinen & Syrjälä 2006, 149.) Olen kuvaillut tässä tutkimuksessa Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen historiaa, auttamismuotojen kehittymistä kulttuurisessa viitekehyksessä. Olen työssäni pyrkinyt tuomaan esiin yhdistyksen nykyisiä palvelumuotoja sekä kuvannut isien elämää ja toivomuksia palveluiden suhteen tällä hetkellä. Olen tehnyt myös tiivistä yhteistyötä yhdistyksen isätyötä tekevien ja suunnittelevien tahojen kanssa.

Reflektiivisyys näkyy opinnäytetyössäni kykynä ymmärtää isien maailmaa naisena, äitinä, lasteni isän puolisona ja kättilönä sekä uudessa roolissani isä-lapsiryhmän vetäjänä ja havainnoijana mutta myös tutkijana. Tätä kykyä ymmärtää tutkimuskohdetta oman elämäkokemuksen avulla kutsutaan subjektiviseksi adekvaattisuudeksi (Heikkinen & Syrjälä 2006, 153). Teoriatieto ja isähaastattelut avasivat minulle ikkunan isien elämään ja sen avulla saatoin havainnoida isä-lapsiryhmää sisältäpäin, ryhmän jäsenenä mutta vapaana isän roolista ja ennakko-odotuksista. Tässä kuitenkin tulee esiin myös väärinymmärryksen mahdollisuus, sillä isyys on myös miehisyyden ilmentymä, jonka erisävyiset vivahteet ovat voineet jäädä minulta, naiselta, huomaamatta. Minimoidakseni näitä tulkintavirheitä olen pyrkinyt jättämään lukijalle mahdollisuuden kuulla alkuperäistä isien ääntä suorien lainausten muodossa.

Toimintatutkimuksen dialektisuus tarkoittaa totuuden rakentumista väitteiden ja vastaväitteiden vuorovaikutuksessa (Heikkinen & Syrjälä 2006, 154). Tutkimuksessani kuuluu dialektisuus, jossa teoria ja tutkimusaineisto keskustele-
vat. Tämän vuoropuhelun myötä muodostuu isyyden sosiaalinen todellisuus tässä tutkimuksessa.

Toimintatutkimusta arvioidaan myös toimivuuden kannalta, sillä hyvä toimintatutkimus tuottaa toimivia ja tuottoisia tuloksia (Heikkinen & Syrjälä 2006, 155–156). Tässä tutkimuksessa kerhon toimivuuden ja vaikuttavuuden arviointiin käytettiin useita menetelmiä. Osallistuvan havainnoinnin perusteella isä-lapsi-kerho antoi isille ja lapsille iloa yhdessäolosta ja sai isät luontevasti ottamaan vastuuta lapsen tarpeiden tyydyttämisestä ja samalla isät saivat kontaktin toisiin isiin. Ryhmähaastattelun ja kyselylomakkeen perusteella isät kokivat kiistattomasti, että isä-lapsikerholle oli tarvetta ja kaikki ryhmähaastatteluun tai kyselyyn osallistuneet isät olivat kiinnostuneita jatkamaan isä-lapsi-kerhossa käymistä. Kyselyssä tuli ilmi se, että kerhon toimintaan oltiin oltu tyytyväisiä. Isät kokivat kerhon tukevan parisuhdetta ja sitä kautta voisi katsoa, että kerhon positiiviset vaikutukset ulottuivat koko perheeseen. Voimavaratankki-palautteen perusteella suurin osa isistä koki voimavarojensa lisääntyneen kerhon aikana.

Toimintatutkimukseen tiiviisti liittyvä voimaantuminen (Heikkinen & Syrjälä 2006, 155, 157) toteutui hyvin isä-lapsikerhossa. Isät kertoivat saaneensa itsetuottamusta ja rohkeutta liikkua ja tehdä asioita lasten kanssa ilman toista vanhempaa. Kerhossa isät ja lapset kävivät sellaisissa paikoissa, missä eivät olleet aikaisemmin käyneet, joten kerho myös rohkaisi kokeilemaan uusia asioita.

Toimintatutkimukseen liittyy uusien ajatusten ja tuntemusten löytäminen (Heikkinen & Syrjälä 2006, 159). Isä-lapsikerho kannusti isiä ja lapsia aktiviteetteihin, joissa he eivät olleet aikaisemmin käyneet. Monelle lapselle uusi kokemus oli se, että myös isän kanssa kahden voitiin käydä jossain. Isyys tuntui olevan kerhossa käyneille isille luontevaa ja sitoutunutta. Kerho antoi mahdollisuuden myös isyyden pohdintaan, mutta se jäi osallistujien oman aktiivisuuden varaan.

Tämä toimintatutkimus toimi voimakkaana havahduttajana minulle. Hyppy miesten ja isien maailmaan oli mielenkiintoista, jännittävää ja muokkasi ajatteluani syvällisellä tavalla. Kätilön työssäni olen tähän asti keskittynyt lähinnä äitiyteen ja naisen elämään ja nyt tämä kuva perheestä täydellistyi. Oma käsitykseni vanhemmuudesta ottaa nyt huomioon isän korvaamattoman roolin lapsen elämässä sekä myös sen, miten lapsen elämään osallistuminen saa myös

isän kukoistamaan. Kaikki keinot, joilla vahvistetaan isän positiivista osallistumista lapsen elämään, lisäävät myös koko perheen hyvinvointia.

Toimintatutkimuksen hyötyjä arvioitaessa arvioidaan myös mitä muita vaikutuksia tutkimuksella on tutkimukseen osallistuvilla (Heikkinen & Syrjälä 2006, 158). Tutkimuksen eettisyyttä olen pohtinut niissä tilanteissa, kun olen valinnut eri toimintatapoja liittyen isä-lapsikerhoon tai tutkimusmenetelmiin. Isä-lapsikerho oli vapaaehtoinen mutta käytännössä vanhemmat päättivät lastensa osallistumisesta kerhoon. Kerhon tarkoituksesta tiedotettiin avoimesti Kerho-ilmoituksessa ja Tervetuloa kerhoon -kirjeessä ja sen lisäksi asiasta keskusteltiin useampaan otteeseen kerhon aikana. Isähaastatteluihin ja ryhmähaastatteluun kysyin suullisesti luvan osallistujilta. Haastattelut taltioitiin sanelimeen ja kun tallenteet olivat kirjoitettu auki, tallenteet tyhjennettiin sanelimen muistista. Haastatteluissa saatua tietoa on käytetty luottamuksellisesti. Tutkimuksen suorat lainaukset eivät paljasta kuka tiedon on antanut.

Isä-lapsikerho pilotin puutteeksi voidaan arvioida sen lyhyt kesto, viisi tapaamiskertaa. Isät kertoivat, etteivät he tai lapset tässä ajassa ehtineet syvemmin tutustua toisiin kerholaisiin. Vertaistuen kokemus jäi sen vuoksi hieman pintapuoliseksi. Isät itse olivat tyytyväisiä antamassaan palautteessa ohjaajien panokseen, mutta itse olen sitä mieltä, että kerho olisi kaivannut vankemman kokemuksen omaavaa vetäjää. Vapaaehtoistyöntekijät voisivat olla apuvetäjinä mutta vetovastuu kerhosta tulisi olla työntekijällä. Tällöin kerhon toiminta olisi tulevaisuudessa suunnitelmallista ja siinä olisi jatkuvuutta.

Lasten mielipiteitä ja ääntä olisi voinut tuoda enemmän esille tässä tutkimuksessa. Lukuun ottamatta ensimmäisen kerran peukkuäänestystä, en suoraan kysynyt lasten mielipiteitä kerhosta. Isät kertoivat lastensa viihtyneen ja odottaneen kerhopäiviä, joten tässä asiassa pitänee luottaa isien arvioon.

Tutkimuksen raportointi oli haastavaa suorittaa lyhyesti ja selkeästi. Toimintatutkimuksen luotettavuuden arviointi perustuu tutkimusprosessin tarkkaan esittelemiseen (Heikkinen 2006, 154); (Tuomi & Sarajärvi 2011, 141), joten kerho-tapaamisten kuvaukset olivat vaikeita tiivistää ilman, että samalla menetettiin relevanttia tietoa. Tätä tutkimusta voidaan hyödyntää suunnitellessa vastaavanlaisia isä-lapsikerhoja. Tämän vuoksi halusin kuvailla tarkasti tapaamisten sisällöt ja reflektoinnit, jotta lukija pystyy seuraamaan miksi tehtiin tiettyjä pää-

töksiä ja valintoja. Tässä tutkimuksessa oli käytetty monta eri tutkimusmenetelmää, jolloin tutkijan työmäärä muodostui liian suureksi, eikä aikaa riittänyt kyselymittarin huolelliseen laadintaan ja testaukseen.

Muutamista puutteistaan huolimatta voidaan sanoa että, isä-lapsikerho pilotti pääsi tavoitteisiinsa oivallisesti. Isien voimavarat vahvistuivat, kerhotapaamiset tukivat isyyteen sitoutumista ja kerhossa isillä oli mahdollisuus saada vertaistukea. Yhteenvetona laadittiin toimintamalli isien vertaistukitoiminnalle Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksessä. Keväällä 2016 kerhotoimintaa ei ollut vielä mahdollista jatkaa, mutta suunnitelmissa on käynnistää isä-lapsikerhotoiminta syksyllä 2016.

Näkökulma, jota ei tuoda usein esille on se, mikä voimavara isyys voikaan olla miehelle, jos hän pystyy siihen vaan heittäytymään. Mykkänen ja Eerola (2013, 20) kertovat tutkimuksesta, jossa oli huomattu nuorten miesten sitoutuneen isäksi tultuaan niin vahvasti perheeseensä ja työyhteisöönsä, että samalla heidän työelämästä syrjäytymisen uhka väheni. Isyys ja toisten isien tarjoama vertaistuki voisivat olla sellaisia voimavaroja, joka auttaisivat myös Kymenlaakson miehiä kestämään ja selviytymään työttömyyden aiheuttamista haasteista.

11.2 Jatkotutkimusaiheita

Opinnäytetyön alkuvaiheessa, haastattellessani isiä, mieleeni tuli kysymys, miten voitaisiin saada isä sitoutumaan isyyteensä lujemmin. Isyystutkija Jouko Huttunen (2001, 59) tuo esiin sen, että joillekin miehille isänä oleminen on valitettavasti merkityksetöntä. Jos isältä puuttuu halu kuulua lapsen elämään, eivät taida mitkään menetelmät pystyä siihen pakottamaan. Vaikka tässä tutkimuksessa isä-lapsikerhoon osallistuneet isät vaikuttivat olevan sitoutuneita isiä, luotua toimintamallia voitaisiin myös hyödyntää heikosti sitoutuneen isyyden vahvistamiseen. Esimerkiksi silloin, kun on nähtävissä puutteita esimerkiksi isän ja lapsen vuorovaikutuksessa. Isä-lapsikerhon vaikuttavuutta voitaisiin tutkia jatkossa juuri tällaisella kohderyhmällä.

Alkukartoituksessa nousivat esille myös ne isät, jotka eivät koe ryhmämuotoista toimintaa omakseen. Voitaissiinko näitä isiä auttaa mahdollistamalla vertaistuki jossain muussa muodossa, kuten esimerkiksi tukihenkilötoiminnalla?

Isyyden tukeminen isälähtöisesti vaatii aitoa kiinnostusta ja isien äänen kuulemistakin mutta ennen kaikkea toimintaa!

LÄHTEET

Asetus neuvolatoiminnasta ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta 6.4.2011/338.

Ensi- ja turvakotien liitto. Saatavissa: <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/> [viitattu 17.4.2015].

Erityisesti isä-projekti. Saatavissa: <http://www.isa-lapsi.fi/170-erityisesti-isa-projekti> [viitattu 2.2.2016].

Fågel, R. 2013. Isyys on kuin hento verso...Isätoiminta suomalaisessa järjestöissä ja isyyden muuttuminen järjestötyöntekijöiden kokemuksissa. Pro-Gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/42217/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201309262354.pdf?sequence=1> [viitattu 5.4.2016].

Halme, N. 2009. Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo. Yhdessäoloa, isänä toimimiseen liittyvää stressiä ja isän tyytyväisyyttä parisuhteessa kuvaavan rakenneyhtälömallin kehittäminen ja arviointi. Tampereen Yliopisto. Helsinki. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66490/978-951-44-7794-2.pdf?sequence=1> [viitattu 13.1.2016].

Halme, N. & Perälä M.-L. 2014. Lapsiperheiden huolet ja avunsaanti. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi 2014, toim. Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. Tampere: Juvenes Print-Suomen Yliopistopaino Oy.

Heikkilä, A., Jokinen, P. ja Nurmela, T. 2008. Tutkiva kehittäminen. Avaimia tutkimus- ja kehittämishankkeisiin terveysalalla. WSOY.

Heikkinen, H. 2006. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat, toim. Heikkinen H., Rovio, E. & Syrjälä, L. 16–36. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Heikkinen, H. & Syrjälä, L. 2006. Tutkimuksen arviointi. Teoksessa Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat, toim. Heikkinen H., Rovio, E. & Syrjälä, L. 144–160. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Historia. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Saatavissa: <http://www.mll.fi/mll/historia/> [viitattu: 10.12.2015].

Hirsijärvi, S. ja Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Holappa-Lehtinen, T. ja Varjus, K. 2013. Isätietoa. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/63888/Isatietoa_opas_Kekkonen_Lilja_Nieminen.pdf?sequence=2 [viitattu 16.3.2016].

Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hyväri, S. 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus, toim. Nylund M. & Yeung A. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Isä-kortit. Ensi- ja turvakotien liitto. Saatavissa: <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/miehena-ja-isana/isakortit/> [viitattu 16.3.2016].

Isätyön malli 2013. Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys.

Jalkanen, A. 2007. Mukavia hetkiä äijäseurassa lasten ehdoilla. Pro gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18215/URN_NBN_fi_jyu-200803311308.pdf?sequence=1 [viitattu 20.3.2015].

Jauhiainen, R. ja Eskola, M. 1994. Ryhmäilmiö. Juva: WSOY.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Tampereen Yliopistopaino.

Kanste, O., Halme, N., Rintanen, H. ja Perälä, M-L. 2013. Vanhemmuuteen liittyvillä huolilla ja terveyskeskuspalvelujen saatavuudella yhteys lasten yksityislääkäripalvelujen käyttöön. Hoitotiede 2013. 25 (3), 209-221.

Kekkonen, M., Lilja, J. & Nieminen, K. 2013. Isätietoa opas. Asiaa isyydestä ja sen merkityksestä, työn ja perheen yhteensovittamisesta sekä isien kohtaamisesta lapsiperheiden palveluissa. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/63888/Isatietoa_opas_Kekkonen_Lilja_Nieminen.pdf?sequence=2 [viitattu: 2.2.2016].

Kekäle, J. ja Eerola, P. 2014. Isyyden tarinamarkkinoilla. Teoksessa Isän kokemus, toim. Eerola, P. ja Mykkänen, J. Helsinki: Gaudeamus.

Konttinen, E. 2015. Kolmas sektori. Jyväskylän Yliopisto. Saatavissa: <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori> [viitattu 10.12.2015].

Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry. Saatavissa: <http://www.kymenlaaksonensijaturvakoti.fi/> [viitattu 17.4.2015].

Kymenlaakson Ensi- ja turvakoti yhdistys 1991. Kymenlaakson Ensi- ja Turvakoti yhdistys 1946–1986- lehtinen. Kotka.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2014. Isä, työ ja perhe. Teoksessa Isän kokemus, toim. Eerola, P. & Mykkänen, J. Helsinki: Gaudeamus.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2015. Työnjako ja tyytyväisyys parisuhteeseen lapsiperheissä. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi 2014, toim. Lammi-Taskula, J & Karvonen, S. Tampere: Juvenes Print-Suomen Yliopistopaino Oy.

Lasten Kaste. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Saatavissa: https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/perhekeskus/toiminnan_kehittaminen [viitattu 16.3.2016].

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Miessakit ry. Saatavissa: <http://www.miessakit.fi/fi/etusivu> [viitattu: 2.2.2016].

Mykkänen, J. 2014. Isäksi tulon monet polut. Teoksessa Isän kokemus, toim. Eerola, P. & Mykkänen, J. Helsinki: Gaudeamus.

Mykkänen, J & Eerola, P. 2013. Isyyteen sitoutuminen ja isän vastuu esikoisien kertomana. Kasvatus 1/2013. Saatavissa: https://www.jyu.fi/edu/laitokset/var/opiskelijavalinta/Kasvatus1_Mykanen.pdf [viitattu 16.3.2016].

Mäkelä J. 2015. Artikkel: Jaa lapsen ilo-ehkäiset mielenterveysongelmia. Kirjoittanut: Pokkinen, T. 7.6.2015. Saatavissa: <http://www.vau.fi/Perhe/Vanhemmuus/Jaa-lapsen-ilo---ehkaiset-mielenterveysongelmia/> [viitattu 22.2.2016].

Neuvolat. Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavissa: <http://stm.fi/neuvolat> [viitattu 10.12.2015].

Nylund, M. 2005. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Teoksessa Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus, toim. Nylund M. & Yeung A. Tampere: Vastapaino.

Palvelut perheille. Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavissa: <http://stm.fi/palvelut-perheille> [viitattu 10.12.2015].

Perhekahvilat, kerhot ja vertaisryhmät. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Saatavissa: <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/paikallintoiminta/> [viitattu 2.2.2016].

Pihlaja, R. 2010. Kolmas sektori ja julkinen valta. KAKS-kunnallissalan kehittämissäätiö. Saatavissa: <http://www.kaks.fi/sites/default/files/Tutkimusjulkaisu%2061.pdf> [viitattu 10.12.2015].

Sajaniemi, N. & Mäkelä, J. 2014. Ihminen voi hyvin joukossa. Teoksessa Positiivisen psykologian voima, toim. Uusitalo-Malmivaara, L. 136–157. Juva: PS-kustannus.

Salmi, M & Lammi-Taskula, J. 2015. Lapsiperheiden vanhemmat työelämässä. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi 2014, toim. Lammi-Taskula, J & Karvonen, S. Tampere: Juvenes Print-Suomen Yliopistopaino Oy.

Salonen, A. Isien vertaisryhmä isyyden mahdollistajana. Opinnäytetyö 2014. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/71072/Salonen_Anne.pdf?sequence=1. [viitattu 2.2.2016].

Salonen, A., Kaunonen, M., Hietikko, M. & Tarkka, M.-T. 2011. Isien hoitajilta saama sosiaalinen tuki lapsivuodeosastolla. Hoitotiede 2011. 23(1) 3-13.

Saneri, I., Tikka, T. & Peitsalo, P. 2015. Nykyaikainen isyys kuulluksi, näkyväksi ja osallistuvaksi. Saatavissa: http://www.miessakit.fi/fi/miessakit_20-vuotta/juhlavuoden_artikkelisarja/?itemid=6968&a=viewItem [viitattu 16.3.2016].

Sinkkonen, J. 2012. Isäksi ensi kertaa. Helsinki: WSOY.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Lapsi- ja perhepolitiikka Suomessa. 2013. Saatavana: <http://stm.fi/julkaisu?pubid=10024/104415> Luettu 3.4.2016].

Sotkanet. 2011. Mielenterveysindeksi. Saatavissa: <https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=szaOAgA=®ion=szb3tjZy-BAA=&year=sy4rtjbW0zUEAA==&gender=t&abs=f&color=f> [viitattu 5.4.2016].

Sotkanet 2014a. Työttömät. Saatavissa: <https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=szYKtDbKsPZ3BAA=®ion=szb3tjZy-BAA=&year=sy4rszbS0zUEAA==&gender=m:f;t&abs=f&color=f> [viitattu 16.3.2016].

Sotkanet 2014b. Päihdehuollon nettokustannukset. Saatavissa: <https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=szYKjE-ONvG2Nq6wtvCwLs63NtJLBgA=®ion=szb3tjZy-BAA=&year=sy4rszbS0zUEAA==&gender=m:f;t&abs=f&color=f> [viitattu 16.3.2016].

Syrjälä, J. & Tillikainen, M. 2015. ”Isyys on ihanaa, sitä mä en kiellä” Nuorten isien kokemuksia vanhemmuudesta ja vertaistukiryhmä-toiminnasta. Opinnäytetyö. Humanistinen Ammattikorkeakoulu. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/100925/Syrjala_Jonna.%20Tillikainen_Minna.pdf?sequence=1 [viitattu 9.2.2016].

Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen. Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavissa: <http://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyiden-ehkaisy> [Luettu 3.4.2016].

Tapio, N., Seppänen, P., Hyppönen, T., Janhunen, T., Prusila, L., Salo, S., Toivanen, R. & Vilén, M. 2010. Vanhemmuuden arvioimisen ja tukemisen menetelmiä. Teoksessa Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön, toim. Vilén, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, R. 132–164. Helsinki: Kirjapaja.

Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2013. Kymenlaakson aikuisväestön mielenterveys- ja päihdepalvelut vuonna 2012. Saatavissa: <https://www.thl.fi/documents/10531/1449887/kymenlaakso.pdf/9f57175a-792b-441f-b542-a9e9ec020844> [viitattu 28.4.2015].

Tiitinen, A. 2015. Äitiysneuvolaseuranta. Terveyskirjasto. Saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00186 [viitattu 16.3.2016].

Toimeentulo ja kulutus lapsiperheessä. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/lapsiperhekysely/tuloksia/toimeentulo-ja-kulutus-lapsiperheissa> [viitattu 2.2.2016].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Vantaa: Tammi.

Vanhemmuuden roolikartta-testi. Varsinais-Suomen lastensuojelun kuntayhtymä. Saatavissa: <http://www.vslk.fi/index.php?id=19> [viitattu 5.4.2016].

Varhaiskasvatustilaki 29.1.2016/108.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilén, M., Leppämäki, P., Ekström, L. 2008. 3.painos. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. Helsinki: WSOY.

Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino.

Vuorenmaa, M., Salonen, A., Aho, A., Tarkka, M-L., Åstedt-Kurki, P. 2011. Puolivuotiain lasten isien neuvolan terveydenhoitajalta saamat ohjeet ja tuki. Hoitotiede 2011, 23 (4) 285-295.

Wilska-Seemer, K. 2005. Voimaantumisen vammaisten naisten vertaisryhmissä. Teoksessa Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus, toim. Nylund M. & Yeung A. Tampere: Vastapaino.

Yksinäisyys. 2013. Sotkanet. Saatavissa: <https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=szY08o5PDU4HAA==®ion=szb3tjZy-BAA=&year=sy4rszbS0zUEAA==&gender=m;t&abs=f&color=f> [Luettu 17.3.2016].

Isän havainnoimisen teemat

hoivaaminen
huolenpitäminen
suojeleminen
tukeminen
kannustaminen
rohkaiseminen
arvostaminen
auttaminen
läsnä oleminen
arvovalta kasvatuksessa
isyyteen omistautuminen
kiintymys
ilo yhdessäolosta
mielihyvä lapsen tarvitsevuudesta

lapsen havainnoimisen teemat

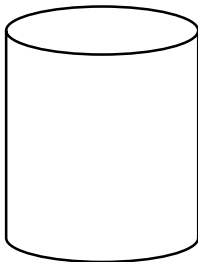
turvallisuuden tunne
luottamus
ilo yhdessäolosta
kiintymys
yhdessäolon tyydyttävyyys
kokee isäkseen

Voimavaratankki

Vedä tankkiin viiva ennen tapaamista ja toiseen tankkiin tapaamisen jälkeen. Latasiko tapaaminen tankkia, pysyikö se samana vai jopa tyhjensi tankkia?

Tankki **ennen** kerhoa

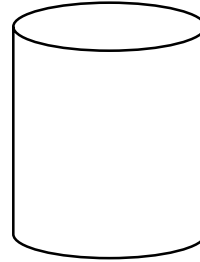
Täynnä

Tyhjä

Tankki kerhon **jälkeen**

Täynnä

Tyhjä

Ympyröi parhaiten sopiva vaihtoehto tai kirjoita vastauksesi viivoille. Voit tarvittaessa jatkaa vastauksia paperin toiselle puolelle.

Taustatiedot

1. Ikäsi: _____

2. Ketä perheeseesi kuuluu ja lapsesi/ lastesi ikä/iät:

3. Työtilanteeni: (oletko töissä, hoitovapaalla
ym.) _____

4. Mihin tapaamisiin osallistuit? (voit ympyröidä useamman vaihtoehdon)

1. Supersankari-jumppa Huumassa
2. Ulkoilua Katariinan puistossa
3. Retki Maretariumiin
4. Retki Linnoituksen uimahalliin
5. Piparin paistoa/koristelua Esikossa

5. Mistä sait tietää toiminnasta? (voit ympyröidä useamman vaihtoehdon)

1. Isä-kerho esitteestä
2. Näin ilmoituksen esim. neuvolassa
3. Kuulin tutulta
4. Muualta, mistä?

6. Mikä sai sinut lähtemään mukaan toimintaan? (voit ympyröidä useamman vaihtoehdon)

1. Halusin tutustua toisiin isiin.
2. Halusin yhteistä aikaa lapseni/lasteni kanssa.
3. Halusin itselleni ja lapselle/lapsille yhteisen harrastuksen.
4. Halusin mahdollistaa puolisolle lapsivapaata aikaa.
5. Muu syy, mikä?

Liite 3/2

1= usein, 2= silloin tällöin, 3= en ollenkaan

- 1= paljon, 2= jonkin verran, 3= en ollenkaan/ei ollenkaan

- Jos vastasit paljon (1) tai jonkin verran (2) niin millä tavalla?**

[illegible]

16. Kerhotoiminta lisäsi yhdessäolon määrää lapseni/lasteni kanssa	1 2 3	Liite 3/3
17. Kerho herätteli ajattelemaan isyyteen liittyviä asioita	1 2 3	
18. Kerho lisäsi myönteisiä tunteita lastani/lapsiani kohtaan		
tapaamisten aikana ja kotioloissa.	1 2 3	
19. Kerho lisäsi myönteisiä tunteita itsestäni isänä.	1 2 3	
20. Kerho lisäsi itseluottamustani toimiessani lapseni/lasteni kanssa.	1 2 3	
21. Kerho lisäsi lapsen/lasten turvautumista minun apuuni arjen tilanteissa.		
(Vaikka saatavilla olisi ollut myös äiti)	1 2 3	
22. Kerho lisäsi tyytyväisyyttäni parisuhteessa.	1 2 3	
23. Kerho vähensi vanhemmuudesta aiheutuvaa stressiä.	1 2 3	

Seuraavassa osiossa on kysymyksiä Isä-lapsi kerhon kehittämiseen liittyen.

24. Haluaisitko vastaisuudessa osallistua isille suunnattuun toimintaan?

1. kyllä
2. en
3. en osaa sanoa

25. Millainen toiminta kiinnostaisi sinua tulevaisuudessa?

26. Kerho kokoontui viisi kertaa. Mikä olisi sopiva kokoontumiskertojen määrä?

1. 5-10 kertaa
2. 11-15 kertaa
3. Kerhotoiminta voisi olla jatkuvaa toimintaa, johon voisi osallistua aina halutessaan.

27. Kerho kokoontui kahden viikon välein. Mikä olisi sopiva tapaamistiheys?

1. kahdesti viikossa
2. kerran viikossa
3. kahden viikon välein
4. kerran kuukaudessa

Anna myös palautetta ryhmän vetäjille! Voit kirjoittaa sen paperin kääntöpuolelle.

Kiitos kun vastasit kyselyyni!

ISÄ-LAPSI KERHO

Liite 4

Hei isä!

Tule mukaan touhuamaan toisten isien ja lasten kanssa rennolla meiningillä! Toiminta on tarkoitettu 1-5 -vuotiaille lapsille ja heidän isilleen.

Toiminnallinen kerho kokoontuu joka toinen lauantai aamupäivisin alkaen 10.10.2015. Seuraavat kokoontumisajat ovat: 24.10.2015, 7.11.2015, 21.11.2015 ja 5.12.2015. Kerhoon osallistuvat pääsevät vaikuttamaan kerhon tulevaan ohjelmaan.

Kerhon järjestää Kymenlaakson Ensi- ja turvakoti yhdistys ry ja kerho on maksuton.

Ilmoittautumiset (tarjoilun vuoksi)/lisätietoja: Marjaana Kosma (YAMK opiskelija, Terveystiedon edistäminen) kosmammarjaana@gmail.com / puh. 050 5649810

10. lokakuuta 2015 Klo 10 – 11. Ensimmäisellä kerralla kokoonnumme Hyvinvointikeskus Huumaan, luvassa **Supersankari-jumppaa!** (sis. liikuntaleikkejä ja temppuradan)

Hyvinvointikeskus Huuma, Huumantie 5, 48230 Kotka. (Hyvät liikenneyhteydet myös julkisilla kulkuvälineillä) Kokoonnumme pääulko-oven eteen.

Tervetuloa!

Järjestää:

Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry
Opistokatu 8 B, 48100 Kotka
www.kymenlaaksonensijaturvakoti.kymp.net

Tervetuloa isä-lapsi kerhoon!

Liite 5

Idea isä-lapsi kerhosta lähti isiltä! Isät haluavat tavata toisia isiä rennon tekemisen merkeissä, unohtamatta kuitenkaan tärkeintä, eli yhdessäoloa lapsen kanssa. Isänä oleminen ei aina ole helppoa. Monet asiat vähentävät isien voimavaroja. Työn ja perhe-elämän yhdistäminen ei aina ole yksinkertaista, parisuhde voi aiheuttaa harmaita hiuksia, oma aika on monesti kortilla ja raha asioissakin voi olla parantamisen varaa. Isiä voi myös huolettaa oma jaksaminen vanhempana. Tämän ryhmän tarkoitus on tukea isien jaksamista ja kasvattaa arjen voimavaroja!

Mukava yhdessäolo lisää isän ja lapsen kiintymystä toisiaan kohtaan. Isän läsnäolo ja rakkaus on hyvin merkityksellistä lapsen terveelle kasvuille ja kehitykselle mutta myös isän hyvinvointi nousee kohisten tämän ainutlaatuisen ihmissuhteen ansioista! Isyyteen sitoutuminen vahvistaa miehen psyykkisiä ja sosiaalisia voimavaroja ja puolisokin on tyytyväisempi. Ryhmässä isyyteen liittyviä juttuja pääsee myös halutessaan jakamaan toisten isien kanssa ja lapset saavat isän käyttöönsä reiluksi tunniksi ja pääsevät temmeltämään toisten lasten kanssa kivojen virikkeiden parissa!

Isä-lapsi kerho toteutetaan oppilastyönä. Toinen vetäjä, Marjaana tekee opintoihinsa liittyvää opinnäytetyötä Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen kanssa yhteistyössä. Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, miten isä-lapsi ryhmä vaikuttaa isien hyvinvointiin. Marjaana siis suunnittelee ja vetää toimintaa yhdessä toisen ohjaajan, Artun kanssa, mutta myös osallistuu toimintaan sekä havainnoi kerholaisia toiminnan lomassa. Tapaamisen lopuksi Marjaana on myös kiinnostunut siitä, miten isät ja lapset kokivat toiminnan. Haluamme myös tietää miten kerhotapaaminen kokonaisuudessaan meni, jotta pääsemme kehittämään toimintaa parempaan suuntaan. Ruusut ja risut otetaan vastaan yhtä kiitollisena!

Toivomme että kerho muodostuu sellaiseksi, jossa on turvallinen ja mukava kaikkien olla. Jokaisen kerholaisen tulisi kokea itsensä arvostetuksi ja huomioon otetuksi ryhmässä. Ryhmässä voi myös jakaa omia ajatuksia ja tunteita ja silloin on tärkeää tietää, että kerrotut asiat myös pysyvät ryhmän sisällä.

Kerho muotoutuu sellaiseksi kuin sen jäsenet ovat. Kerholaiset pääsevät vaikuttamaan tulevaan ohjelmaan esittämällä omia ideoita tai poimimalla esitetyistä toiminnoista kiinnostavimmat. Vain mielikuvitus (ja budjetti) on rajana!

Seuraavat tapaamiset ovat lauantai aamupäivisin: **24.10, 7.11, 21.11 ja 5.12.15.**

Nähdään!

ohjaaja Arttu Tuominiemi ja ohjaaja/opiskelija Marjaana Kosma

Marjaana: p.050 5649810, kosmamariaana@gmail.com

Ilmoitathan Marjaanalle jos ette pääse tulemaan kerhoon.

Kysymys 6. Mikä sai vastaajan lähtemään mukaan toimintaan. Isät saivat ympäröidä useamman vaihtoehdon ja vastaukset jakaantuivat seuraavalla tavalla (Taulukko 1).

Taulukko 1

Halusin tutustua toisiin isiin.	1
Halusin yhteistä aikaa lapseni/lasteni kanssa.	3
Halusin itselleni ja lapselle/lapsille yhteisen harrastuksen.	3
Halusin mahdollistaa puolisolle lapsivapaata aikaa.	3

Kysymys 7. Isät kokivat pystyvänsä jakamaan kerhossa ajatuksia ja kokemuksia toisten isien kanssa.

usein	silloin tällöin	en ollenkaan
1	3	1

Kysymys 8. Pystyin kerholaisena vaikuttamaan kerhon ohjelmaan.

usein	silloin tällöin	en ollenkaan
2	2	1

Kysymys 9. Kerhon eri toimintoihin osallistuminen oli helppoa.

Liite 6/2

usein	silloin tällöin	en ollenkaan
4	1	0

Kysymys 10. Koin, että kerhossa oli hyvä yhteishenki.

usein	silloin tällöin	en ollenkaan
3	2	0

Kysymys 11. Koin että kerhossa tulin hyväksytyksi sellaisena kuin olin.

usein	silloin tällöin	en ollenkaan
4	1	0

Kysymys 12. Sain toisilta kerholaisilta neuvoja ja tukea kerhotapaamisissa.

usein	silloin tällöin	en ollenkaan
1	2	2

Kysymys 13. Koin antaneeni neuvoja tai tukeneeni toista kerholaista kerhotapaamisissa.

usein	silloin tällöin	en ollenkaan
0	4	1

Kysymys 14. Tunnen kerhon vahvistaneen sosiaalisen vuorovaikutuksen taitojani.

paljon	jonkin verran	en/ei ollenkaan
0	4	1

Kysymys 15. Koen kerhon vahvistaneen arjen voimavarojani.

paljon	jonkin verran	en/ei ollenkaan
1	4	0

Kysymys 16. Kerhotoiminta lisäsi yhdessäolon määrää lapseni/lasteni kanssa.

paljon	jonkin verran	en/ei ollenkaan
0	4	1

Kysymys 17. Kerho herätteli ajattelemaan isyyteen liittyviä asioita.

paljon	jonkin verran	en/ei ollenkaan
0	4	1

Kysymys 18. Kerho lisäsi myönteisiä tunteita lastani/lapsiani kohtaan tapaamisten aikana tai kotioloissa.

paljon	jonkin verran	en/ei ollenkaan
0	4	1

Kysymys 19. Kerho lisäsi myönteisiä tunteita itsestäni isänä.

paljon	jonkin verran	en/ei ollenkaan
1	3	1

Kysymys 20. Kerho lisäsi itseluottamustani toimiessani lapseni/lasteni kanssa.

paljon	jonkin verran	en/ei ollenkaan
1	3	1

Kysymys 21. Kerho lisäsi lapsen/lasten turvautumista minun apuuni arjen tilanteissa. (Vaikka saatavilla olisi ollut myös äiti)

paljon	jonkin verran	en/ei ollenkaan
0	2	3

Kysymys 22. Kerho lisäsi tyytyväisyyttäni parisuhteessa.

paljon	jonkin verran	en/ei ollenkaan
2	3	0

Kysymys 23. Kerho vähensi vanhemmuudesta aiheutuvaa stressiä.

paljon	jonkin verran	en/ei ollenkaan
1	3	1

Kysymys 26. Kerho kokoontui viisi kertaa. Mikä olisi sopiva kokoontumiskertojen määrä?

5-10 kertaa	11-15 kertaa	jatkuva toiminta
2	1	2

Kysymys 27. Kerho kokoontui kahden viikon välein. Mikä olisi sopiva tapaamistiheys?

kahdesti viikossa	kerran viikossa	kahden viikon välein	kerran kuukaudessa
1	0	4	0

Isä-lapsikerhon tavoitteet:

Isien voimavarojen lisääminen
ja isyyden tukeminen.

Periaatteet toiminnalle:

Lapsilähtöisyys, toiminnallisuus,
rentous ja toiminta on
suunnattu juuri isille.

Kohderyhmä: Samanikäiset lapset ja heidän isänsä.

Ryhmän koko: Neljästä kymmeneen isää lapsineen.

Vetäjät: Vähintään kaksi vetäjää, joilla on vanhemmuuteen, isyyteen ja ryhmän vetämiseen liittyvää kompetenssia.

Suunnittelu: Toiminnan alustava suunnittelu on vetäjien vastuulla mutta kerholaiset otetaan mukaan tapaamisten suunnitteluun heti ensimmäisillä tapaamiskerroilla.

Tapaamisaika, tapaamistiheys ja kerrat: Lauantai-aamupäivä, kahden viikon välein, 8-10 kertaa.

Sisältö: Toiminnallisuus, yhdessäolo, leikki ja retket. Kerran kaudessa (syys/kevät) keskustelukerta isien toivomasta aiheesta.

Isyyden tukeminen

- Isän ja lapsen vuorovaikutus
- Lapsen kokonaisvaltainen huolenpitäminen
- Positiiviset tunteet
- Vertaisuus
- Isyydelle omistautuminen
- Kiintymys ja jaettu ilo
- Lapsen kokemus isästä

Voimavarojen lisääntyminen

- Vertaisuus
- Osallisuus
- Luottamuksellisuus ja avoimuus
- Koheesio
- Parisuhdetyytyväisyys
- Jaettu ilo